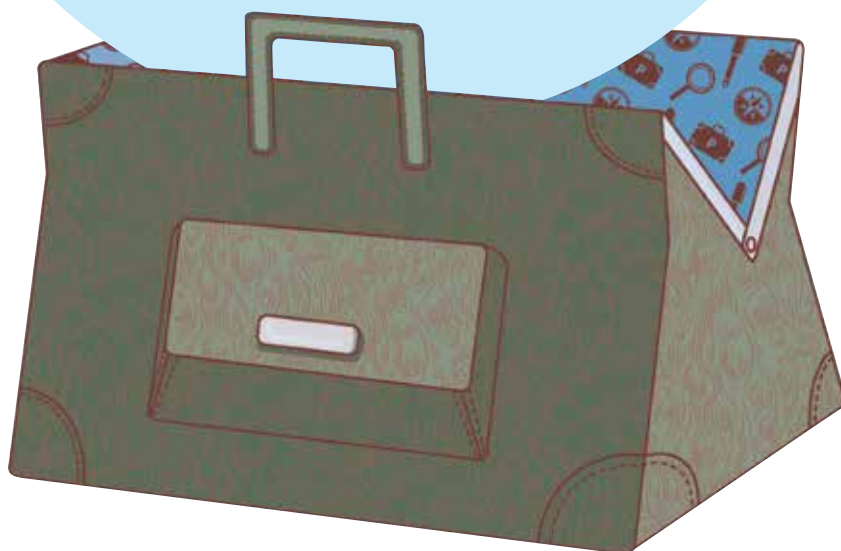

patarimai **MOKYTOJUI**

*Metodinė priemonė, skirta lietuvių kalbos
1–2 klasėse mokantiems pedagogams,
dirbantiems mokyklose, ugdymo programas
vykdančiose tautinės mažumos kalba*

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJA

patarimai **MOKYTOJUI**

*Metodinė priemonė, skirta lietuvių kalbos
1–2 klasėse mokantiems pedagogams,
dirbantiems mokyklose, ugdymo programas
vykdančiose tautinės mažumos kalba*

UGDYMO PLĖTOTĖS CENTRAS
2014

Rengė

Zita Bartkevičienė
Vilma Dailidėnienė
Kristina Gailienė
Violeta Jonynienė

Ekspertavo

Henrika Prosniakova
Marija Bareikienė

Siūlymus teikė

Egidija Nausėdienė
Rasa Šavareikaitė

Ilustravo

Urtė Balčaitė
Aistė Paparytė

Maketavo

Lina Lingienė

ISBN 978-609-95724-1-3

© Lietuvos Respublikos
švietimo ir mokslo ministerija

© Ugdymo plėtotės centras

Turinys

ĮVADAS	7
NEGIMTOSIOS KALBOS MOKYMO(SI) YPATUMAI PRADINĖJE MOKYKLOJE	9
I SKYRIUS. AŠ ESU AŠ	13
1. TEMA. Pasisveikinimas. Susipažinimas	14
2. TEMA. Aš esu...	19
II SKYRIUS. AŠ MOKYKLOJE	37
1. TEMA. Mano klasė	38
2. TEMA. Mano mokykla	57
III SKYRIUS. AŠ GYVENU	77
1. TEMA. Kelias namo	78
2. TEMA. Namai namučiai	95
IV SKYRIUS. PO PAMOKŲ	107
1. TEMA. Žaidžiu kieme su draugais	108
2. TEMA. Mano augintinis	127
V SKYRIUS. KAS MAN PADEDA AUGTI	141
1. TEMA. Mano šeima	142
2. TEMA. Valgau ir judu	160
VI SKYRIUS. ŠVENČIAME KARTU	175
1. TEMA. Gimtadienis	176
2. TEMA. Šv. Kalėdos	191
VII SKYRIUS. MĖGSTU KELIAUTI	209
1. TEMA. Į kelionę!	210
2. TEMA. Elgesio gatvėje, keliuose taisyklės	214
VIII SKYRIUS. MŪSŲ LIETUVA	217
LITERATŪRA	232

Įvadas

Lietuvių kalbos metodinė priemonė „Patarimai mokytojui“ yra skirta mokytojams, dirbantiems su 1–2 klasių mokiniais, kuriems lietuvių kalba yra negimtoji.

Metodinėje priemonėje „Patarimai mokytojui“:

- Aptarti dvikalbio ugdymo metodologiniai pagrindai.
- Kartu su praktiniais kalbos ugdymo pavyzdžiais pateiktos veiksmingos ankstyvojo mokyklinio amžiaus mokinių lietuvių kalbos, dvikalbio ugdymo strategijos, būdai.
- Pateikiami metodiniai patarimai mokytojui, kaip ugdyti lietuvių kalbos gebėjimus, kai mokinių kalbinė patirtis ir gebėjimai yra skirtingi.
- Daug dėmesio skiriama ugdymo situacijoms, kai mokinių kalbinė patirtis ypač menka.

Tikimės, kad ši metodinė priemonė padės mokytojui geriau suprasti dvikalbio ugdymo ypatumus, dar geriau pažinti savo mokinius. Mokytojai ne tik galės taikyti pateiktas kalbos ugdymo užduotis ar veiklos pavyzdžius, bet ir, remdamiesi pateiktais metodiniais patarimais, kurti naujas užduotis ar situacijas, kurios labiausiai atitiktų jų mokinių kalbos mokymosi galimybes ir poreikius.

Šioje metodinėje priemonėje pateikiama siūlomų veiklų pavyzdžių įvairovė mokytojui suteikia galimybę pačiam, įvertinus konkrečias mokinių kalbines galimybes, jų artimiausios aplinkos socialinį, kultūrinį kontekstą, konstruoti mokiniams aktualų, įveikiamą, į mokymosi sėkmę orientuotą kalbos ugdymo turinį. Labai tikimės, kad mokytojai lanksčiai ir kūrybingai pasinaudos pateikta metodine medžiaga – ne tik atsirinks tai, kas konkrečioje ugdymo situacijoje yra aktualu ir taikytina, bet ir plėtos medžiagą naujomis ugdymo situacijomis ir veiklomis, tarpusavyje dalysis gerąja patirtimi.

Metodinės priemonės (ugdymo veiklų) turinį sudaro jaunesniojo mokyklinio amžiaus mokiniui aktualios sociokultūrinės temos. Naujos ar menkai mokamos kalbos mokymasis šių temų kontekste ne tik leis mokiniui lengviau prisitaikyti prie naujos aplinkos, bet ir padės plėtotis asmens teigiamoms savybėms, didins motyvaciją ir žinių siekį, o svarbiausia – nepastebimai, be „sunkaus

mokymosi pastangų“, padės įgyti antros kalbos pagrindus. Mokiniai, mokydamiesi lietuvių kalbos, mokysis gerbti įvairių kultūrų, socialinių ir amžiaus grupių žmones, suvokti save kaip bendruomenės ir visuomenės narį, konstruktyviai bendradarbiauti siekiant bendro tikslo, kurti ir palaikyti draugiškus santykius (Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos, 2008).

Lietuvių kalbos metodinę priemonę „Patarimai mokytojui“ sudaro 8 teminiai skyriai („Aš esu aš“, „Aš mokykloje“, „Aš gyvenu“, „Po pamokų“, „Kas man padeda augti“, „Švenčiame kartu“, „Mėgstu keliauti“, „Mūsų Lietuva“) ir 15 temų. Visų skyrių medžiaga pateikiama laikantis toliau išvardytų turinio aspektų:

- skyriaus aktualumas;
- siektini mokinių gebėjimai;
- įvestis į temą;
- žodynėlis;
- veiklų pavyzdžiai, užduotys;
- metodiniai komentarai, patarimai mokytojui;
- priedai.

Metodinėje priemonėje taip pat pateikiama iliustracijų pokalbiams, pasakojimams, tekstų garsui ir (ar) naujai raidei išskirti, garsinės analizės medžiagos, žodžių žaidimų, kūrybinių užduočių.

Metodinėje priemonėje pateikta medžiaga atitinka jaunesniojo mokyklinio amžiaus tarpsnio vaikų psichologinės raidos ypatumus. Medžiaga siejama su mokinių patirtimi, gyvenimo realijomis, problematika. Siekiama gilesnės komunikacinės ir sociokultūrinės integracijos. Tikimasi, kad pateikta medžiaga padės mokytojams skatinti ugdymo proceso praktinį ir komunikacinį kryptingumą pirmenybę teikiant sakybinei kalbai, stiprinti mokinių lietuvių kalbos mokymosi motyvaciją, ugdyti pilietiškumą, esmines vertybines nuostatas.

Metodinės priemonės „Patarimai mokytojui“ elektroninę versiją galima rasti Švietimo ir mokslo ministerijos bei Ugdymo plėtotės centro internetinėse svetainėse (www.smm.lt; www.upc.smm.lt).

Negimtosios kalbos mokymo(si) ypatumai pradinėje mokykloje

Šiandien yra akivaizdi vienoje geografinėje erdvėje gyvenančių etninių grupių komunikacijos svarba ugdant tarpkultūrines kompetencijas, o vienas iš svarbiausių socialumo, visuomeniškumo požymių – gebėjimas formuoti kultūrą ir ja naudotis. Kalbos mokymasis siejasi su kultūra, nacionalinio savitumo turiniu, skatina tarpkultūrinį sąveikos principą.

Pradinių klasių mokinių (tautinių mažumų atstovų) gebėjimas komunikuoti gimtąja ir lietuvių kalbomis yra viena iš sėkmingos socializacijos ir savirealizacijos prielaidų. Dviejų (1 klasėje) ar trijų kalbų (2 klasėje) mokymasis lemia spartesnę, sudėtingesnę komunikacinių, kalbinių gebėjimų raidą, mąstymą, pažintinius procesus, mokymąsi bei santykį su supančia aplinka ir paties mokinio asmenybės raidą.

Antrosios (ne gimtosios) kalbos pradedama mokytis jau susiformavus tam tikram kalbėjimo gimtąja kalba lygiui: gimtosios kalbos pagrindu jau susiformavusi tam tikra sąvokų sistema, susidarę semantinio turinio formavimo, formulavimo bei artikuliavimo gebėjimai. Pasaulį vaikas suvokia per gimtosios kalbos prizmę (vienas iš svarbiausių jo atradimų – visa, kas jį supa, turi savo vardus) ir supranta, kad mokosi kitos kalbos, todėl labai svarbus tampa vėlesniosios dvikalbystės plėtojimas. **Vėlesnioji dvikalbystė** – kai antroji kalba išmokstama jau susiformavus pirmosios – gimtosios – kalbos įgūdžiams ir yra formuojama kryptingai. Pažymėtina, kad dvikalbystės formavimosi atveju svarbios yra vaiko individualios psichinės ypatybės bei asmeninės savybės – **komunikabilumas, nerimastingumo lygis, mąstymo proceso ypatumai, gabumai kalboms**. Mokymasis negimtąja kalba reikalauja atidumo, atkaklumo, pastangų analizuojant (formaliąją) kalbinę raišką, dėl to gali sumažėti mokymosi motyvacija. Tad mokytojai taip pat turėtų mokyti mokinių gimtosios kalbos pagrindinius žodžius bei žinoti jų gimtosios ir lietuvių kalbos esminius skirtumus, kad greičiau atpažintų mokinių patiriamus lietuvių kalbos mokymosi sunkumus (Carroll, O'Connor, 2009).

Atsižvelgiant į amžiaus tarpsnio ypatumus mokant lietuvių kalbos 1–2 klasėje reikėtų eiti nuo konkretaus prie abstraktaus ir nuo vaizdinių prie suvoktų dalykų. Mokiniai įgyja konkrečią patirtį – regimąją, girdimąją, lytėjimo

arba situacinę – pasitelkdami įvairius pojūčius. Vadinasi, mokant lietuvių kalbos atsiranda galimybė integruotam ugdymui(si), nes nagrinėjant įvairias temas galėtų būti kalbama, piešiama, dainuojama, meistruojama, taip pat, atsižvelgiant į klasės lygį, pasakojama, skaitoma, rašoma ir skaičiuojama.

Ugdant kalbinius mokinių gebėjimus, mokytojui yra svarbios šios veiklos: orientavimasis į veiklą ir procesą, cikliškas („spirališkas“) mokymas(is), neverbalinių prezentacijos priemonių panaudojimas, klaidų toleravimas ir taisyklas, žaidimų taikymas pamokose, patirtinis mokymas(is).

Orientavimasis į veiklą ir procesą

Mokymas turėtų būti orientuojamas į veiklą, kai mokiniai aktyviai mokosi kalbos atlikdami užduotį. Pažymėtina, kad pradiniam kalbos ugdymo etape nereikėtų sutelkti dėmesio į mokinių kalbėjimo (tarties, gramatinių formų ir pan.) taisyklingumą. Reikėtų nuolat drąsinti mokinius kuo daugiau kalbėti net ir su klaidomis. Taip pat būtina suteikti mokiniui visokeriopą paramą, skatinančią kalbėti: klausti, atsakyti, dalytis patirtimi, įspūdžiais. Pirmoje klasėje pirmiausia mokoma sakinės (monologinės ir dialoginės) kalbos. Situaciniu ir teminiu pagrindu išmokstama klausti, atsakyti, pasakoti. Kiekvienas mokinytis kalbinamas parinkus aktualiausius klausimus, susijusius su nagrinėjamomis socialinėmis kultūrinėmis temomis, svarbiausiomis vaiko integracijos į visuomenę požiūriu, atsižvelgiant į jų vartojimo situaciniuose socialiniuose-buitiniuose kontekstuose dažnumą (Skripkienė, 2005). Tokiu būdu mokiniai greit ima suvokti kalbą iš konteksto ir tik vėliau svarbus tampa skaitymas. Parenkami mokinių amžių ir interesus atitinkantys tekstai. Iš pradžių jie trumpi, neperkrauti naujų žodžių, vėliau – ilgesni ir sudėtingesni, bet žodžių, kurių vaikai nemoka, taip pat turi būti labai mažai. Skaitant tekstus vengiama tiesioginio vertimo į gimtąją kalbą, mokiniai pratinami suvokti teksto prasmę iš konteksto. Dažnai skaitoma aiškinamuoju būdu, choru, vaidmenimis. Tai lavina klausymo ir tarties įgūdžius.

Cikliškas („spirališkas“) mokymas(is)

Išskirtinė pradinio ugdymo ypatybė – jo integralu-

mas, t. y. visybiškumas, sąryšingumas, *sąsajos su realiu gyvenimu* (Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos, 2008). Todėl prie socialinių kultūrinių temų, problemų nuolat grįžtama ir mokoma(si) vis aukštesniu lygiu, o esminiai kalbiniai gebėjimai plėtojami pasitelkiant vis sudėtingesnį turinį. Į kiekvieną problemą, faktą, reiškinį žvelgiama vaiko akimis, aiškinamasi, remiantis jo patirtimi. Šio amžiaus vaiko suvokimas ir mąstymas yra sinkretiški, t. y. *nesuskaidyti*, todėl ir ugdymo turinys turėtų būti kiek įmanoma, integralus. Vadinasi, pateikiame tokias temas, kurios mokiniui yra aktualios, prasmingos. Siekiame kiekvieną mokomąją temą aktualizuoti, susieti ją su mokinio reikmėmis, praktiniu pritaikymu.

Neverbaliųjų prezentacijos priemonių panaudojimas

Į numatytus kalbinius gebėjimus tam tikra tema integruotoje pamokoje turėtų būti taikomi nežodiniai aiškinimo(si) būdai: realių daiktų rodymas, iliustracijų rodymas, demonstravimas. Efektyviausia kalbinius gebėjimus ugdyti pasitelkiant klausos, regėjimo, uoslės, skonio pojūčius bei tyrinėjimo procesą.

Klaidų toleravimas ir taisymas

Kad integrali, į numatytus kalbinius gebėjimus orientuota pamoka tam tikra tema vyktų sėkmingai, mokytojai privalo būti atlaidesni mokinių klaidoms. Jei mokiny bus nuolatos taisomas, jis bijos kalbėti, sumažės noras mokytis kalbos. Klaidos yra raidos procesui būdingi žingsniai, vedantys tikslo link, todėl jos turi būti vertinamos kantriai ir apdairiai, kaip mokymosi laikotarpiui pateisinamas dalykas (Widlok et al., 2010). E. Kret (2001) teigia, kad labiausiai mokymosi sėkmei trukdo įsitikinimas, jog mokymasis turi vykti be klaidų. Nereikia bijoti klysti, o klaidų ieškojimą ir taisymą vertėtų paversti mokymosi ir išmokytų dalykų įtvirtinimo metodu. Norėdamas padėti mokiniui, mokytojas galėtų klaidingai ištartą žodį ar netinkamai pavartotą linksnį pataisyti nepastebimai – pusbalsiu, arba garsiai performuluoti sakinį / teiginį, kuriame nuskambėtų jau taisyklingai ištartas žodis ar tinkamai vartojamas linksnis. Svarbiausia, kad mokytojas netrikdytų ir psichologiškai netraumuotų vaiko, tik pradedančio mokytis svetimos kalbos. Moksliskai įrodyta, kad didžiausią įtaką aukštesniems mokymosi pasiekimams daro mokinio pasitikėjimas savo jėgomis, tikėjimas, kad jis sugebės, kad jam pavyks, jei tik pasistengs.

Žaidimų taikymas pamokose

Organizuojant mokymo(si) procesą turėtų būti skatinamas vaikų smalsumas, polinkis viską tyrinėti, noras mokytis ir gebėjimas priimti naują informaciją. Toks mo-

kymo(si) procesas turi būti orientuotas į praktiką, veiklą ir eksperimentavimą, kadangi jaunesniojo mokyklinio amžiaus tarpsnio vaikai geriausiai supranta konkrečius pavyzdžius ir jiems sunku suvokti abstrakčius dalykus. Todėl pirmos ir antros klasės mokiniams yra įdomu mokytis, kai dalykinė medžiaga pateikiama žaidžiant, kai galima eksperimentuoti, judėti ir kūrybiškai dirbti (Widlok et al., 2010). Žaidimai, paremti kalbėjimu, pasakojimu, dalijimusi mintimis, dialogu, ugdo mokinių komunikacinius, bendradarbiavimo, socialinius, asmeninius, pažintinius gebėjimus.

Patirtinis mokymas(is)

Norint sėkmingai išmokti kalbą, į praktinę veiklą reikia įtraukti visus pojūčius. „Mokantis galva, širdimi ir rankomis“ galima sukurti gyvą ir motyvuojančią mokymosi atmosferą, pavyzdžiui, spalvotos iliustracijos sužadina ir skatina motyvaciją, pasirengimą dirbti kartu ir kalbėti (Bleyhl, 2008). Vadinasi, klasėje nagrinėjamas temas reikia papildyti iliustracijomis, kurios turi būti susijusios žodynu, žodžiais, kurių norima išmokti. Medžiagą derėtų panaudoti taupiai ir tikslingai, ji turi būti reikšminga mokiniams. Mokinius reikia skatinti aktyviai veikti leidžiant pasirinkti, pavadinti, užklijuoti, pakabinti ir prireikus parašyti užrašus po iliustracijomis. Mokant(is) kalbos labai naudingos įvairios popierinės figūros, lėlės, vaizdingos iliustracijos. Anot mokslininkės Helgos Haudeck (2008), rankų lėlės, mokant(is) negimtosios kalbos, atlieka šias funkcijas:

- **Yra klasės talismanas.** Nuo pat pirmų dienų mokykloje lėlė kartu su vaikais dainuoja, žaidžia, mokosi skaityti, skaičiuoti, rašyti, bendrauti.
- **Padedą susitapatinti su objektu.** Lėlė kartu su vaikais patiria sėkmių ir nesėkmių, daro klaidų ir iš jų mokosi. Ji išdrįsta pasakyti tai, ko nedrįsta vaikai.
- **Yra tarpininkė tarp klasės ir mokytojo.** Pasitelkus rankų lėles galima nukreipti dėmesį nuo mokytojo į mokymosi turinį. Lėlės praverčia ir susidarius klasėje įtampai.
- **Yra kitas vaiko balsas.** Vaikai, kalbindami lėlę, imasi naujo vaidmens, kalba už kitą asmenį. Tokiu žaidybinio būdu lavinama kalbinė raiška ir kiti kalbiniai gebėjimai.

Taigi matyti, kad ypatingas vaidmuo pradinėje mokykloje mokant(is) negimtosios kalbos tenka rankų (pirštų) lėlėms, kuriomis naudojantis galima vizualizuoti žodžius, įvykius, situacijas.

Pateikiame pagrindinius ankstyvojo negimtosios kalbos mokymo principus (Bleyhl, 2008):

- Mokomasi **imitaciniu ir komunikaciniu būdu**: skatinamas kalbos įsisavinimas pasąmonės lygmeniu. Mokantis nedaug aiškinama, veikiama spontaniškai.

- Mokymasis vyksta **kompleksiškai**, įtraukiant visus pojūčius.
- Kalbų mokymas(is) vyksta **integraliai**. Lemiamą vaidmenį vaidina **žaidybiniai**, kūrybiniai elementai.
- Mokymo(si) turinys orientuojasi į **temas iš vaikų gyvenimo**.
- Mokymo(si) programa suformuota **spiralinės** principu.
- Mokant(is) labiau atsižvelgiama į **realias situacijas**.

Mokytojui svarbu suvokti, kad mokinių mokymo(si) poreikiai yra skirtingi, todėl ir ugdymo procesą galima diferencijuoti įvairiais aspektais. Individualūs mokinių skirtumai ypač ryškūs pirmoje klasėje, čia pasireiškia ne tik nevienodi gebėjimai, bet ir skirtingas darbingumas, noras mokytis. Stipri socialinė šeimos įtaka – vaikams nevienodai parengti ugdymuisi mokykloje. Jie taip pat skiriasi fizine branda, sveikata. Todėl mokyklose, kuriose mokomasi tautinės mažumos kalba, 1–2 klasės mokinius mokant lietuvių kalbos ypač svarbi motyvacija, taip pat mokymosi strategijos. Kaip rodo pedagoginė patirtis, efektyvu taikyti individualaus ir grupinio darbo metodus, taip pat metodus, kurie skatina aiškinimąsi, tyrinėjimą, interpretavimą, problemų sprendimą, projektavimą, kūrybą, – tai pokalbis, interviu, inscenizavimas, imitavimas, žaidimas, projektas. Pagal galimybes taikomi ir mokymo(si) metodai, pasitelkiant informacines komunikacines priemones (IKT), kurios padeda veiksmingiau mokytis(is). Tačiau dar kartą pažymime, kad mokytojas, siekdamas įgyvendinti savo tikslus, turi atsižvelgti į mokinių amžiaus tarpsnio, individualias dėmesio, suvokimo, mąstymo, valios, emocijų raidos ypatybes, vaiko polinkius ir interesus, ieškoti, parinkti ir taikyti tinkamus ugdymo metodus ar jų derinius. Akcentuotina, kad vaikui pradėjus lankyti mokyklą, atsiranda naujų socialinių ryšių su mokytojais, bendraklasiais. Padaugėja tiek teigiamų, tiek neigiamų emocijų išgyvenimų. Atėję į pirmą klasę

mokiniai dar menkai save kontroliuoja ir reguliuoja, o jų tarpusavio santykiai nėra pastovūs (Kazlauskienė ir kt., 2014). Todėl norint padėti mokiniui, pirmiausia reikia panaudoti jau turimą patyrimą, jo poreikius ir galimybes.

Labai svarbus yra mokytojo vaidmuo, jo bei mokinių tėvų turimos nuostatos, galinčios lemti vaikų požiūrį į daugelį dalykų. Pavyzdžiui, jei tėvai vaiką skatina domėtis lietuvių kalba ir kultūra, domisi jo pasiekimais mokykloje, tai tampa itin dideliu paskatinimu vaikui mokytis lietuvių kalbos, o mokytojo lūkesčiai apskritai gali nulėmti mokinio ugdymosi sėkmę. Todėl mokytojas turėtų taikyti tokius ugdymo metodus, kurie padėtų mokiniams ugdytis ir savarankiškumo įgūdžius, ir įsitraukti į veiklą bendradarbiaujant su kitais mokiniais (Kazlauskienė ir kt., 2014). Į ugdymo procesą turėtų būti įtraukti ir mokinių tėvai, ypač organizuojant ugdymuosius projektus, renginius, šventes ir kita.

Siekiant, kad 1–2 klasės mokiniai noriai mokytųsi lietuvių kalbos, mokytojui svarbu sudaryti galimybes pačiam mokiniui aktyviai dalyvauti įdomioje bei prasmingoje veikloje, atitinkančioje 1–2 klasės mokinių amžiaus tarpsnio poreikius. Užduočių pobūdis turi padėti ugdyti mokinių kūrybiškumą, aktyvumą bei skatinti jų norą plėtoti lietuvių kalbos gebėjimus. Pradžioje mokiniai mieliau mokosi jiems reikalingų ir naudingų su jų kasdieniu gyvenimu susijusių žodžių ir frazių, kurių reikšmės gimtojoje kalboje jiems yra žinomos, nes jei mokinyms jaučiasi emociškai saugus, nebijo ir nepatiria spaudimo, jis patenkins savo prigimtinių norų ir poreikį mokytis nežinomos kalbos ir vis aktyviau įsijungs į naujos kalbos mokymosi procesą. Jei pirmoje klasėje mokinyms gaus progų patirti sėkmę, suvoks save kaip sėkmingai besimokantį, jis ims labiau pasitikėti savomis jėgomis įvairiose su mokymu(si) susijusiose veiklose, noriau jose dalyvaus, taip stiprindamas ir savo vidinę motyvaciją

I skyrius

AŠ ESU AŠ

Kad santykiai su kitais būtų pagarbūs, tolerantiški, geranoriški, labai svarbu suvokti, jog kiekvienas žmogus yra unikalus ir nepakartojamas. Šis suvokimas ugdo asmeninio orumo, vertės pojūtį, padedantį suprasti, kad ir kiti žmonės nori ir turi būti gerbiami, vertinami.

Tema „Aš esu aš“ sukuria palankias galimybes vaikui ne tik geriau pažinti save, susipažinti su naujais draugais, bet ir sumažinti adaptacinį nerimą, atsirandantį pradėjus lankyti mokyklą, ir – svarbiausia – pradėti tarsi „nepastebimai“, remiantis vaikui aktualiu kontekstu, mokytis lietuvių kalbos.

Dalyvaudami šios temos veiklose, mokiniai ugdytis šias bendrąsias kompetencijas bei dalykinius gebėjimus

BENDROSIOS KOMPETENCIJOS	GEBĖJIMAI
Asmeninė Socialinė Komunikavimo	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Geriau pažins save. ▶ Ugdytis toleranciją ir pagarbą kitiems žmonėms. ▶ Mokysis bendrauti, išmoks prisistatyti, susipažinti.
KALBINĖ KOMPETENCIJA	GEBĖJIMAI
Klausymas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Išgirs ir supras kai kuriuos lietuviškus žodžius, mandagumo frazes.
Kalbėjimas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Tars paprasčiausius lietuviškus žodžius. ▶ Pasisveikins, prisistatys. ▶ Vartos kai kuriuos lietuviškus mandagumo žodžius, frazes. ▶ Trumpai apibūdins save. ▶ Papasakos apie savo pomėgius. ▶ Nusakys savo norus, siekius, svajones.
Skaitymas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Pažins keletą didžiųjų lietuviškų raidžių. ▶ Atpažins lietuviškomis raidėmis užrašytą savo vardą. ▶ Atpažins dažnai matomus užrašus ir pan.
Rašymas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Rašys keletą didžiųjų raidžių. ▶ Rašys savo vardą.

1. TEMA. *Pasisveikinimas. Susipažinimas*

Į 1-ą klasę susirenka labai skirtingi vaikai: vieni drąsūs, mokantys bendrauti, jau lankę darželį, kiti – drovūs, augę namuose, šeimoje; kai kurie svetimų žmonių grupėje atsiduria pirmą kartą, kiti jau turi bendravimo su nepažįstamaisiais patirties.

Žmonių bendravimas prasideda nuo pasisveikinimo. Pradėkime nuo paprasčiausių mandagumo frazių, tariamų lietuviškai: *labą dieną, labas rytas, labas vakaras*, ar trumpesnių: *sveiki, labas*. Šiuos žodžius vaikai dažniausiai jau yra girdėję, tad mielai imsis nesunkios užduoties.

1 veikla. Mokomės pasisveikinti ir atsisveikinti

Šia veikla sieksime padėti vaikams prabilti lietuviškai ir išmokti kasdieniam bendravimui būtinų mandagumo žodžių ir frazių.

Žodžiai, žodžių junginiai: *labas rytas, laba diena, labas vakaras, sudie.*

Priemonės: *kompiuteris, interneto ryšys, erdvi patalpa.*

Pradžioje vaikams galima pasiūlyti pažiūrėti filmuką, kaip sveikinamasi lietuviškai: <https://www.youtube.com>.

Mokytojas pasiūlo vaikams pasimokyti pasisveikinti ir atsisveikinti lietuviškai.

Vaikai sustoja (susėda) ratu. Prie kiekvieno iš jų prieina ir pasisveikina klasėje jau turimas (susikurtas) personažas (arba mokytojas). Jis iš eilės pasveikina kiekvieną vaiką: pirmiausia sako visiems tik *labas rytas*; po to – *laba diena* ir, galiausiai, – *labas vakaras*.

Tada vaikai pasirenka sau porą ir mokosi pasisveikinti vienas su kitu.

Sveikinimosi frazės kartojamos tiek kartų, kol išmoktama jas vartoti laisvai.

Ilgainiui užduotį galima sunkinti – sveikinimo frazės keičiasi: vienas sveikinasi *labas rytas*, kitas – *laba diena*, trečiasis – *labas vakaras*. Vėliau siūloma sveikintis trumpiniais *sveikas, sveiki, labas*.

Užduotis tęsiama, mokantis mandagiai atsisveikinti: *sudie, viso gero, iki pasimatymo ar tiesiog iki*.

Patarimai mokytojui

- Pirmiausia sukuriami šilta, jauki, geranoriška, tarpusavio pasitikėjimą kelianti atmosfera.
- Šią bei kitas užduotis galima atlikti susėdus (ar sustojus) ratu, į pagalbą pasitelkus kokį nors vaikams patinkantį žaismingą personažą (varliuką, paukščiuoką, krokodiliuką ar pan.).
- Jei vaikai drovūs garsiai kalbėti viešai, pravartu kalbėjimo užduotis atlikti su lėlėmis (arba pačių sukurtais personažais) – kalbėti svetimai kalba lėlių vardu vaikams būtų lengviau, paprasčiau.
- Galima sukurti siužetinį žaidimą, kuriame dalyvauja mokytojo ar vaikų parinktas personažas. Atėjęs į klasę, jis nori pasisveikinti ir susipažinti. Žaidybinė situacija leistų vaikams pasijusti laisviau, natūraliau. Draugiškas personažas gali vaikus kalbinti, pokštauti lietuvių kalba, taip paskatindamas kiekvieną ir išgirsti kas sakoma, ir prabilti lietuviškai.
- Pratintis vartoti lietuviškas pasisveikinimo ir atsisveikinimo frazes „gyvai“: paprašant mokinių vieną dieną pasisveikinti ir atsisveikinti gimtąja kalba, o kitą dieną – lietuviškai.
- Pasveikinimo žodžius būtina kartoti kiekvienos pamokos, susitikimo su vaikais metu, kad tai taptų natūraliu elgesio mokykloje poreikiu.

2 veikla. Mokomės susipažinti, prisistatyti kitiems

Ši veikla skirta susipažinti ir labiau suartėti klasės draugams, išmokti tarti savo vardą lietuviškai, trumpai pristatyti save kitiems, atrasti į save panašių draugų.

Žodžiai, žodžių junginiai: *Aš esu... Mano vardas...*

Priemonės: *klasės kambarys, vaikai susėdę (ar sustoję) ratu, siūlų kamuoliukas, D. Biseto tekstas „Pyp pyp!“.*

Vaikai prašomi sustoti (ar susėsti). Vaikai susėda (sustoja) ratu. Mokytojas paaiškina žaidimo taisykles: kiekvienas vaikas, pagavęs kamuoliuką, turi lietuviškai pasakyti savo vardą.

Mokytojas meta kamuoliuką pirmajam vaikui, tas pagauna jį ir garsiai prisistato (*Aš esu... Mano vardas... Aš – ... ar pan.*). Tada meta kamuoliuką draugui.

Patarimai mokytojui

- Pratimas kartojamas tol, kol visi išmoksta sklandžiai prisistatyti vardu lietuviškai.
- Ši veikla gali būti kartojama ir kitose pamokose kaip žaidybinis, kalbos ugdymo, žodyno plėtojimo elementas, įvedant vis daugiau žodžių, apibūdinančių asmenį, kaip antai: esu mergaitė, berniukas; mano brolio, sesers vardas; mano plaukai tamsūs; esu aukštas ir pan. Toks žaidybinis veiklos kontekstas skatintų vaikus natūraliai, nebijant suklysti ar neteisingai ištarti žodį, kalbėti ir džiaugtis kalbėjimo procesu bei rezultatais.
- Kad vaikai pasijustų saugesni, pasiūlykime jiems išmokyti lietuviškai pasisveikinus dar ir prisistatyti kitiems žmonėms. Pradėkime šią temą perskaitydami vaikams nesudėtingą tekstuką apie (ne)susikalbėjimą.

Donaldas Bisetas. PYP PYP!

Kartą buvo žąsinėlis, vardu Viljamas, bet jo mama žąsis jį šaukdavo Viliu.

– Eik, Vili, pasivaikščioti, – sakydavo ji, – ir, susitikęs kitas žąsis, pasakyk „Pyp“.

Vilis labai mėgo pypsėti.

– Pyp! Pyp!

– Pyp! Pyp!

– Pyp! Pyp!

– Pyp! Pyp! – pypsėdavo jis krypuodamas.

(Pauzė. Užduodami klausimai.)

Vieną dieną, išėjęs pasivaikščioti, Vilis susitiko katę. Katė buvo daili, juoda, o abi priekinės letenėlės baltos. Vilis nudžiugo.

– Pyp pyp! – tarė jis katei. – Pyp pyp!

– Miau! – atsakė katė.

Vilis nustebo. „Ką reiškia „miau“? – pagalvojo jis.

Mat manė, kad katės sako „pyp pyp“, kaip ir žąsiukai.

Jis nykrypavo toliau ir ėmė pešioti žolę. Diena buvo graži. Švietė saulė, visi paukščiai čiulbėjo.

– Pyp pyp! – pasakė Vilis.

– Au au! – sulėjo šuo, bidzendamas keliu.

– Yhaha! – sužvengė pienininko arklys.

– Noa! – sušuko pienininkas.

Vargšas Vilis nieko nesuprato.

(...)

(Pauzė. Užduodami klausimai.)

Vilis nukrypavo toliau ir sutiko karves.

– Mūū! – sakė karvės. – Mūū! Mūū!

Paskui sutiko vištas.

– Kar-kar-kar, – kalbėjo jos, – kud-kuda, kud-kuda!

O gaidys giedėjo:

– Kakariekūūū!

„Kaip būtų gera, jei kas nors man pasakytų „Pyp pyp!“ – galvojo Vilis. – Man taip liūdna vienam.“

(Pauzė. Užduodami klausimai.)

– Zzzzzzzzzzz! – prazvimbė pro šalį bitė.

Balandžiai burkavo, antys kvaksėjo, o varnos medžių viršūnėse karkė. Bet niekas, visiškai niekas nesakė jam „Pyp pyp“.

Vargšas Vilis pravirko, ašaros tekėjo jam per snapelį ir tiško žemėn prie dailių rausvų jo kojelių.

– Pyp pyp! – kūkčiojo Vilis.

Staiga tolumoje jis išgirdo:

– Pyp pyp! Pyp pyp! Pyp pyp!

Koks nuostabus garsas!

Jis pakėlė galvą ir pamatė keliu važiuojantį nedidelį mėlyną automobilį.

– Pyp Pyp! – pypsėjo automobilis. – Pyp pyp!

– Pyp Pyp! – atsakė Vilis. – PYP PYP!

– Pyp Pyp! – atsiliepė automobilis, važiuodamas pro šalį.

Oi, kaip tam žąsinėliui buvo smagu!

– Pyp pyp! – supypsėjo automobilis ir dingo už posūkio.

– Pyp pyp! – šūktelėjo jam įkandin Vilis.

Patarimai mokytojui

- Skaityti garsiai ar perpasakoti nesudėtingus lietuviškus tekstus, sekti trumpas, aiškaus siužeto pasakėles, dainuoti daineles, žaisti lietuvių liaudies žaidimus galima ir reikia nuo pat pirmos lietuvių kalbos pamokos. Nesvarbu, kad vaikai yra atėję iš nelietuviškos aplinkos, kad nėra girdėję lietuviškai šnekant. Jie turi nuolat girdėti lietuvių kalbos skambesį, lietuviškai tariamus garsus, žodžius, frazes, t. y. turi būti „panardinami“ į lietuvių kalbą (imersijos principas). Tokiu būdu lietuvių kalba tampa natūralia jų gyvenimo terpe, darosi nebe tokia „svetima“, „sudėtinga“.
- Visus garsiai skaitomus tekstus mokytojas turėtų stengtis skaityti kuo lėčiau, darydamas prasmines pauzes, akcentuodamas prasminius žodžius, įsiklausydamas ir atsižvelgdamas į mokinių reakcijas.
- Kadangi tekstas „PYP PYP!“ yra gana ilgas, pravartu jį skaidyti į mažesnius prasminius segmentus (fragmentus).
- Paskaičius fragmentą, stabtelima, daroma pauzė. Mokytojas žiūri, kaip į skaitomą tekstą reaguoja vaikai, ar supranta, apie ką kalbama. Nebūtina, kad vaikai suprastų visus žodžius – dalį nežinomų žodžių vaikai atspės iš konteksto.
- Jei vaikai paklausia, ką reiškia vienas ar kitas žodis, mokytojas trumpai paaiškina.
- Mokytojas, savo ruožtu, gali paklausti paprastų klausimų, kurie padėtų vaikams suprasti teksto turinį, sekti siužetą.

Mokytojas pasiūlo pakalbėti apie tai, ką vaikai girdėjo, ir paprašo, kad vaikai lietuviškai atsakytų į paprastus klausimus, pavyzdžiui:

- Kas yra žąsinas? Žąsis?
- O kas yra „žąsinėlis“?

3 veikla. Mano vardo raidės

Šia veikla vaikai mokysis atpažinti keletą žinomų lotyniškos abėcėlės raidžių.

Žodžiai, žodžių junginiai: *raidė; didžioji, spausdintinė.*

Priemonės: *popieriaus lapai, rašikliai, popieriaus lapas su raidėmis (žr. 18 psl.).*

Mokytojas paprašo pabandyti didžiosiomis spausdintinėmis raidėmis užrašyti savo vardą ant popieriaus lapo.

- Koks buvo žąsinėlio vardas?
- Kokį vieną žodį mokėjo sakyti žąsinėlis?
- Ką sutiko žąsinėlis?
- Kaip jis pasisveikino? Ką pasakė?
- Ką jam atsakė?... (katė, šuo, arklys)
- Ką atsakė karvė, gaidys, višta... kiti sutikti gyvūnai?
- Kada apsidžiaugė žąsinėlis? Ką jis išgirdo?

Vaikai atidžiai klausosi lietuviškai tariamų klausimų ir bando į juos lietuviškai atsakyti.

Patarimai mokytojui

- Šis ir kiti tekstai gali būti skaitomi ir tiems vaikams, kurie net nėra girdėję lietuviškai šnekant. Klausydami raiškiai skaitomo (sakomo) nesudėtingo lietuviško teksto, jie pratinasi prie svetimų kalbos skambėjimo, iš konteksto ima suprasti kai kuriuos žodžius.
- Suprasti teksto turinį, įsidėmėti jo žodžius, frazes padės mokytojo pabrėžiami žodžiai, balso tonas, intonacija.
- Kalbėti apie perskaitytą tekstą reikia pradėti nuo paprasčiausių, lengviausių klausimų. Svarbiausia, kad vaikai klausytųsi, girdėtų ir suprastų, ko klausiami. Ir stengtųsi atsakyti – vienu žodžiu, keliais žodžiais, paprasta fraze. Bet – būtina! – lietuviškai.
- Jokiu būdu nereikia versti vaikų atsakinėti pilnu sakiniu – tegul tik jie nebijo pradėti kalbėti lietuviškai. Gali į klausimus atsakinėti ne po vieną, o chorą – taip drąsiau.
- Mokytojo uždavinys – padrąsinti vaikus, paskatinti juos garsiai prabilti iki šiol galbūt niekada nevertota kalba.

Vaikai (kam reikia – padedami mokytojo) užrašo savo vardus taip, kaip jiems pavyksta.

Mokytojas prieina prie kiekvieno vaiko ir jo varde apibraukia 1–2 raides, sutampančias su lietuviškos abėcėlės raidėmis, arba, pvz.: O, A, M, K, T – sutampančias su rusiškos abėcėlės raidėmis.

Vaikai prašomi surasti šitas raides ir apibraukti jas mokytojo išdalytuose lapuose.

Vaikai ieško ir apibraukia 1–2 jų varduose esančias lietuviškas raides, „pasiklydusias“ tarp kitų raidžių.

Mokytojas paprašo didžiosiomis spausdintinėmis raidėmis parašyti ant popieriaus lapo (perrašyti) išrinktas, sutampančias su lietuviškos abėcėlės raidėmis, (ne)lietuviškas raides.

Vaikai ant lapo parašo porą lietuviškų raidžių.

Po to įvairių spalvų pieštukais, flomasteriais (jei neturi – viena spalva) parašyti po eilutę tokių pat raidžių.

Vaikai (kam reikia – padedami mokytojo) rašo spalvotas lietuviškų raidžių eilutes – taip, kaip jiems pavyksta gražiausiai.

Užduotis didesnę lietuvių kalbos vartojimo patirtį turintiems vaikams

Tiems vaikams, kurių gimtoji kalba lenkų arba kurie jau pažįsta ir lotyniškos abėcėlės raides, galima pasiūlyti sudėtingesnę užduotį:

Vaikai prašomi užrašyti didžiosiomis spausdintinėmis raidėmis savo vardus.

Vaikai rašo savo vardą lotyniškais rašmenimis.

Vaikai prašomi paraižiu perskaityti savo vardą.

Vaikai po vieną skaito savo vardo raides.

Vaikai, naudodamiesi pačių pasidarytomis kortelėmis, sudeda savo vardą.

Vaikai darosi vardų korteles ir didžiuodamiesi pasistato priešais save, jausdamiesi kaip rimti, suaugę žmonės.

4 veikla. Čia esu aš!

Ši veikla skirta išmokti apibūdinti savo išvaizdą, įprasti vartoti kai kuriuos įvardžius.

Žodžiai, žodžių junginiai: *mano, tavo, jo, jos, vardas, nupiešti, parašyti.*

Priemonės: *popieriaus lapai, turimos piešimo priemonės ir (ar) šeimos ar asmeninė vaiko nuotrauka.*

Vaikai prašomi nupiešti save – taip, kaip jiems pavyksta.

Vaikai įvairiomis priemonėmis (pieštukais, flomasteriais, akvareliniais ar guašo dažais ir kt.) piešia save ant storesnio popieriaus lapo.

Kai nupiešia save, prašoma, kad vaikai šalia piešinio užrašytų savo vardą.

Šalia piešinio parašo savo vardą – savarankiškai, taip, kaip sugeba. Nemokantiems padeda mokytojas.

Patarimai mokytojui

- Jei vaikai jau moka parašyti savo vardą, pasiėmę vardo užrašą, gali šifruoti, iš kokių raidžių susideda jo ar kitų vaikų vardai. Taip „neskausmingai“, tarsi savaime, mokomasi pažinti lietuviškos abėcėlės raides.
- Savo vardą vaikas išmoka rašyti bene anksčiau. Tai derėtų išnaudoti, mokantis ne tik abėcėlės, bet ir garsinės analizės pradmenų. Vaikai nesunkiai iššifruos savo vardo garsus, ant atskirų kortelių užrašys ir visas savo vardo raides.
- Vėliau šias raides galima panaudoti kaip dalomąjį raišymą, papildžius jau turimą trūkstantomis raidėmis.

Užduotis tęsiama

Jei vaikai jau geba parašyti savo vardą, galime paraginti vaikus išmokti skirti savo vardo garsus.

Paprašykime išgirsti ir išskirti pirmąjį vardo garsą („Kuriam raide (garsu) prasideda tavo vardas?“).

Vaikai pradžioje tyliai, po to garsiai taria pirmąjį savo vardo garsą.

Patarimai mokytojui

- Save nupiešti geba kiekvienas šešiametis. Dauguma septynmečių jau moka užrašyti ir savo vardą. Vardas gali būti užrašomas ir didžiosiomis, ir mažosiomis raidėmis – taip, kaip vaikui patogiau.
- Kaip šios užduoties alternatyvą piešiant ar tęsiant ją kitose pamokose, galima pasiūlyti vaikams atsinešti jų pačių ar šeimos nuotrauką (-ų). Skatinant kalbėti apie save, vaiko nuotraukos, ypač šeimos ir jam artimos aplinkos, tampa labai patrauklia, su vaiko gyvenamąja aplinka susijusia, priemone. Vaikai paprastai labai noriai rodo savo, savo šeimos nuotraukas klasės draugams, mokytojui. Šitai suteikia galimybę jiems pasijusti svarbiems ir reikšmingiems, o tai skatina kalbėti, bendrauti. Pristatant piešinį ir (ar) nuotrauką, dalijantis įspūdžiais, raginama vartoti žodžius „mano“, „tavo“, „jos“, „jo“. Tai galima daryti susėdus ratu, vaikams prisistatant, rodant kitiems savo piešinį (nuotraukas) ir tariant: „Aš esu...“, „Mano vardas...“.
- Ši užduotis gali būti partęsiama atliekant II temos veiklas.

2. TEMA. *Aš esu...*

Kad santykiai su kitais būtų pagarbūs, tolerantiški, geranoriški, svarbu suvokti, jog kiekvienas iš mūsų esame unikalūs ir nepakartojamas. Šis suvokimas ugdo savojo orumo, vertės pojūtį, padedantį suprasti, kad ir kiti žmonės nori būti gerbiami, vertinami. Savigarbos, orumo jausmų ugdymas prasideda nuo palankaus požiūrio į save. Jeigu vaikas suvoks, įsisąmonins, kad jis Žemėje vienintelis ir nepakeičiamas, jam bus lengviau suprasti, kad ir visi kiti šalia esantys yra nepakeičiami ir besąlygiškai vertingi.

1 veikla. Trumpai apie save

Šia užduotimi siekiama išmokti trumpai charakterizuoti save.

Žodžiai, žodžių junginiai: *berniukas, mergaitė; mokynys, mokinė, penkeri, šešeri, septyneri, aštuoneri.*

Priemonės: *saldainiai (jei neturite – gilės, kaštonai, akmenukai ar pan.), žodžių kortelės (žr. 25–27 psl.)*

Šiai užduočiai atlikti prireiks saldainių (kaštonų, gilių, akmenukų...).

Vaikams leidžiama pasiimti tiek saldainių, kiek jie nori. Po to kiekvienas iš eilės apie save pasako tiek dalykų, kiek saldainių pasiėmė.

Vaikai mokosi apibūdinti save:

Aš esu... (berniukas, mergaitė);

Aš esu... (mokynys, mokinė);

Man jau... (penkeri, šešeri, septyneri, aštuoneri... metai) ir t. t.

Užduotis tęsiama su žodžių kortelėmis. Vaikas, įvar-

dijęs savo savybę, parenka ir padeda šalia savo piešinio žodžio kortelę, pavyzdžiui:

Aš esu... (berniukas, mergaitė) – suranda atitinkamą kortelę ir padeda greta savo atvaizdo;

Aš esu... (mokynys, mokinė) – suranda atitinkamą kortelę ir padeda greta savo atvaizdo.

Patarimai mokytojui

- Ši nesudėtinga užduotis skatina vaiką nebijoti lietuviškai tarti paprasčiausius žodžius, frazes, sakinius.
- Nereikia vos pradėjusio svetima kalba kalbėti vaiko raginti kalbėti pilnais sakiniais, sklandžiomis frazėmis. Mokytojo nuostata turėtų būti tokia: „Tegul tik jis (jie) kalba!“
- Mokytojas siūlomas užduotis, temas, veiklas turėtų naudoti lanksčiai kūrybiškai taikydamas prie klasės, kiekvieno vaiko lygio ir galimybių. Nebūtina laikytis instrukcijos „paraidžiui“, geriau, kai improvizuojama, atsižvelgiant į konkrečią situaciją.

2 veikla. Koks (kokia) Aš?

Ši veikla skirta išmokti papasakoti apie save plačiau, plėtoti save apibūdinančių žodžių žodyną.

Žodžiai, žodžių junginiai: *aukštas (aukšta), žemas (žema), plonas (plona), linksmas (linksma), liūdnas (liūdna), mandagus (mandagi).*

Priemonės: *savęs paties piešinys ar (ir) nuotrauka, kortelės su piešiniais ir užrašais kitoje kortelės pusėje (žr. 29 psl.): aukštas (aukšta), žemas (žema), plonas (plona), linksmas (linksma), liūdnas (liūdna), mandagus (mandagi):*

Mokytojas prašo vaikus pagalvoti apie save: kokie jie? ką galėtų apie save pasakyti?

Vaikai mokosi įvardyti savo ypatybes:

Aš esu... (aukštas (aukšta), žemas (žema) – suranda

atitinkamą kortelę ir padeda greta savo atvaizdo;

Aš esu... (plonas (plona) ir t. t.) – suranda atitinkamą kortelę ir padeda greta savo atvaizdo.

Užduotis tęsiama

Mokytojas paprašo vaikus susėsti po du vienas priešais kitą.

Prašoma per tris minutes įvardyti penkis savo draugo bruožus (lietuviškai) ir, suradus atitinkamą kortelę, padėti šalia jo atvaizdo.

Po trijų minučių keičiamasi poromis ir tęsiama toliau, kol ratas apsisuks.

Užduotis reikalauja pastabumo, atidumo kitam ir empatijos (žr. 29 psl.): vaikai turi ne tik pastebėti ir parinkti draugui būdingus bruožus, bet ir būti jautrūs ir empatiški – neįžeisti, neįskaudinti, nesumenkinti kito.

Patarimai mokytojui

- Vaikai mokosi apibūdinti savo išorines ir vidines savybes. Tai užduotis ne tik lietuvių kalbai plėtoti, žodynui turtinti, bet ir savistabai, savimonei, savivertei ugdyti. Vaikai gali būti pernelyg savikritiški ir save apibūdinti nuvertindami save. Mokytojo pareiga – stiprinti vaiko savivertę ir pasitikėjimą savimi, rasti savybių, kuriomis ji gali didžiuotis. Pavyzdžiui, jei vaikas sako, kad jis storas (apkūnus), mokytojui derėtų pastebėti, kad apkūnumas turi ir privalumų: tokie vaikai yra stipresni, tvirtesni ir t. t.; jei vaikas sako, kad yra išsiblaškęs, mokytojas primena, kad

atlikdamas užduotį <...>, jis sugebėjo susikaupti ir atkakliai dirbti visą pamoką, tol kol nebaigė darbo. Kitaip tariant, mokytojas turėtų pasinaudoti šia ir kitomis progomis, kad paskatintų vaiką labiau tikėti savimi, savo galiomis ir sugebėjimais.

- Šia užduotimi plėtojami ne tik lietuvių kalbos gebėjimai, bet ugdoma ir socialumo (gebėjimo jausti, suprasti, atjausti kitą, gebėjimo bendrauti) kompetencija.
- Šią užduotį galima adaptuoti, prašant šalia savo atvaizdo ne padėti kortelę su užrašu, o užrašyti žodžius.

3 veikla. Mano portretas

Ši veikla skirta išmokti charakterizuoti ne tik savo išorę, išvaizdą, bet ir nusakyti savo emocines būsenas, nuotaikas, savijautą.

Žodžiai, žodžių junginiai: *linksmas (linksma), liūdnas (liūdna), laimingas (laiminga), piktas (pikta), pavargęs (pavargusi), išsigandęs (išsigandusi).*

Priemonės: *autoportretas (žr. 24 psl.), nuotaikingi veidukai (galima imti iš (žr. 31 psl.): <http://www.auk-sarankes.lt/forumas>), kortelės su piešiniais ir užrašais kitoje kortelės pusėje: linksmas (linksma), liūdnas (liūdna), laimingas (laiminga), piktas (pikta), pavargęs (pavargusi), išsigandęs (išsigandusi) ir t. t. (Jei naujų žodžių jūsų klasės vaikams per daug, galima jų parinkti mažiau ir paprastesnių.)*

Mokytojas išdalyja vaikams lapus su veidukais, vaizduojančiais įvairias nuotaikas (nuotaikingų veidukų nesunku rasti internetinėse svetainėse).

Vaikai prašomi pagalvoti ir parinkti kiekvienam veidukui atitinkamą nuotaiką. Tada – surasti tos nuotaikos kortelę ir padėti greta veiduko.

Vaikai mokosi charakterizuoti save:

Aš esu... (linksmas (linksma), liūdnas (liūdna), laimingas (laiminga), piktas (pikta), pavargęs (pavargusi), išsigandęs (išsigandusi))... – suranda atitinkamą kortelę ir padeda greta savo atvaizdo.

Tuomet mokytojas prašo vaikų nupiešti gražų savo portretą.

Vaikai piešia savo portretą.

Mokytojas kviečia vaikus pamąstyti ir priskirti sau:

- dabartinę nuotaiką;
- dažniausiai apimančią nuotaiką;
- nuotaiką, kurios labiausiai trokšta.

Vaikai mąsto, analizuoja savo būsenas, vertina nuotaikas, ieško kortelių su nuotaikų piešiniais ir deda šalia savo portreto.

Patarimai mokytojui

- Tai užduotis, skirta ne tik lietuvių kalbai plėtoti, žodynui turtinti, bet ir vaiko savistabai, savianalizei, savimonei ugdyti. Čia ir vėl mokytojas turi progą padėti vaikui suvokti ne vien savo nuotaiką, charakterį, bet ir ugdyti pageidaujamas savybes: valią, atkaklumą, atsakomybę ir pan. Tereikia deramai išnaudoti progą ir motyvuoti vaiką siekti norimų tikslų.
- Tegul vaikai piešia savo portretą taip, kaip jiems pavyksta, – jokiū būdu nedera kištis į piešimo procesą, patarinėti, koreguoti. Vaikai gali pasirinkti norimą dailės techniką, spalvas, kompoziciją.

Užduotis tęsiama

Vaikams išdalyjami lapai su nuotaikų trafaretais ir pavyzdžiais, kaip nuotaikos gali būti vaizduojamos (žr. 31 psl.).

Prašoma klasėje ar namuose pagal pavyzdį nupiešti visas savo nuotaikas (arba dažniausiai apimančias nuotaikas, retai pasitaikančias nuotaikas, niekada neišgyventas nuotaikas ir t. t. – pagal susitarimą).

4 veikla. Man patinka...

Ši veikla padės mokinimas išmokti papasakoti kitiems apie savo polinkius, pomėgius, interesus, laisvalaikio praleidimo būdus.

Žodžiai, žodžių junginiai: žaisti, sportuoti, skaityti, rašyti, skaičiuoti, piešti, dainuoti, groti, šokti, žiūrėti televizorių, žaisti kompiuterinius žaidimus (galimi ir kiti žodžiai, pasiūlyti pačių vaikų).

Priemonės: popieriaus lapas, pieštukai, kortelės su piešiniais ir užrašais kitoje kortelės pusėje (žr. 31–35 psl.): žaisti, sportuoti, skaityti, rašyti, skaičiuoti, piešti, dainuoti, groti, žiūrėti televizorių, žaisti kompiuterinius žaidimus ir kt.

Mokytojas prašo vaikų pasiimti lapą popieriaus ir jį išilgai perlenkti pusiau. Tada atidžiai išplėšyti žmogeliuką: galvą, kaklą, pečius, rankas, liemenį, kojas. Tuomet prie „kito savęs“ padėti kortelę su savo mėgstamiausia veikla.

Kiekvienas vaikas turi sugalvoti po penkias malonias veiklas.

Visi vaikai pasakoja, kas jiems patinka, ką jie mėgsta:

Man patinka žaisti...;

Man patinka skaityti...;

Man patinka piešti...;

Man patinka dainuoti... ir t. t.

Užduotį „Man patinka...“ galima plėtoti tema „Mano mėgstamiausias...“:

- 1) ...mano mėgstamiausias žaidimas;
- 2) ...mano mėgstamiausia spalva;
- 3) ...mano mėgstamiausias valgis;
- 4) ...mano mėgstamiausias vaisius;
- 5) ...mano mėgstamiausias metų laikas;
- 6) ...mano mėgstamiausias filmas;
- 7) ...mano mėgstamiausia knyga ir t. t.

Mokytojas pradeda, o vaikai užbaigia sakinį: „Mano mėgstamiausias žaidimas yra...“ ir t. t.

Patarimai mokytojui

- Mokytojas pasitelkdamas šią užduotį gali labai daug sužinoti apie savo mokinius, nes kalbėdami apie polinkius, pomėgius, vaikai netiesiogiai labai daug pasako apie savo mintis, išgyvenimus, jausmus, patirtį. Be to, paaiškėja, ar vaikai orientuoti į materialius, praktinius dalykus (daiktus), ar į vidičius (jausmus, mintis).
- Ši užduotis ne tik turtina vaikų kalbą, suartina vaikus, ji taip pat lavina reakciją, padeda koncentruoti dėmesį, ugdo nuovokumą, pastabumą ir t. t.

5 veikla. Aš jau didelis (-ė) ir moku...

Maži vaikai visada nori būti didesni, vyresni, daugiau gebantys ir galintys. Šia užduotimi siekiama paskatinti juos būti „didesnius“, „daugiau mokančius“, sustiprinti jų motyvaciją, pasitikėjimą savo jėgomis, norą įgyvendinti užsibrėžtus tikslus.

Žodžiai, žodžių junginiai: apsiauti, apsirengti, nusiprausti, sutvarkyti kambarį, suplauti indus, palaistyti gėles, išvesti šunį, važiuoti dviračiu.

Priemonės: pantomimos žaidimas, žaidimas „Jurgeli, meistrelė...“.

Mokytojas pasiūlo vaikams pagalvoti, ką jie jau moka. Vaikai galvoja, prisimena, ką jau mokantys.

Mokytojas pasako, kaip lietuviškai vadinsis šitie veiksmiai.

Vaikai mokosi įvardyti lietuviškai, ką jie jau moka.

Keletą kartų sau tyliai pakartojama: *Aš jau moku: ... apsiauti, apsirengti, nusiprausti, sutvarkyti kambarį, iš-*

plauti indus, prižiūrėti gėles, išvesti šunį, važiuoti dviračiu, plaukti, kepti, virti, rašyti, skaityti...

Tada mokytojas pasiūlo pažaisti pantomimos žaidimą „Atspėk, ką aš darau“.

Žaidžiamas pantomimos žaidimas: vienas vaikas demonstruoja kokį nors veiksmą, o kiti bando lietuviškai įvardyti, koks tai veiksmas.

Užduotis tęsiama

Mokytojas pasiūlo vaikams pažaisti tradicinį lietuvių liaudies žaidimą „Jurgeli, meistrelė“, skirtą mokymosi temai.

Žaidimo dalyviai eina ratu. Prieš tai reikia išrinkti vieną žmogų, kuris vaidins Jurgelį. Jurgelis atsistoja rato viduryje. Einantys ratu dainuoja:

Jurgeli, meistrelė, mokyk savo vaikus, / Jurgeli meistrelė, mokyk savo vaikus.

Jurgelis turi parodyti kokį nors veiksmą. Tai reiškia, kad jis rodo savo „vaikams“, ką ir kaip reikia daryti. Rato einantys žaidėjai turi kartoti Jurgelio rodokus veiksmus, tuo pat metu dainuodami:

O jūs vaikai taip darykit, kaip Jurgelis daro.

Aprašomos dainelės („Jurgeli, meistrelė“) melodiją

galima susirasti internete: <https://www.youtube.com>.

Po to Jurgelis pakeičiamas kitu žaidėju.

Patarimai mokytojui

- Vaikai paprastai labai mielai pasakoja, ką jie jau

moka. Todėl galima pasiūlyti pasidžiaugti savo pasiekimais įvardijant juos lietuviškai. Vaikai galbūt nežino reikalingų žodžių. Puiki proga tų žodžių išmokti.

6 veikla. Dar nemoku, bet galiu išmokti...

Ši užduotis skirta padėti vaikams suprasti, kad niekas negimsta mokėdamas, kad visko išmokstama, o svarbiausia – patikėti, kad jei jie dar ko nors ir nemoka, tai būtinai išmoks, jei tik pasistengs, bus atkaklūs, valingai sieks norimo tikslo.

Žodžiai, žodžių junginiai: pagal vaikų siūlomas idėjas, jų svajones, pavyzdžiui: *vairuoti mašiną, važinėti riedlente, plaukti, siūti, šokti ir t. t.*

Priemonės: *popieriaus lapas, piešimo priemonės, žodžių kortelės (tinka ir jau turimos žodžių kortelės, o trūkstamas vaikai darosi patys – piešia (jei sugeba, ir užrašo), ko dar norėtų išmokti) (žr. 33–35 psl.).*

Mokytojas prašo vaikų pasidaryti savo rankos piešinį.

Tada prie kiekvieno piršto prašoma padėti kortelę (ar užrašyti) su veikla, kurios jis dar norėtų išmokti.

Kiekvienas vaikas turi sugalvoti po penkias trokštamas išmokti veiklas ar darbus.

Vaikai mokosi įvardyti, ko dar nemoka, bet norėtų išmokti:

Aš dar nemoku, bet noriu ir galiu išmokti:.. – parenkamos atitinkamos kortelės ir dedamos šalia savojo AŠ.

Mokytojas pasiūlo pažaisti puikų tradicinį lietuvių žaidimą apie tai, kaip žvirblis mokėsi aguonas auginti.

Žaidimo dalyviai eina ratu. O rato viduryje stovintis žaidimo vedėjas (mokytojas) dainuoja:

Klausė žvirblis čiulbuonėlis

Pas tą pilką karvelėlį:

– Kaip, kaip aguonėles sėja,

Kaip, kaip aguonėles sėja? (2 kartus)

– Sėja šitai, va ir va kaip,

Sėja šitai, va ir va kaip,

Tai, taip aguonėles sėja,

Tai, taip aguonėles sėja. (2 kartus)

(Vedėjas rankų mostais rodo, kaip sėja. Visi kiti kartoja.)

Po to veiksmazodį *sėja* keičiame *dygsta, auga, žydi, valgo* ir t. t.

Mokytojas ženklais rodo, kaip tai daroma. Likusieji ir toliau kartoja mokytojo rodomus ženklus.

Patarimai mokytojui

- Mažiems vaikams labai svarbu patikėti, kad jei jie dar ko nors ir nemoka, tai pasistengę, tikrai išmoks. Dėl to labai svarbu naudojantis šia užduotimi stiprinti vaikų savivertę ir pasitikėjimą savo jėgomis, taip pat nusiuteikimą įveikti sunkumus ir pasiekti norimą tikslą.
- Lietuvių liaudies rateliai, žaidimai, dainelės su judesiais ir pan. – vienas tinkamiausių būdų mažiems vaikams pradėti mokytis lietuvių kalbos. Vaikai nesunkiai įsitraukia į žaidimą, visi drauge „eidami ratelius“ atsipalaiduoja, išgyvena pozityvius jausmus – tai labai palengvina svetimų kalbos mokymąsi.
- Mokytojas turėtų kuo dažniau ir kuo daugiau siūlyti vaikams veikti skatinančių muzikinių užduočių, skirtų lietuvių kalbai plėtoti. Nesvarbu, kad vaikai supranta ne visus žodžius (kai kurie iš jų gali būti archajiški, nebevertojami šiuolaikiniame gyvenime), nesvarbu, kad vaikai netiksliai intonuoja, svarbu, kad jie dalyvauja bendroje veikloje ir žaisdami mokosi lietuvių kalbos.

7 veikla. Atspėk, kas čia

Šia veikla siekiama ugdyti dėmesingumą, patrauklia, žaidybine forma paskatinti vartoti jau mokamus žodžius, suteikti teigiamų emocijų.

Žodžiai: pakartojami visi iki šiol išmokti žodžiai.

Priemonės: lempa, kėdė, erdvesnis kambarys.

Mokytojas paaiškina žaidimo taisykles ir padeda parengti žaidimo vietą.

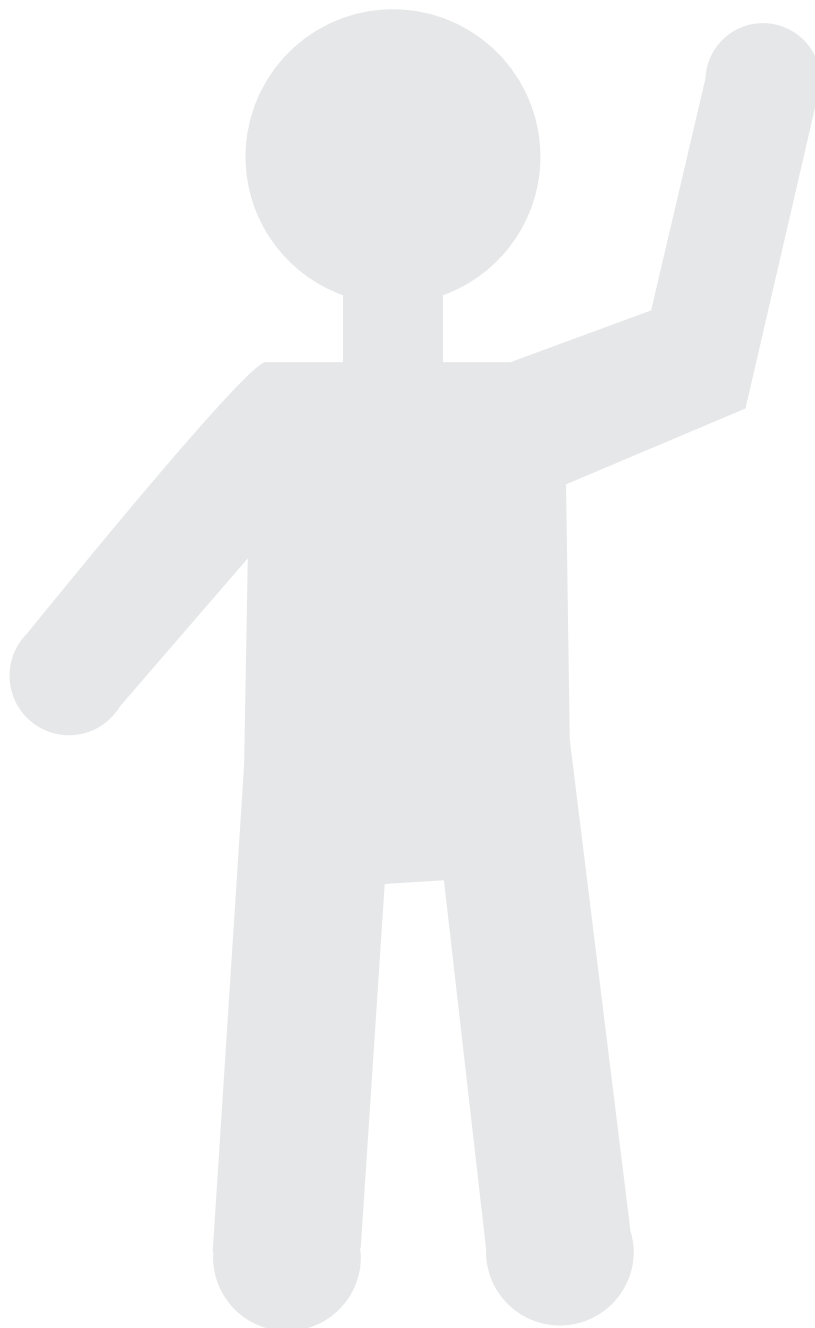
Vienas vaikas atsisėda ant kėdės netoli baltos sienos, veidu į ją.

Už jo nugaros per 5 žingsnius pastatoma lempa. Vaikai slenka tarp lempos ir spėjiko, o šis pagal šešėlį turi atpažinti, kas praslenka. Spėjikui negalima atsigręžti. O vaikai stengiasi kaip nors pakeisti savo kūno formą ir judesius, kad jų neatpažintų.

Mokytojas vadovauja žaidimui, palaikydamas gerą nuotaiką ir skatindamas vaikus kuo daugiau kalbėti lietuviškai.

Patarimai mokytojui

- Ši veikla ne tik padeda sukurti teigiamą, šiltą emocinę atmosferą klasėje, sukelia vaikams daug gerų išgyvenimų, bet ir padeda jiems laisviau, natūraliau, nejaučiant „sunkaus mokymosi“ įtampos, kalbėti lietuviškai.
- Mokytojas turėtų per lietuvių kalbos pamokėles stengtis kalbėti vien lietuvių kalba. Vertimo į gimtąją kalbą derėtų vengti apskritai, kad ir kaip norėtusi.
- Ši nuostata turėtų būti pamatinė kiekvienam svetimos kalbos ugdytojui. Mokytojas net turėtų žaismingai, šelmiškai apsimesti „nebemokąs“ vaikų gimtosios kalbos, šitaip provokuodamas juos ieškoti lietuviškų žodžių ir kalbėti lietuviškai. Verčiau jau vaikas tegul išsako savo mintį, norą, ketinimą gestais, mimika, judesiais, bet tik ne jam tokia patogia gimtąja kalba.

AUKŠTAS / AUKŠTA

ŽEMAS / ŽEMA

PLONAS / PLONA

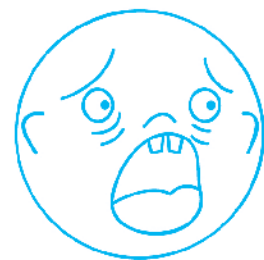
LINKSMAS / LINKSMA

LIŪDNAS / LIŪDNA

MANDAGUS / MANDAGI

	LINKSMAS	ABEJINGAS	LIŪDNAS	PIKTAS	IŠSIGANDĖS	NUSTEBĖS
PAGRINDAS						
SU NOSIMI						
SU AUSIMIS						
SU SNUKUČIU						

ŽAISTI

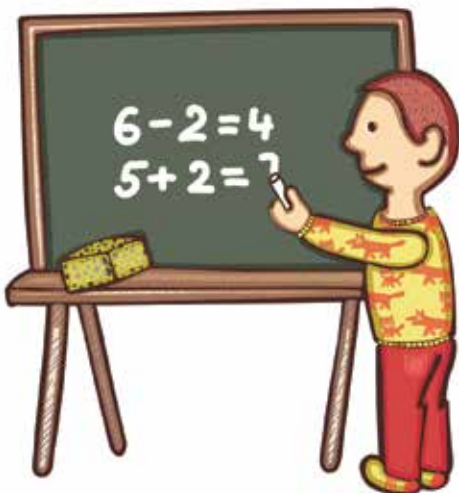
SPORTUOTI

SKAITYTI

RAŠYTI

SKAIČIUOTI

PIEŠTI

DAINUOTI

GROTI

ŠOKTI

ŽIŪRĖTI TELEVIZORIŲ

**ŽAISTI KOMPIUTERINIUS
ŽAIDIMUS**

GAMINTI MAIŠTĄ

II skyrius

AŠ MOKYKLOJE

Atėję į pirmą klasę vaikai smalsiai susipažįsta su mokyklos aplinka, bendra gyvenimo tvarka, o svarbiausia – su joje dirbančiais žmonėmis ir jų darbais. Mokiniai patiria, kad mokykloje mokomasi organizuotai, drauge, supranta, kad bendradarbiaujant su klasės draugais sužinoma ir išmokstama naujų, idomių dalykų.

Dalyvaudami šios temos veiklose, mokiniai ugdysis šias bendrąsias kompetencijas bei dalykinius gebėjimus.

BENDROSIOS KOMPETENCIJOS	GEBĖJIMAI
Asmeninė Socialinė Mokėjimo mokytis Pažinimo	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Pasitikės savimi, gebės spręsti problemas klasėje. ▶ Sieks būti bendruomenės (klasės, mokyklos) nariu. ▶ Pasitikės savo jėgomis ir noriai mokysis. ▶ Domėsis supančia mokyklos aplinka.
KALBINĖ KOMPETENCIJA	GEBĖJIMAI
Klausymas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Aiškiai tars žodžius. ▶ Taisyklingai tars ilguosius ir trumpuosius garsus. ▶ Įvardys mokykloje esančias patalpas, klasėje esančius daiktus. ▶ Žinos, kaip paklausti, ieškant reikiamos patalpos mokykloje. ▶ Pasakys, ką mokiniai veikia sporto salėje. ▶ Taisyklingai intonuos trumpus sakinius.
Kalbėjimas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Supras, kai teiraujama apie mokyklą, klasę. ▶ Supras, kai kalbama apie mokyklos patalpas. ▶ Supras kitus, kalbančius apie mokyklos aplinką, klasę. ▶ Supras išklaustą tekstą, atsakys į elementarius teksto klausimus.
Skaitymas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Perskaitys žodžius, trumpus sakinius. ▶ Supras perskaitytą teksto dalį (ar visą tekstą), atsakys į elementarius teksto klausimus. ▶ Skirs sakinio ribas.
Rašymas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Rašys keletą didžiųjų raidžių. ▶ Perrašys (nukopijuos) žodžius spausdintinėmis raidėmis.

1. TEMA. *Mano klasė*

Mokiniam svarbu suvokti, kad klasė yra ne vien patalpa, daiktai, bet ir joje esantys žmonės – mokiniai ir mokytojai. Svarbūs tampa santykiai klasėje, mokėjimas būti atidiems, draugiškiems, paslaugiams. Mokiniam tampa aktualu išsiaiškinti, kokia turi būti klasė, kad joje būtų miela ir patogu mokytis.

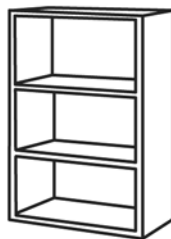
1 veikla. Spėjame pamokos temą

Šia veikla yra siekiama ugdyti mokinių komunikacinius gebėjimus, sudominti pamokos tema, paskatinti kalbėti bei aktyviai dalyvauti pamokoje.

Žodžiai, žodžių junginiai: *lenta, lentyna, langas, suolas, kriauklė, gėlė, kuprinė.*

Priemonės: *dėžutė, paveikslėliai (nuotraukos).*

Mokytojas lentoje pakabina įvairių daiktų paveikslėlių (gali būti nuotraukos, iškarpos iš laikraščių, žurnalų): lenta, lentyna, langas, suolas, kriauklė, gėlės, kuprinė, stendas, užrašai ir t. t. Mokinių paprašoma peržvelgti paveikslėlius ir pabandyti nustatyti, kur šiuos visus daiktus galima rasti. Jiems atsakius į klausimą, mokytojas mokinius supažindina su pamokos tema ir uždaviniu.

2 veikla. Mokomės naujų žodžių

Veikla siekiama ugdyti mokinių kalbinius gebėjimus, plėsti jų žodyną šią temą atspindinčiais žodžiais.

Žodžiai, žodžių junginiai: *klasė, mokytojas, mokytoja, suolas, kėdė, lenta, lentyna, kuprinė, knyga, mokinys, mokinė, mokiniai.*

Priemonės: *žodžių ir paveikslėlių kortelės (žr. 41–47 psl.).*

Mokytojas kelia paveikslėlį ir pasako jį apibūdinantį žodį. Mokiniai kelia korteles su paveikslėliais ir pasako, kas juose yra pavaizduota. Po to mokytojas kartu su mo-

kiniais chorą pakartoja perskaitytą žodį. Mokiniam, turintiems didesnę lietuvių kalbos vartojimo patirtį, mokytojas pasiūlo sugalvoti po sakinį keliems paveikslėliams.

Patarimai mokytojui

- Šią užduotį mokiniai gali atlikti iš pradžių dirbdami individualiai, o vėliau dirbdami poromis, kur vienas mokinys kur vienas mokinys turi didesnę kalbinę patirtį, o kitas tik pradeda mokytis kalbos. Vienas mokinys turi korteles su paveikslėliais, kitas – su žodžiais. Dirbdami kartu turi po paveikslėlius sudėlioti reikiamus žodžius ir juos perskaityti.

3 veikla. Surask reikiamą daiktą

Šia užduotimi siekiama lavinti mokinių dėmesingumą, padėti mokiniams įsiminti naujus žodžius.

Žodžiai, žodžių junginiai: *klasė, mokytojas, mokytoja, suolas, kėdė, lenta, lentyna, kuprinė, knyga, mokinyš, mokinė, mokiniai.*

Priemonės: žodžių ir paveikslėlių kortelės (žr. 41–47 psl.).

Mokiniai suskirstomi į grupes, kuriose bent vienas mokinyš moka skaityti. Mokytojas paaiškina užduotį, kad

kiekvieną kortelę reikia užverstą nunešti ir padėti prie tam tikro daikto, esančio klasėje, pavyzdžiui, suolo.

Patarimai mokytojui

- Mokytojai galėtų stebėti mokinius ir fiksuoti, kuriuos žodžius reikėtų dar pakartoti ir labiau įtvirtinti.
- Patartume žodžių korteles palikti prie daiktų tol, kol visi mokiniai įsimins klasėje esančių daiktų pavadinimus.

4 veikla. Kuriame pasakojimą

Šia veikla yra siekiama paskatinti mokinius kurti pasakojimą, atsižvelgiant į temą, situaciją.

Žodžiai, žodžių junginiai: *knygynas, bala, paskolina, įmeta, nuperka, gražina.*

Priemonės: siužetinis paveikslėlis, kortelės su sakiniais (žr. 49–51 psl.).

Mokytojas kiekvienam mokiniui išdalija siužetinio pasakojimo korteles ir paprašo sukurti pasakojimą pagal pateiktus paveikslėlius. Su mokiniais aptaria kiekvieno paveikslėlio veiksmo žodį (*paskolina, įmeta, nuperka, gražina*).

Patarimai mokytojui

- Mokytojas gali šią užduotį skirti atlikti grupėmis. Grupelėms, kuriose yra mokinių, tik pradedančių mokytis kalbos, mokytojas gali pateikti paveikslėlius ir sakinius, apibūdinančius paveikslėlį. Tokiu atveju mokiniai kiekvienam paveikslėliui turi surasti tinkamą sakinį.
- Grupėi, kurioje yra mokinių, jau kiek pramokusių lietuvių kalbos, galima duoti tokį pat paveikslėlį, tačiau ne pagal įvykių seką. Tada mokiniai pirmiausia turėtų įvardyti tai, kas pavaizduota atskirose kortelėse, ir tik po to sukurti pasakojimą pagal paveikslėliuose pavaizduotų įvykių seką.

5 veikla. Piešiame ir pristatome savo svajonių mokyklą

Šia veikla yra ugdomas mokinių kūrybingumas, siekiama, kad mokiniai išmokus žodžius vartotų pristatydami piešinį.

Žodžiai, žodžių junginiai: *klasė, mokytojas, mokytoja, suolas, kėdė, lenta, lentyna, kuprinė, knyga, mokinyš, mokinė, mokiniai, mano svajonių klasėje yra, mano tikroji klasė yra, nėra mano tikroje klasėje.*

Priemonės: *baltas popieriaus lapas, pieštukai, flomasteriai, garso grotuvas bei meditacinės muzikos kompaktinė plokštelė (CD).*

Mokytojas paleidžia meditacinę muziką ir paprašo mokinių užsimerkti ir įsivaizduoti savo svajonių klasę. Muziką pasibaigus, mokiniams pasako užduotį: nupiešti

savo „įsivaizduotą“ klasę. Mokiniai, kurie moka rašyti žodžius, gali užrašyti šalia daiktų ir jų pavadinimus.

Patarimai mokytojui

- Mokiniai šalia piešinio gali užrašyti žodžius, kuriuos žino.
- Kai nupieš visi, piešinius galima aptarti poromis. Vaikai, naudodamiesi žodžių kortelėmis, gali patikrinti, ar nėra klaidų draugo užrašytuose žodžiuose.
- Rekomenduojame mokytojams pateikti kalbos modelį, pavyzdžiui:
Mano svajonių klasėje yra... Tačiau... nėra mano tikroje klasėje.
Mano svajonių klasė yra... Mano tikroji klasė yra...

6 veikla. Atsakome į klausimus

Šia užduotimi siekiama ugdyti komunikacinius mokinių gebėjimus, socialinius įgūdžius, skatinti mąstyti, išsakyti savo nuomonę analizuojama tema.

Žodžiai, žodžių junginiai: rašo, sėdi, skaito, piešia, žaidžia, guli.

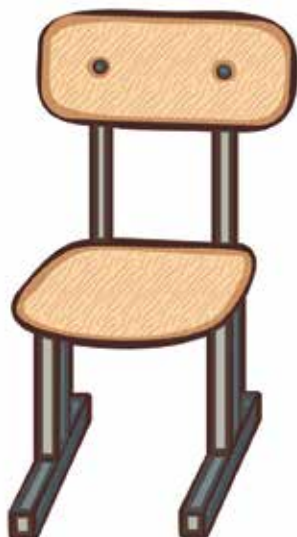
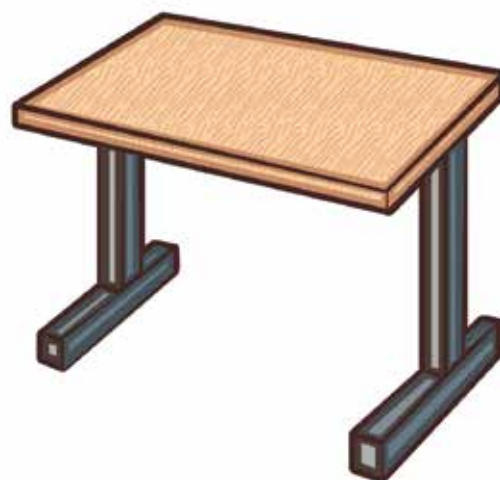
Priemonės: paveikslėlis, žodžių kortelės (žr. 53–55 psl.).

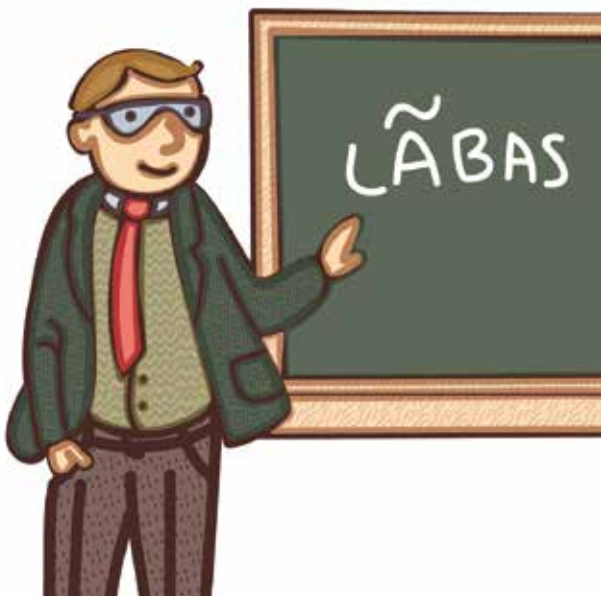
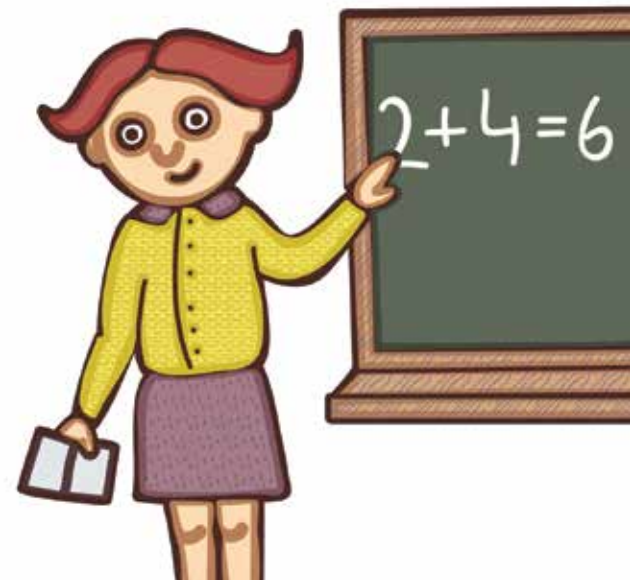
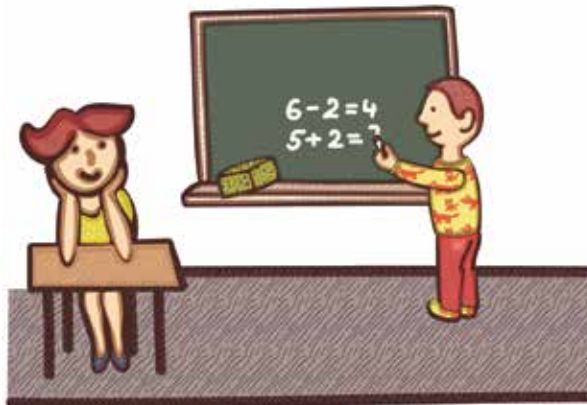
Mokytojas ant kiekvieno suolo padeda po paveikslėlį ir paprašo mokinių apžiūrėti. Mokiniams apžiūrėjus paveikslėlį, mokytojas užduoda klausimų:

- Ką veikia vaikai?
- Kas elgiasi netinkamai? Kodėl?
- Ar taip atsitinka jūsų klasėje?

Patarimai mokytojui

- Mokinius pravartu skatinti kalbėti pasitelkiant gestus, nežinomą žodį nupiešiant. Atliekant šią užduotį mokytojas neturėtų taisyti mokinio klaidų, tačiau vertėtų jį paskatinti, pagirti už gražią mintį, idėją ir kt.
- Šią užduotį galima plėsti, atsižvelgiant į individualios klasės problemas, taip mokiniai mokomi įdėmiai klausytis, svarstyti, plėtoti savo mintis.
- Rekomenduojama mokiniams kartu su mokytoju susikurti savo klasės taisykles. Taisykles gali siūlyti kiekvienas mokinys atskirai (mokiniams, kuriems dar nepavyksta pasakyti lietuviškai, gali nupiešti), suolo draugai, mokinių komanda. Tik pažymėtume, kad taisyklės turi būti suformuluotos teigiamos, pvz.: *išklausysiu draugą, laikysiuosi duoto žodžio.*

KLASĖ

LENTYNA

KĖDĖ

MOKINIAI

MOKINĖ

MOKYTOJA

LENTA

SUOLAS

KNYGA

KUPRINĖ

MOKINYS

MOKYTOJAS

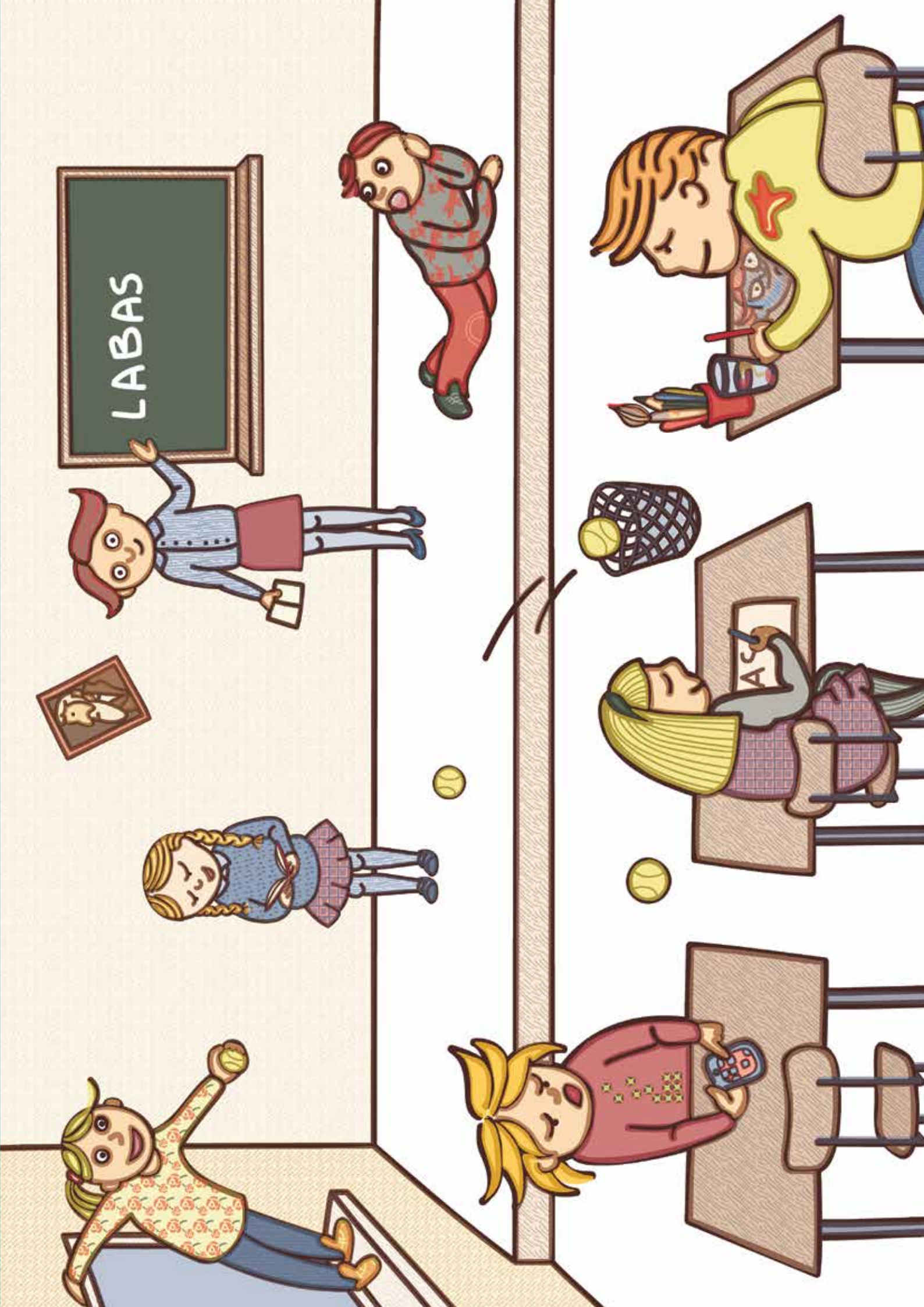
**Linas paskolina
Tadui knygą.**

**Tadas įmeta
knygą į balą.**

**Tadas nuperka
naują knygą.**

**Tadas gražina
knygą.**

RAŠO

SKAITO

ŽAIDŽIA

SĖDI

PIEŠIA

GULI

2. TEMA. *Mano mokykla*

Mokiniai jau susipažinę su klasės draugais, yra papasakoję apie save. Tampa aktualu pakalbėti, kokioje mokykloje jie mokosi, kokios yra jų mokyklos erdvės ir kaip vadinasi. Kartu siekiama įtvirtinti, ką mokiniai veikia klasėje.

1 veikla. Žaidimas „Taip arba Ne“

Šia veikla siekiama ugdyti mokinių komunikacinius gebėjimus bei sudominti pamokos tema.

Žodžiai, žodžių junginiai: *kas čia, kas tai, ar tai yra, tai yra...*

Priemonės: *dėžutė, nuotrauka.*

Mokytojas mokiniams parodo dėžutę ir prašo atspėti, kas joje yra. Į mokinių užduodamus klausimus mokytojas gali atsakyti tik „taip“ arba „ne“. (Atsakymas: nuotrauka su mokyklos atvaizdu). Mokiniais atspėjus, supažindinama su pamokos tema bei uždaviniu.

Patarimai mokytojui

- Kadangi šia užduotimi mokiniai tiesiog skatinami kalbėti, šio žaidimo metu užduodant klausimus mokinių padarytos tarimo klaidos neturėtų būti taisomos.
- Mokiniai, kuriems dar nepavyksta išstarti, atgaminti naujų žodžių ar frazių, gali atsakyti į klausimus gimtąja kalba. Mokytojas turėtų tokius mokinius ypač palaikyti, padrąsinti, mokinių atsakymą lietuvių kalba pasakyti pats, o visos klasės paprašyti pakartoti.

2 veikla. Mokomės naujų žodžių

Šia veikla siekiama ugdyti komunikacinius mokinių gebėjimus, plėsti žodyną, mokyti mokinius sieti paveikslėlį su žodžiu ir pasakyti, kas pavaizduota piešinyje.

Žodžiai, žodžių junginiai: *mokykla, klasė, valgykla, biblioteka, skaitykla, sporto salė, aktų salė, koridorius.*

Priemonės: *žodžių ir paveikslėlių kortelės (žr. 63–69 psl.).*

Mokytojas iš pradžių gali pasidomėti, ar mokiniai žino ir gali įvardyti, kas pavaizduota paveikslėliuose. Vėliau keldamas paveikslėlius pats pasako, kas pavaizduota kortelėje, prašydamas mokinių pakartoti. Jis sako daik-

tavardžius, o mokiniai kelia kortelę su paveikslėliu, kuriam pavaizduotas mokytojo sakomas objektas. Ir atvirkščiai – mokytojui pakėlus piešinėlį, mokiniai įvardija, kas pavaizduota. Mokiniais, kurių lietuvių kalbos vartojimo patirtis didesnė, mokytojas pasiūlo sugalvoti po sakinį keliems paveikslėliams.

Patarimai mokytojui

Šią užduotį mokiniai gali atlikti iš pradžių dirbdami individualiai, o vėliau dirbdami poromis, kur vienas mokins turi didesnę kalbinę patirtį, o kitas tik pradeda mokytis kalbos. Vienas mokins turi kortelės su paveikslėliais, kitas – su žodžiais. Dirbdami kartu jie turi po paveikslėliais sudėlioti reikiamus žodžius ir juos perskaityti.

3 veikla. Klausomės dainos „Peliukų mokykla“ ir atliekame užduotis

Šia veikla siekiama ugdyti mokinių komunikacinius ir klausymo gebėjimus, palaikyti jų mokymo(si) motyvaciją bei paskatinti mokinius mąstyti.

Žodžiai, žodžių junginiai: *mokykla, mokykloje, mokosi, peliukai.*

Priemonės: *kompiuteris, interneto ryšys.*

Mokytojas pasiūlo paklausti dainos „Peliukų mokykla“ įrašo (prieiga per internetą: <https://www.youtube.com>, reikšminiai žodžiai – peliukų mokykla). Mokiniai klauso dainos, o jai pasibaigus, mokytojas klausia:

- Apie ką ši daina?
- Iš ko nusprendėte?
- Ko mokosi peliukai šioje mokykloje?

Patarimai mokytojui

- Pokalbj galima pratęsti klausiant mokinių: Ką jūs veikiate mokykloje? Kas mokykloje jums labiausiai patinka? Kodėl?
- Mokiniams, gebantiems rašyti lietuviškai, galima pasiūlyti atsakyti raštu į vieną ar du klausimus (galima naudoti ir žodžių korteles).

4 veikla. Dainuojame ir atliekame užduotis

Šia veikla siekiama ugdyti mokinių komunikacinius ir klausymo gebėjimus, garsą sieti su raide be jokių gramatinių struktūrų bei atpažinti naujus žodžius „mokykla“, „mokosi“.

Žodžiai, žodžių junginiai: *pelikukai, mokykla, mokosi.*

Priemonės: *kompiuteris, interneto ryšys, baltas popieriaus lapas su dainos žodžiais.*

Mokytojas dar kartą leidžia paklausti mokiniams „Tele bim bam“ dainos „Peliukų mokykla“ įrašą (prieiga per internetą: <https://www.youtube.com>, reikšminiai žodžiai – *pelikukų mokykla*), išdalija dainos žodžius (prieiga per internetą: <http://dainutekstai.lt/r47932/tele-bim-bam-peliuku-mokykla.html>) ir paprašo, klausantis įrašo ir žiūrint į tekstą, kartu dainuoti. Dainai pasibaigus, mokiniai tekste turi surasti ir nuspalvinti žodžius *mokykla, mokosi*.

Patarimai mokytojui

- Dainuodami šią ar kitą dainą mokiniai mokysis garsą sieti su raide, tikslingai netaikydami kalbos gramatinių struktūrų.

matinių struktūrų. Tokios pagalbinės priemonės, kaip muzika ar teatras, yra labai svarbios mokantis antrosios kalbos. Dainavimas, muzikinis fonas pamokos metu padeda vaikams geriau pajusti, suprasti kalbą, įsiminti atskirus žodžius ar frazes. Vaikai be jokių valios pastangų susieja žodžius, jų junginius su melodija, atskirais muzikiniais garsais ar tonais. Be to, linksmos, žaismingos dainos sukeltos teigiamos emocijos tik paskatina norą tarti dainos žodžius, dainuoti drauge, o gal net tapti dainos personažais, perimti jų vaidmenį ir kalbą.

- Ši užduotis ypač tinkama mokiniams, kuriems kalbų sekasi mokytis sunkiau, ar tiems, kurie yra nedrąsūs, nepasitikintys savo jėgomis.
- Galima mokiniams pasiūlyti sukurti kitą dainos melodiją grupelėmis, leisti jiems improvizuoti, džiaugtis procesu. Nereikėtų nerimauti dėl to, kad pamoka virsta smagių žaidimų, t. y. jos metu nėra tikslingai mokomasi. Būtent tokio pobūdžio veiklos mokantis antrosios kalbos yra gerokai rezultatyvesnės nei tiesioginės, tradicinės, mokymas.

5 veikla. Žodžių lipdymas

Šia veikla siekiama mokyti garsą sieti su raide, palaikyti mokinių mokymosi motyvaciją, ugdyti kūrybiškumą.

Žodžiai, žodžių junginiai: mokykla, valgykla, mokytoja, mokinys, drabužinė, biblioteka, skaitykla, salė, mokytoja, mokinys.

Priemonės: modelinas ar plastilinas, baltas popieriaus lapas.

Mokytojas lentoje užrašo žodžius *mokykla, valgykla, mokytoja, mokinys, drabužinė, biblioteka, skaitykla, salė, mokytoja, mokinys*. Paprašo mokinių pasirinkti tris iš užrašytų

žodžių ir nulipdyti juos iš plastilino. Mokiniais, gebantiems komunikuoti lietuviškai, siūloma iš trijų nulipdytų žodžių išsirinkti vieną, sugalvoti su šiuo žodžiu sakinį ir nulipdyti visus sakinio žodžius.

Patarimai mokytojui

- Prieš lipdant žodžius mokytojas kartu su mokiniais gali visus žodžius, garsiai skaitydamas ar dainuodamas, pirštu rašyti ore. Tai ypač svarbu mokiniams, kuriems mokytis lietuvių kalbos sekasi sunkiau.
- Ši užduotis skatina mokinius mokytis kūrybiškai, garsą siejant su raide.

6 veikla. Filmuko „Nežiniukas mokosi“ aptarimas

Šia veikla siekiama ugdyti mokinių komunikacinius gebėjimus, plėsti mokinių žodyną, palaikyti mokinių mokymo(si) motyvaciją, lavinti mąstymą.

Žodžiai, žodžių junginiai: juoda, raudona, mėlyna, žalia, geltona, ruda.

Priemonės: kompiuteris, multimedija, filmukas „Nežiniukas mokosi“.

Mokiniai pasižiūri senosios animacijos filmuką „Nežiniukas mokosi“ (prieiga per internetą: <http://www.vaikams.lt/filmukai>, reikšminiai žodžiai – *Nežiniukas mokosi*).

Mokiniais peržiūrėjus filmuką, mokytojas klausia:

- Kodėl *Nežiniukas neišmoko nei groti, nei piešti, nei vairuoti?*

- *Ką reikia daryti norint ką nors mokėti?*
- *Ar užtenka kelių minučių norint išmokyti ką nors naują darbą?*
- *Ar jūs greitai išmokstate naują raidę, žodį?*
- *Kas jums lengviausiai sekasi mokytis? Kodėl?*

Patarimai mokytojui

- Atliekant šią užduotį labai svarbu pakalbinti kiekvieną mokinį. Kai kurie mokiniai gali pasakyti tik vieną kitą žodį, kiti gal bandys mintis dėstyti sakiniiais. Svarbiausia šiuo atveju – netaisyti mokinių klaidų, skatinti mokinius kalbėti pasitelkiant gestus, nežinomą žodį vaizduojant judesiu ar popieriaus lape arba tiesiog parodyti žodžiu nusakomą daiktą, jei jis yra klasės aplinkoje.

7 veikla. Atliekame teksto suvokimo užduotis

Šia veikla siekiama ugdyti mokinių skaitymo bei teksto suvokimo gebėjimus.

Žodžiai, žodžių junginiai: eina į mokyklą, mokosi mokykloje, skaito, rašo, skaičiuoja, žaidžia ir sportuoja, Šimtamylė giria.

Priemonės: tekstas, užduotys (žr. 71–72 psl.).

Pirmą kartą tekstą perskaito mokytojas, antrą – mokiniai kartu su mokytoju perskaito garsiai (galima išdai-

nuoti), ką veikia peliukai. Aptaria, ką perskaitė. Atsako į klausimus, atlieka užduotis.

Patarimai mokytojui

- Mokiniais galima pasiūlyti dirbant grupėmis pratęsti peliukų istoriją ir ją pristatyti bendraklasiams. Atsižvelgiant į mokinių pasirėngimą: gali tekstą, mokytojo padedami, užsirašyti, gali tiesiog papasakoti.

8 veikla. Klausymo užduotis „Jokūbo mokykla“

Šia veikla siekiama skatinti mokinius suprasti teksto esmę, išgirsti reikiamą teksto informaciją ir ją panaudoti atsakant į klausimus.

Žodžiai, žodžių junginiai: mokykla yra sena, mokykla yra didelė, šokame aktų salėje, sportuojame sporto salėje, bibliotekoje yra daug knygų, man patinka mokytis mokykloje.

Priemonės: kompiuteris, interneto ryšys, garso įrašas.

„Aš esu Jokūbas. Man aštuoneri metai. Mokausi Vilniaus Simono Daukanto progimnazijoje, 2b klasėje. Mano mokykla yra sena ir labai didelė. Pamokos dažniausiai vyksta klasėje, tik šokame aktų salėje, o sportuojame sporto salėje. Tačiau mėgstamiausia vieta mokykloje yra biblioteka, kur galiu rasti labai daug įdomių knygų, bei skaitykla, kur pertraukų metu atbėgu paskaityti įvairių vaikiškų žurnalų. Man patinka mokytis šioje mokykloje.“ (Prieiga per internetą: <https://www.youtube.com>, reikšminiai žodžiai – Jokūbo mokykla).

Mokiniai klauso garso įrašo „Jokūbo mokykla“. Iš klausius tekstą, mokytojas gali pateikti mokiniams klausimų:

- Apie ką kalbėjo Jokūbas?
- Kokia Jokūbo mokykla?

- Kur sportuoja Jokūbas?
- Kur šoka Jokūbas?
- Kuri mokyklos vieta Jokūbo mėgstamiausia?
- Ar patinka Jokūbui mokytis mokykloje?
- O kas tau labiausiai patinka mokykloje?

Patarimai mokytojui

- Šia užduotimi mokiniai skatinami suvokti teksto visumą ir pasirinkti reikiamą informaciją. Taip pat klausydamiesi mokiniai stengiasi kalboje atpažinti naujus žodžius. Mokytojo užduodami klausimai skatina mokinį kalbėti, mąstyti, atpažinti ir pritaikyti naujus žodžius.
- Mokiniais, kuriems sekasi sunkiau, atsakant į klausimus rekomenduojama naudoti žodžių korteles. Svarbiausia, kad mokiniai kalbėtų, todėl atliekant šią užduotį nerekomenduojama taisyti mokinių tarties klaidų, o derėtų juos pagirti, paskatinti, motyvuoti.
- Pažymėtina, kad ši užduotis skatina mokinių saviraišką, leidžia integruoti kitus kalbinius gebėjimus, pavyzdžiui, sukurti kitą teksto pavadinimą. Be to, mokytojas gali pateikti dar vieną teksto pavadinimą ir klausiti mokinių, kuris pavadinimas tinka labiausiai. Tokias užduotis tikslinga skirti kalbą geriau mokantiems mokiniams.

9 veikla. Mokomės naujų veiksmo žodžių

Šia veikla siekiama ugdyti mokinių komunikacinius gebėjimus, plėsti žodyną.

Žodžiai, žodžių junginiai: sportuoja, sėdi, tupi, žaidžia, bėga, eina, aš sportuoju, aš tupiu, aš žaidžiu, aš bėgu, aš einu.

Priemonės: paveikslėlis, žodžių kortelė (žr. 73–75 psl.).

Mokytojas, rodydamas paveikslėlį, klausia, ką mokiniai veikia sporto salėje. Aptaria paveikslėlį, naudoja žodžių korteles. Reikiamą žodį mokinys gali uždėti ant piešinyje pavaizduoto veiksmo. Vėliau mokomasi asmenuoti, pavyzdžiui, mokiniai žaidžia, o aš žaidžiu.

Patarimai mokytojui

- Rekomenduojama mokantis anksčiau išvardytų veiksmažodžių susieti juos su kūno gestais žaidžiant žaidimą, pvz.: mokytojas sako frazę „moki-

niai bėga“ ir visa klasė bėga vietoje. Kai mokiniai jau būna pramokę žodžių, mokytojas žaisdamas gali klaidinti mokinius, pavyzdžiui, judesiu rodyti, kad eina, o sakyti, kad bėga. Tačiau mokiniai turi atkartoti ne tai, kokį veiksmą mokytojas rodo, bet tai, ką sako. Suklydęs mokinys turi atsisėsti. Žaidžiama tol, kol telieka keli ar vienas mokinys. Siekiant mokinius labiau sudominti ir motyvuoti, galima veiksmą atlikti vis greičiau. Šis linksmas ir šmaikštus žaidimas padeda greičiau įsiminti žodžius žaidžiant, o ne mokantis atmintinai.

- Galima paveikslėlyje sunumeruoti veiksmažodžius ir numerius parašyti prie žodžių. Taip palengvinsime užduotį mokiniams, kuriems sekasi sunkiau. Mokiniai, kurie yra padarę didesnę pažangą, užduotį gali atlikti be šių pagalbinių priemonių.
- Įtvirtinti kitą pamoką galima duoti grupėmis nupiešti piešinį „Ką mokiniai veikia sporto salėje“ ir paprašyti šalia užrašyti veiksmažodžius.

10 veikla. Pasakos „Baltas pieštukas“ klausymas ir aptarimas

Šia veikla siekiama ugdyti mokinių klausymo gebėjimus, mokyti išgirsti reikiamą informaciją tekste ir ją panaudoti atsakant į klausimus.

Žodžiai, žodžių junginiai: *pieštukas, drožtukas, raudonas, žalias, mėlynas, geltonas, juodas, rudas, geltonas.*

Priemonės: *kompiuteris, interneto ryšys.*

Mokytojas pasiūlo mokiniams klausytis pasakos (prieiga per internetą: <http://zvaigzdele.lt/pasakos-vaikams>, reikšminiai žodžiai – baltas pieštukas) ir ją išklausius pateikia klausimų:

- Kodėl liūdėjo baltas pieštukas?
- Kuo džiaugėsi žalias, mėlynas, geltonas ir raudonas pieštukas?
- Ką nuolat veikdavo trintukas?
- Kas buvo drožtukas?
- Kodėl jis buvo visiems reikalingas?
- Kas atsitiko vieną vakarą?

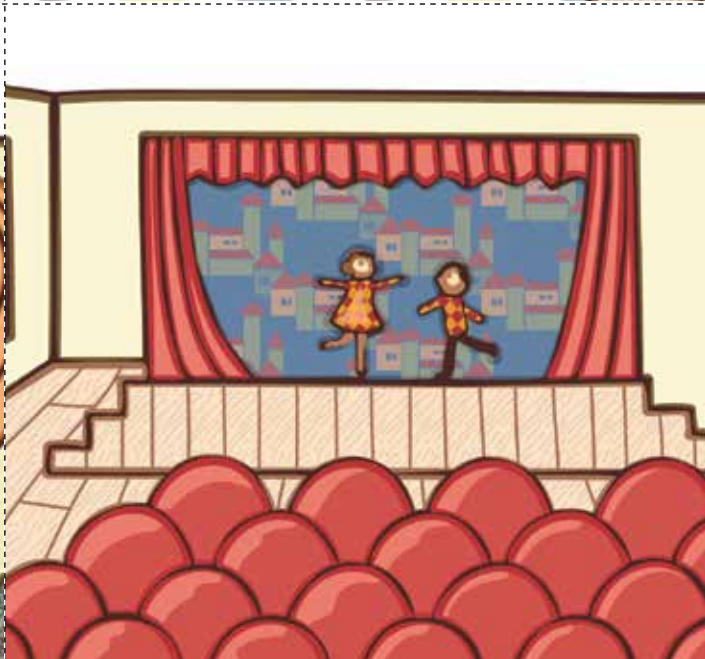
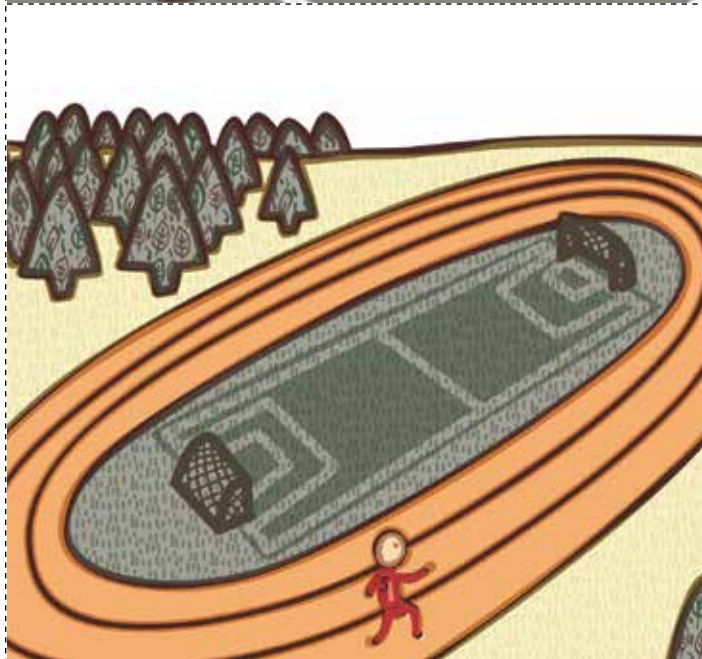
- *Kada mes jaučiamės taip pat kaip baltas pieštukas?*
- *Kodėl klasėje mokiniai jaučiasi kaip baltas pieštukas?*

Po to mokytojas paprašo mokinių pasiimti spalvotus pieštukus. Rodydamas raudoną pieštuką klausia, kokios spalvos yra pieštukas. Jei mokiniai nežino, mokytojas pasako spalvos pavadinimą ir visi mokiniai pakartoja.

Patarimai mokytojui

- Rekomenduotume šią pasaką pateikti mokiniams antroje klasėje.
- Pažymėtina, kad ši užduotis skatina mokinių saviraišką, leidžia integruoti kitus kalbinius gebėjimus, pavyzdžiui, sukurti kitą teksto pabaigą. Mokiniai galėtų dirbti grupėmis. Tokio pobūdžio užduotys ypač rekomenduojamos mokiniams, geriau mokantiems lietuvių kalbą.
- Mokiniai, kuriems sekasi sunkiau, į pagalbą gali pasitelkti piešimą, kai atsakymą nupiešia ir jį bando paaiškinti padedami mokytojo.

MOKYKLA

KLASĖ

VALGYKLA

BIBLIOTEKA

SKAITYKLA

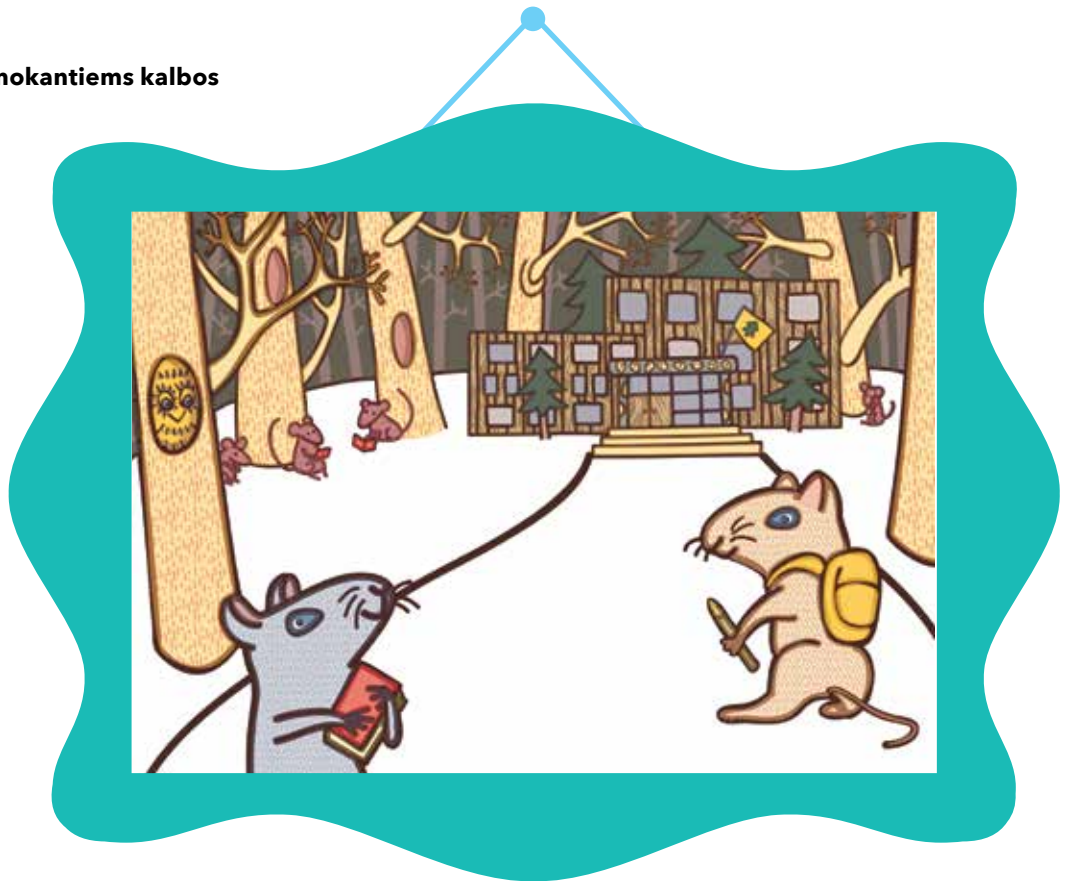
**SPORTO
SALĖ**

AKTŲ SALĖ

KORIDORIUS

Mokiniam, nemokantiems kalbos

Peliukai Mikas ir Tina mokosi Šimtamlės girios mokykloje. Abu peliukai turi daug draugų ir šaunią mokytoją, kuri jiems visada padeda. Mokykloje peliukai skaito, rašo, skaičiuoja, žaidžia ir sportuoja. Papasakok ir užrašyk, ką tu veiki mokykloje? Pagalvok, ką dar peliukai galėtų veikti mokykloje.

.....

.....

.....

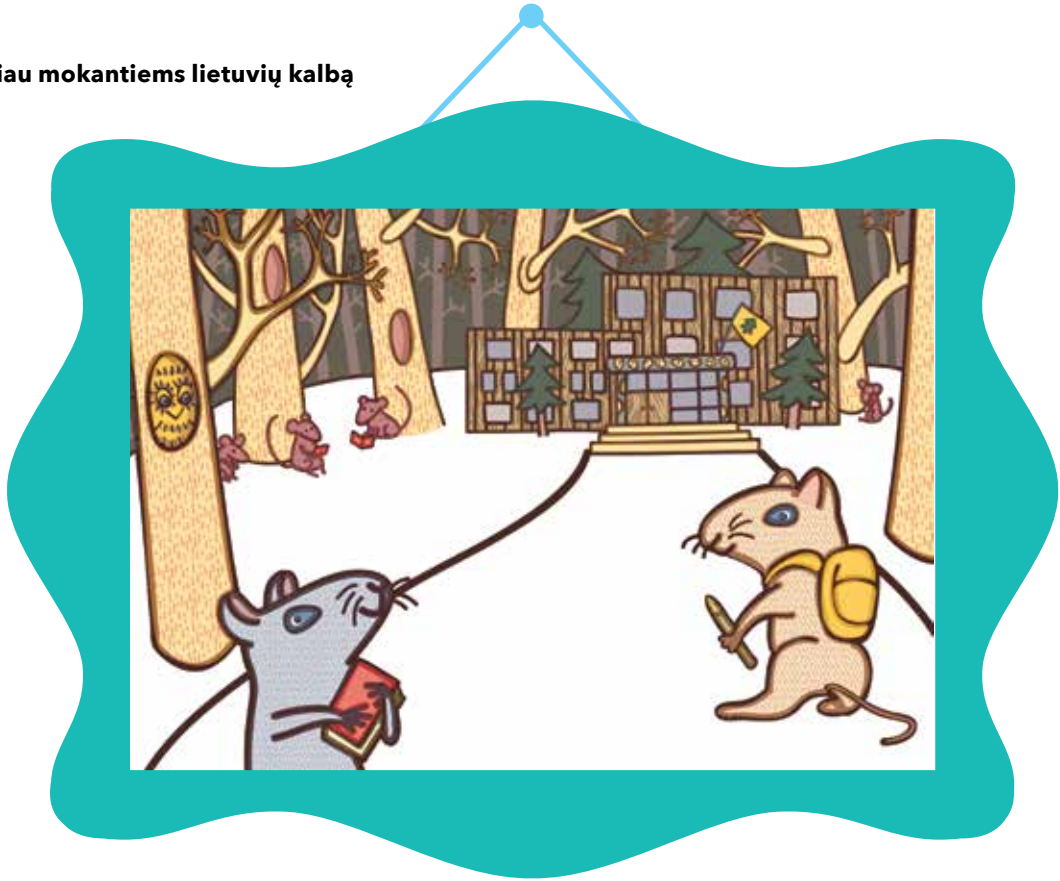
Iš teksto pabiro žodžiai, gal gali juos įrašyti?

..... Mikas ir Tina eina

Mokykloje jie abu

Mokiniam, geriau mokantiems lietuvių kalbą

Peliukai Mikas ir Tina mokykloje mokosi skaityti, rašyti ir skaičiuoti.
O ką tu veiki mokykloje? Pasakyk mokytojui ir užrašyk.

.....

.....

.....

Iš teksto pabiro žodžiai, gal gali juos įrašyti?

..... Mikas ir Tina eina

Mokykloje jie abu

Ką veikia (veikiu) sporto salėje

KĄ VEIKIA MOKINIAI?	KĄ AŠ VEIKIU?
Sportuoja	Sportuoju
Sėdi	Sėdžiu
Tupi	Tupiu
Žaidžia	Žaidžiu
Bėga	Bėgu
Eina	Einu

III skyrius

AŠ GYVENU

Namai, artimoji aplinka – tai žmogui būtinos, brangios ir šventos vietos. Suvokdamas, jausdamas turįs Žemėje vietą, kur jam gera, ramu ir jauku, žmogus yra tvirtesnis, stipresnis. Kelias namo ir į mokyklą kupinas išbandymų, sunkumų, linksmy atradimų, todėl svarbu ne tik būti atsargiam, bet ir gerai apsidairyti, kad pamatytum tai, kas įdomu, ir galėtum apie tai papasakoti savo draugams ir artimiesiems.

Šio skyriaus temos aprėpia ugdomus mokinių gebėjimus kalbėti apie savo gyvenamąją vietą, namus, to paties pasiteirauti kitų ir minimaliai apibūdinti būstą. Dainuojant, aktyviai veikiant, naudojantis vaizdine medžiaga ir ją kuriant, ugdomi komunikaciniai gebėjimai, formuojama lingvistinė kompetencija.

Dalyvaudami šiose veiklose, mokiniai ugdysis tokias bendrąsias kompetencijas bei dalykinius gebėjimus

BENDROSIOS KOMPETENCIJOS	GEBĖJIMAI
Asmeninė Socialinė Mokėjimo mokytis Komunikavimo	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Mokysis įveikti sunkumus, įgis pasitikėjimo savimi. ▶ Ugdysis saugaus elgesio kelyje įgūdžius. ▶ Mokysis gerbti kitus, bendradarbiauti. ▶ Mokysis įsivertinti savo pastangas, veiklos rezultatus. ▶ Mokysis bendrauti, keistis informacija žodiniiais ir nežodiniiais būdais.
KALBINĖ KOMPETENCIJA	GEBĖJIMAI
Klausymas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Pasakys žodžio garsus. ▶ Aiškiai tars žodžius. ▶ Taisyklingai intonus trumpus sakinius. ▶ Pasakys svarbiausias krypties nuorodas. ▶ Nurodys savo namų adresą, telefono numerį ir apie tai paklaus kito asmens. ▶ Šį tą pasakys apie būstą. ▶ Pasakys namo dalių, spalvų pavadinimus.
Kalbėjimas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Išgirs žodžio garsus. ▶ Supras krypties nuorodas. ▶ Supras, kad teiraujamosi apie gyvenamąją vietą, adresą, telefono numerį. ▶ Supras kalbančius apie kitų asmenų gyvenamąją vietą. ▶ Supras kalbančius apie būstą. ▶ Supras namo dalių, spalvų pavadinimus.
Skaitymas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Perskaitys žodžius, trumpus sakinius. ▶ Supras perskaitytą teksto dalį (ar visą tekstą), atsakys į elementarius teksto klausimus. ▶ Skirs sakinio ribas.
Rašymas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Naudodamiesi vaizdine medžiaga spausdintinėmis raidėmis kopijuos dviskiemenius, triskiemenius žodžius, trumpus sakinius. ▶ Žymės sakinio pabaigos ženklus (tašką, šauktuką, klausuką). ▶ Remdamiesi regimąja informacija perrašys (nukopijuos) savo ir kito asmens adresą, telefono numerį.

1. TEMA. *Kelias namo*

Tema „Kelias namo“ siekiama, kad mokiniai gebėtų nurodyti savo gyvenamąją vietą, paklausti kelio, pasakyti savo namų adresą, ugdytusi saugaus elgesio kelyje įgūdžius, bendraudami ir bendradarbiaudami mokytusi naujų žodžių.

1 veikla. Kelias veda namo

Šia veikla siekiama ugdyti klausymo gebėjimus, plėsti žodyną. Taip pat ugdomi bendravimo ir bendradarbiaavimo įgūdžiai.

Žodžiai, žodžių junginiai: *kelias (tiesus, platus), namai (namo), draugai, šypsena, kliūtys.*

Priemonės: *kartono lakštai (popieriaus lapai) – „kelias“, sutartiniai ženklai (pvz., „Namai“, „Draugai“, „Šypsena“, „Kliūtys“), dainos įrašas.*

Kuriama veiklos aplinka: patalpoje ant grindų „nutiesiamas kelias“ – išdėliojami kartono lakštai (popieriaus lapai). Lentoje užrašomas ir perskaitomas žodis „KELIAS“. Mokiniai skatinami šį žodį ištarti kartu. Rodomi „sutartiniai ženklai“: „Namai“, „Draugai“, „Šypsena“, „Kliūtys“, sakomi jų pavadinimai. Mokiniai raginami kartu ištarti šiuos pavadinimus ir „ženklus“ išdėlioti pasirinktose „kelio“ vietose. Kviečiama paklausti dainelės apie kelią, kelionę, pavyzdžiui, „Keistuolių teatro“ muzikinio spektaklio „Geltonų plytų kelias“ (rež. A. Giniotis) dainos „Geltonų plytų kelias“ (prieiga per internetą: <http://dai-nutekstai.lt> (dainos žodžiai), <http://www.lrt.lt/mediateka/irasas/14175> (daina), reikšminiai žodžiai – *keistuolių teatras, Geltonų plytų kelias*). Dainos klausomasi du kartus. Pirmą kartą mokiniai raginami išgirsti žodį „kelias“, antrą kartą jį išgirsti ir kartu padainuoti.

Klausant dainos laisvai judama erdvėje. Dainuojant „Duok, mielas drauge, ranką“ mokiniai skatinami paduoti vienas kitam ranką ir „vorele“ keliauti „nutiestu keliu“. Baigus veiklą pasidžiaugiama „kelionės“ pabaiga – papolojama ir padėkojama.

2 veikla. Padėkite vaikui grįžti namo

Šios veiklos tikslas – lavinti klausymo gebėjimus, įgūdžius žodinę informaciją sieti su vaizdine, ugdyti lingvistinę kompetenciją: mokytis vartoti žodžius ir žodžių junginius: „į kairę“, „į dešinę“, „pasukti į“, „tiesiai“, „kairėje“, „dešinėje“. Taip pat ugdomi bendravimo, saugaus elgesio įgūdžiai.

Patarimai mokytojui

- Pristatant naują žodinę informaciją pasitelkiama klausa, regėjimas, uoslė, lytėjimas ir kt. – tai padeda mokiniams suprasti naujų žodžių reikšmę. Mokymasis pasitelkiant visus pojūčius padeda veiksmingai mokytis kalbos.
- Mokantis kalbos kuriama patraukli, veiklai palanki aplinka: pasitelkiami daiktų pavyzdžiai, iliustracijos, garso, vaizdo įrašai.
- Siūloma skatinti mokinius pačius kurti mokymosi aplinką, pvz., išdėlioti lapus ir sutartinius ženklus – „nutiesti kelią“.
- „Sutartinių ženklų“ vaikai gali pasigaminti patys per dailės, technologijų pamokas, neformaliojo ugdymo užsiėmimuose, svarbiausia, kad jie atskleistų kelio, kelionės dvasią – keliauti yra smagu, bet reikia pasiruošti įveikti kliūtis (sunkumus) ir būti atsargiam.
- Nemokantys kalbos mokiniai skatinami skiemenimis tarti žodžius „kelias“, „namai“, „draugai“, „kliūtys“, „šypsena“ ir suploti. Jiems pasiūloma žodžiuose „kelias“, „namai“ išgirsti garsus *k, l, s, n, m*.
- Menkai mokantys kalbą mokiniai paraginami ištarti žodžius „draugai“, „kliūtys“, „šypsena“ ir išgirsti pirmuosius bei paskutinius žodžių garsus. Jiems paaiškinamas (padedama išsiaiškinti) posakis „Kelio galas“ (tai kelionės pabaiga, pasiektas tikslas).
- Apibendrinant veiklą svarbu pabrėžti, kad kelyje gali pasitaikyti įvairių sunkumų (kliūčių), kurias įveikti padeda bendravimas, rūpestis ir pagalba.

Žodžiai, žodžių junginiai: *į kairę, į dešinę, pasukti į, tiesiai, kairėje, dešinėje, gatvė, gatvėje, miestelis, miestelyje, parduotuvė, bažnyčia, vaikų darželis, aikštė, posūkis, sankryža, pareiti namo.*

Priemonės: *vietovės planas (žr. 83 psl.), tekstas apie berniuką, pieštukai.*

Mokiniai suskirstomi nedidelėmis grupelėmis po 3–4. Jiems išdalijami vietovės planai. Paaiškinama, kad klausydami teksto jie turi „nuvesti berniuką namo“ – pažymėti kelią, kuriuo iš mokyklos namo turi grįžti vaikas. Tekstas skaitomas du ar tris kartus. Klausydami teksto mokiniai, dirbdami grupėmis, žymi berniuko kelią namo. Užbaigus veiklą, darbai pakabinami klasės lentoje (stende), aptariami, vertinami.

Lukas gyvena Trakų rajone, Rūdiškių miestelyje. Jis mokosi Rūdiškių gimnazijos pirmoje klasėje. Po pamokų prie mokyklos jį pasitinka mama. Šiandien jo mama dirba. Berniukas turi grįžti namo vienas. Lukas gyvena Miško gatvėje 20. Padėkite jam pareiti namo.

Išėjęs iš mokyklos Lukas turi eiti tiesiai iki Trakų gatvės ir pasukti į kairę. Eidamas tiesiai kairėje pusėje berniukas turi pamatyti vaikų darželį „Pasaka“ ir parduotuvę „Prie miško“. Dešinėje pusėje – didelę aikštę ir bažnyčią. Už parduotuvės – sankryža: tiesiai – Trakų gatvė, į dešinę – Bažnyčios gatvė, į kairę – Miško gatvė. Berniukas turi pasukti į kairę. Kairėje pusėje – miškas, dešinėje – gyvenamieji namai. Lukas turi eiti tiesiai Miško gatve ir praeiti posūkį į Statybininkų gatvę. Už jo – berniuko namai, Miško gatvė 20. Lukas turi praeiti posūkį, sukti į dešinę ir pereiti gatvę. Pagaliau Lukas namie!

Patarimai mokytojui

- Tokio pobūdžio pasakojimai apie bendraamžius turėtų paskatinti mokinius remtis ir dalytis savo patirtimi.
- Skaitant tekstą pirmą kartą daromos ilgesnės pauzės, gestais, judesiais rodomos sakomos kryptys.

- Tikrinant, kaip mokiniai suvokė tekstą iš klausos, kaip geba vartoti krypties nuorodas, klausiami:
 - Kur gyvena Lukas?
 - Kaip iš pradžių jam reikia eiti?
 - Į kurią pusę berniukas turi pasukti?
 - Kaip jam eiti toliau?
 - Kur paskui reikia pasukti Lukui?
 - Kaip tada berniukas turi eiti?
 - Ką patartumėte Lukui, kai jis eina per gatvę?
- Atsakinėdami į klausimus mokiniai gilins teksto suvokimą, įtvirtins gebėjimą suprasti bei pasakyti krypties nuorodas ir atskleis saugaus elgesio įgūdžius. Siūloma paskatinti juos remtis nubraižyto kelio schema.
- Gebantys lietuviškai kalbėti mokiniai į klausimus skatinami atsakyti pilnais sakiniais. Jiems pasiūloma patiems sugalvoti klausimų.
- Kalbantys su klaidomis mokiniai nepertraukiami, bet aiškiai tariant netaisyklingai ištartą žodį ar frazę paprašomi pakartoti, patikslinti sakomą informaciją.
- Vietovės planai su pažymėtu keliu pakabinami klasės lentoje (stende). Grupių darbai aptariami ir įvertinami. Mokiniai paskatinami už pastangas ir teigiamas nuostatas.
- Siekiant aktyviau ugdyti pasirinktą kalbinę sritį krypties nuorodų siūloma mokytis interaktyvioje aplinkoje – <http://heuropa.eu> (prieiga per internetą: <http://heuropa.eu/game>). Užduotis galima atlikti individualiai, poromis, grupėmis ir dirbant su visa klase. Pastarasis būdas naudingas tuo, kad projektoriaus ekrane stebėdami vaizdo medžiagą ir klausydami informacijos, mokiniai turi galimybę pasitikrinti, stebėti savo, draugų ir mokytojo veiklą.
- Jei mokiniams kyla sunkumų vartojant krypties nuorodas, šią veiklą siūloma papildyti kitomis, pvz., judriąja veikla, kai judama vadovaujantis sakomomis krypties nuorodomis arba remiantis „Padėkite vaikui išeiti iš labirinto“ veikla.

3 veikla. Padėkite vaikui išeiti iš labirinto

Šia veikla siekiama ugdyti klausymo ir kalbėjimo gebėjimus. Taip pat lavinami bendradarbiavimo įgūdžiai.

Žodžiai, žodžių junginiai: į kairę, į dešinę, sukti (pasukti į), reikia eiti tiesiai.

Priemonės: lapai su labirintu (žr. 84 psl.), pieštukai.

Mokiniai suskirstomi poromis. Paaiškinama užduotis – reikia padėti vaikui išeiti iš labirinto. Vienam poros mokiniui įteikiamas tuščias labirintas, kitam – labirintas su pažymėtu keliu. Vienas mokinys, aiškiai tardamas nuorodas, turi sakyti judėjimo kryptį. Antrasis, klausydamas draugo, turi nubrėžti kelią, vedantį iš labirinto. Veiklos pabaigoje mokiniai skatinami lietuviškai (ar gimtąja) kalba pasidalyti, kas pavyko ar nepavyko.

Patarimai mokytojui

- Krypties nuorodos tariamos aiškiai, pasitelkus gestus, vaizdinę informaciją.
- Atliekant veiklą nurodymų klausantys mokiniai skatinami pasitikslinti, perklausti, paprašyti neskubėti, pakartoti.
- Nemokantiems kalbos mokiniams judėjimo krypties nuorodas gali sakyti ir rodyti mokytojas (lietuviškai kalbantys mokiniai).
- Lentoje (stende) pateikiamas dialogo modelis, mokiniai paskatinami juo remtis.

Dialogo modelis:

- Kur eiti?
 - Tiesiai.
 - Kaip? Tiesiai?
 - Kur sukti?
 - Į dešinę.
 - Į dešinę ar į kairę?
 - Gali pakartoti?
 - Prašau pakartok! (Pakartok!)
- Užbaigus veiklą mokiniai pagiriami už pastangas.

4 veikla. Kelio ženklai

Šia veikla siekiama ugdyti kalbėjimo ir skaitymo įgūdžius, žodinę informaciją sieti su vaizdine. Taip pat ugdomi bendravimo gebėjimai.

Žodžiai, žodžių junginiai: kelio ženklų pavadinimai.
Priemonės: kortelės su kelio ženklų pavyzdžiais (žr. 85–91 psl.).

Mokiniai susėda rateliu. Viduryje išdėliojamos kelio ženklų pavyzdžių kortelės. Klausama, kuriuos kelio ženklus turi žinoti berniukas, eidamas namo. Mokiniai tyrinėja kelio ženklus, teikia pasiūlymus. Galima surengti balsavimą renkant pačius svarbiausius kelio ženklus. Mokinių klausama, ką šie ženklai reiškia. Mokiniai sako (siūlo) jų reikšmes. Jos užrašomos lentoje.

Kitas variantas

Mokiniai susėda rateliu. Viduryje išdėliojamos atverstos kortelės su kelio ženklų pavyzdžiais ir užverstos su jų pavadinimais. Vaikų klausama, kuriuos kelio ženklus turi žinoti berniukas eidamas namo. Mokiniai tyrinėja kelio ženklus, teikia pasiūlymus. Tada traukia užverstas ženklų pavadinimų korteles ir tardami jas sieja su kelio ženklų kortelėmis. Apibendrinant veiklą mokinių klausama, kuriuos kelio ženklus jie mato savo kelyje namo. Iš klausius jų atsakymų tuos kelio ženklus siūloma nupiešti.

Patarimai mokytojui

- Kai mokiniai nupiešia kelio ženklus, siūloma veikti poromis: kalbos nemokantys mokiniai skatinami pasakyti ir nukopijuoti 1–2 kelio ženklų pavadinimus, o menkai kalbą mokantiems mokiniams siūloma pasakyti ir užrašyti 3–4 kelio ženklų pavadinimus.
- Kalbantys su klaidomis mokiniai nepertraukiami, bet aiškiai tariant netaisyklingai ištartą žodį ar frazę paprašomi pakartoti, patikslinti sakomą informaciją.
- Atliekantys ir atlikę veiklą mokiniai nuolat skatinami, giriami už pastangas.
- Apibendrinant veiklą vaikai kviečiami pajudėti ir padainuoti, pavyzdžiui, „Tele bim-bam“ „Pėsčiųjų himną“ (m. ir ž. N. Čereškevičienės). (Internete pateikiama judriosios veiklos pavyzdžių, prieiga per internetą: <http://www.youtube.com>, reikšminiai žodžiai – *pėsčiųjų himnas*).
- Formuojant skaitymo, stiprinant klausymo gebėjimus mokiniai skatinami interaktyvioje aplinkoje – www.frepy.eu – atlikti užduotį „Pelkė“ ir sudaryti dviskiemenių žodžių. Tai padės mokiniams ugdytis, plėsti lingvistinę kompetenciją.

5 veikla. Paklausk ir atsakyk

Šios veiklos tikslas – ugdyti kalbėjimo ir klausymo gebėjimus. Taip pat mokomasi bendrauti.

Žodžiai, žodžių junginiai: *kaimas, miestelis, miestas, garsai, aš gyvenu, tu gyveni, mano (savo, tavo) namų adresas, mano (tavo) telefono numeris.*

Priemonės: *dialogo modeliai.*

Mokiniai sustoja ratu. Kuriant tikrovišką aplinką mokiniai skatinami imituoti garsus. Iš pradžių mokiniai kartoja mokytojo tariamus garsus, paskui iš eilės juos taria choru. Tuomet veikiama poromis: atsukę vienas į kitą mokiniai taria skirtingus garsus kurdami „gyvą“ triukšmą. Mokinių klausama: *Ar jūs mokate pasakyti savo adresą?* Mokiniai atsako į klausimą ir pagal pateiktą dialogą bendrauja poromis. Dialogą mokiniai tęsia laisvai judėdami patalpoje. Baigę veiklą mokiniai su mokytoju aptaria atliktą užduotį, nusako, kas sekėsi, patiko, ką mano nelabai pasisekus, paaiškina (bando aiškinti), kodėl.

Patarimai mokytojui

- Kalbėjimo veikla mokiniai skatinami pasakyti savo namų adresą, telefoną ir to paties paklausti draugo, lavinti(s) priebalsių tarimą. Mokiniais pasiūloma ištarti: *trr..., bum..., džrrr..., pyp, ček..., dra..., žžž..., zzz..., pč..., džergt..., dzin..., kar..., ššš...* . Iš pradžių garsus taria mokytojas ir kviečia mokinius juos pakartoti. Veikdami kartu mokiniai mokosi pagrįstai bendrumą vienas su kitu, pasirengia klausiti ir išgirsti atsakymą.
- Mokiniais pateikiamas dialogo modelis.

Dialogo modelis nemokantiems kalbos:

- *Labas. Aš gyvenu... Naujojoje Vilnioje, Parko gatvėje 1–3.*
- *Kur tu gyveni?*
- *Aš gyvenu...*
- *Mano telefonas – 8 652 38372.*
- *O koks tavo?*
- *Mano – 8 638 70002.*

Dialogo modelis menkai (geriau) mokantiems kalbą:

- *Labas. Aš gyvenu... Naujojoje Vilnioje. Mano namų adresas – Parko gatvė 1–3.*
- *Koks tavo namų adresas?*
- *Mano adresas...*
- *Mano telefono numeris – 8 652 38372.*
- *Koks tavo telefono numeris?*
- *Mano telefono numeris...*
- Mokiniai skatinami kalbėti laisvai, vartojant gimtąją ir lietuvių kalbas, svarbiausia, kad būtų sužadintas jų noras kalbėti ir klausyti, klausyti ir girdėti.
- Įtvirtinant mokinių gebėjimą nusakyti gyvenamąją vietą, pasitelkiama skaitymo veikla.

Skaitymo veikla

Vienuose lapeliuose užrašomi dialogo klausimai, kituose – atsakymai. Mokiniai dirba poromis (grupėmis). Jiems išdalijami klausimų-atsakymų lapeliai (naudojamasi pateiktais dialogų modeliais). Mokiniai turi atkurti dialogą – susieti klausimus ir atsakymus.

Patarimai mokytojui

- Geriau (menkai) kalbą mokančius mokinius galima paskatinti užduotį atlikti pasitelkus elektroninį paštautą arba mobiliuosius telefonus. Mokiniai gali parašyti žinutę draugui (mokytojui). Pavyzdžiui, *Labas. Aš tavo klasės draugas Jūris. Mano adresas – Gedvydžių gatvė 2–9. Telefonas – 8 632 21112.*
- Jei mokiniams dar sunku vartoti ir tarti skaičių pavadinimus (kiekinius skaitvardžius), prieš atliekant šią užduotį galima pažaisti „Skaičių lotą“, „Domino“, senovinį Lietuvos stalo žaidimą „Kvirkatas“ (žaidimo aprašymas, taisyklės bei lenta žurnale „Laimiukas“, 2012, Nr. 7) arba šachmatais, šaškėmis skatinant vaikus žaisti ir skaičiuoti žaidimo figūras, įvardyti jų kiekį.
- Užbaigus veiklą mokiniai pagiriami, paskatinami už pastangas.

6 veikla. Bingo „Adresas ir telefonas“

Šios užduoties tikslas – ugdyti klausymo, skaitymo gebėjimus, žodinę informaciją sieti su vaizdine. Taip pat ugdomas pastabumas, dėmesingumas.

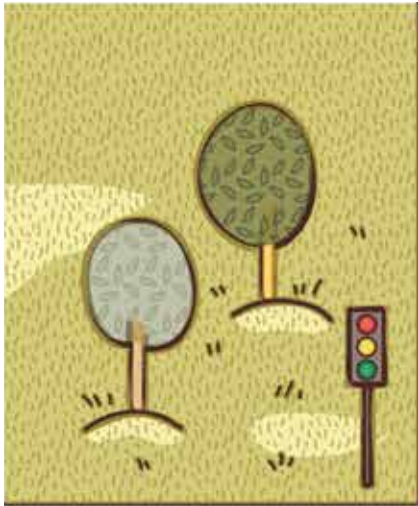
Žodžiai, žodžių junginiai: *adresas, telefonas, gaitvės pavadinimas, namo (buto) numeris*

Priemonės: *Bingo kortelės „Adresas ir telefonas“ (visiems po vieną) (žr. 93 psl.), adresų ir telefono nr. sąrašas, rašikliai (lapeliai, jei kortelių įrašai bus uždengiami).*

Mokiniam išdalijamos kortelės su skirtingais adresais ir telefono numeriais. Pristatomos žaidimo taisyklės: klausant adresų ir telefono numerių, kortelėse reikia užbraukti (uždengti) išgirstą adresą ir telefono numerį. Mokytojas (geriau lietuviškai kalbantis mokinys) sako adresus ir telefono numerius. Rastą adresą ir telefono numerį mokiniai užbraukia (uždengia). Neradusieji raginami nenusiminti. Užbaigę pildyti savo korteles žaidėjai sušunka „Bingo!“ Žaidimas baigiamas, kai visi mokiniai užbraukia (uždengia) kortelės įrašus.

Patarimai mokytojui

- Tokio pobūdžio veiklą galima pasitelkti ugdant ir tikrinant mokinių gebėjimą suvokti kalbą iš klausos.
- Ištarus adresą ir telefono numerį, daromos pauzės, kad vaikai spėtų peržiūrėti korteles ir rasti reikiamą informaciją.
- Geriau lietuvių kalbą mokantiems mokiniams įrašai kartojami du kartus, kalbos nemokantiems – dar patikslinami. Skaitomą informaciją jiems galima užrašyti lentoje – svarbu, kad mokiniai sietų girdimą informaciją su vaizdine.
- Užbaigus veiklą mokiniai pagiriami už pastangas ir teigiamas nuostatas.
- Šią temą patartina plėsti aktyvinant klausymo ir skaitymo sričių ugdymą. Geriau lietuvių kalbą mokantiems mokiniams galima pasiūlyti atlikti užduočių interaktyvioje aplinkoje – <http://heuropa.eu/game>, skatinančioje peržengti namų slenkstį ir padedančioje pasaulį tyrinėti anapus namų durų.

Trakų g.

Bažnyčios g.

Statybininkų g.

Miško g.

Miško g.

Trakų g.

**PĖSČIŪJŲ
PERĖJA**

POLICIJA

**DVIRAČIŲ
TAKAS**

INTERNETAS

**AUTOBUSŲ
STOTIS**

**MEDICINOS
PAGALBA**

**VAŽIUOTI
DRAUDŽIAMA**

ŠVIESOFORAS

STOP

VAIKAI

BINGO

<i>Upės g. 1, Panevėžys</i>	<i>Liepų g. 3–8, Vilnius</i>
<i>8 637 89855</i>	<i>Vilniaus g. 4, Trakai</i>
<i>Parko g. 2–1, Naujoji Vilnia</i>	<i>8 678 97112</i>

BINGO

<i>Vilniaus g. 4, Trakai</i>	<i>8 637 89855</i>
<i>8 678 97112</i>	<i>Parko g. 2–1, Naujoji Vilnia</i>
<i>Liepų g. 3–8, Vilnius</i>	<i>Upės g. 1, Panevėžys</i>

BINGO

<i>Vilniaus g. 4, Trakai</i>	<i>8 637 89855</i>
<i>8 364 47721</i>	<i>Parko g. 2–1, Naujoji Vilnia</i>
<i>Liepų g. 3–8, Vilnius</i>	<i>Upės g. 1, Panevėžys</i>

BINGO

<i>8 364 47721</i>	<i>Upės g. 1, Panevėžys</i>
<i>Vilniaus g. 4, Trakai</i>	<i>Parko g. 2–1, Naujoji Vilnia</i>
<i>Liepų g. 3–8, Vilnius</i>	<i>8 678 97112</i>

2. TEMA. *Namai namučiai*

Namai vaikui paprastai siejasi su vieta, kur jauku ir gera. Šia tema siekiama ugdyti mokinių gebėjimą kalbėti, papasakoti apie namus, apibūdinti gimtąją, gyvenamąją vietą.

1 veikla. Paklausk ir padainuok

Šios veiklos tikslas – ugdyti klausymo gebėjimus, plėsti žodyną. Taip pat mokomasi bendradarbiauti.

Žodžiai, žodžių junginiai: *namai, laukia namai.*

Priemonės: *dainos įrašas.*

Lentoje užrašomas žodis „NAMAI“. Mokiniam pasiūloma sustoti puslankiu, kartu ištarti šį žodį ir išgirsti garsus *n*, *m*. Paskui kviečiama pasiklausyti dainelės apie namus, pavyzdžiui, „Keistuolių teatro“ muzikinio spektaklio „Geltonų plytų kelias“ (rež. A. Giniotis) dainos „Už girių, už kalnų“ (prieiga per internetą: <http://dainutekstai.lt/r1333> (dainos žodžiai), reikšminiai žodžiai – *Aidas Giniotis, už girių, už kalnų*; <https://www.youtube.com> (daina): reikšminiai žodžiai – *už girių, už kalnų*, <http://www.lrt.lt/mediateka/irasas/14175> (visa pasaka): reikšminiai žodžiai – *keistuolių teatras, geltonų plytų kelias*). Pasakoma, kad dainelės bus klausoma du kartus. Pirmą kartą

klausant dainelės įrašo mokiniai raginami išgirdus žodį „namai“ suploti. Antrą kartą klausant dainos mokiniams siūloma šį žodį dainuoti kartu. Atlikus užduotį pasidžiaugiama bendra veikla – paplojama ir padėkojama.

Patarimai mokytojui

- Tokio pobūdžio veikla siekiama paskatinti vaikų smalsumą, jų norą dalyvauti kalbinėje veikloje. Jei dainuojama nuolatos, mokiniai geriau įsimena garsus, atskirus žodžius ir sakinių struktūras.
- Viso dainelės teksto mokiniai gali ir nesuprasti, tačiau žodžiai „namai“, „laukia namai“ jiems turėtų sukelti aiškias namų asociacijas, pažadinti ryšio su savais namais pojūtį.
- Klausant dainelės įrašo skatinamos mokinių improvizacijos, laisvoji raiška.
- Užbaigus veiklą mokiniai pagiriami už teigiamas nuostatas, kūrybinę nuotaiką.

2 veikla. Tark su manimi: „Namai namučiai!“

Šios veiklos tikslas – ugdyti kalbėjimo gebėjimus. Taip pat mokomasi bendradarbiauti.

Žodžiai, žodžių junginiai: *namai namučiai, taškas, šauktukas, klaustukas.*

Priemonės: *lenta (stendas), kreida (žymeklis), sakinių pavyzdžiai.*

Lentoje užrašomi trys sakinio variantai. Paaiškinama, ką žymi sakinio pabaigos ženklai. Kviečiama šiuos sakinius ištarti kartu tinkama intonacija ir skirtinga nuotaika – ramiai, liūdnai, linksmai, piktai. Tuomet mokiniai suskirstomi nedidelėmis grupelėmis po 2–3. Jiems pasiūloma pasirinkti nuotaikos pavadinimą, pavyzdžiui, „Ramučiai“, „Linksmučiai“, „Liūdnučiai“ ar kt. Vaizduodami (imituodami) tam tikrą nuotaiką, taisyklingai intonuodami mokiniai sakinius taria grupelėmis.

Patarimai mokytojui

- Šia veikla siūloma atkreipti mokinių dėmesį į sakinio pabaigos ženklus ir intonaciją, nuotaikos raišką.
- Mokiniam pateikiami trumpi, įtaigūs sakiniai. Pavyzdžiui, sakinio „Namai namučiai“ variantai:
 - *Namai namučiai.*
 - *Namai namučiai!*
 - *Namai namučiai?*
- Pasitelkus simbolius – emocijų veidukus bei mimiką, intonaciją – mokiniams padedama suprasti, kad taškas žymi sakinį, kuris ištariamas ramiai, šauktukas – jausmingai, pakiliai, o klaustukas – ramiai klausiant.
 -
 -
 -
- Užbaigus veiklą mokiniai pagiriami, jų veikla vertinama pozityviai, pasitelkus žodinius komentarus.

3 veikla. Kas kur gyvena

Šia veikla ugdomi kalbėjimo, skaitymo gebėjimai, plečiamas žodynas, žodinė informacija siejama su pavardėmis. Taip pat mokomasi bendradarbiauti.

Žodžiai, žodžių junginiai: gyvūnų (gyvių) ir jų būsto pavadinimai, gyventojai, namai.

Priemonės: kortelės: „Gyventojai“, „Namai“ (žr. 99–103 psl.), klausimų ir atsakymų modelis.

Mokiniai suskirstomi į dvi grupes. Jos susėda (sustoja) viena prieš kitą. Vienai grupei išdalijamos „Gyventojų“, kitai – „Namų“ kortelės. Trumpai paaiškinama, kad kiekvienas gyvis turi savo namus. Mokinių grupės traukia korteles ir rodo kitai grupei. Jei mokiniai geba, gali patys pasakyti (perskaityti) pavadinimą, jei ne – pavadinimą ištaria mokytojas ir paskatina mokinius jį pakartoti. Iš pradžių rodoma „Gyventojų“, vėliau – „Namų“ kortelė. Aktyvinant mokinius veiklos kaitaliojamos.

Patarimai mokytojui

- Šia veikla gilinamas suvokimas, jog kiekvieno asmens (gyvio) gyvenamoji vieta yra brangintina, saugotina.
- Siekiant suaktyvinti mokinių dėmesį, šią veiklą galima organizuoti ir kaip varžytuves: tada pirmosios grupės žaidėjai iš eilės traukia „Gyventojų“ korteles, jei geba – pasako pavadinimą. Antrosios grupės mokiniai turi parodyti atitinkamą „Namų“ kortelę. Veiklos kaitaliojamos. Laimi ta grupė, kuri mažiausiai klydo.
- Geriau (menkai) kalbą mokantiems mokiniams šią užduotį siūloma atlikti pagal klausimų ir atsakymų modelį:

- Kas gyvena name?
- Name gyvena žmogus.
- Kas gyvena ežere?
- Ežere gyvena žuvis.
- Kas gyvena ... ?
- ... gyvena

Veiklą galima užbaigti patarlėmis: „Mano namai – mano tvirtovė“, „Ir bitutė savo namelius gina.“ Šios patarlės užrašomos lentoje, mokiniams pasiūloma jas ištarti kartu su mokytoju, pakartoti poromis.

- Nemokantys kalbos mokiniai paskatinami pasakyti (pakartoti) kortelės iliustracijos pavadinimą, išgirsti pradžios ir (ar) pabaigos garsus ir rasti juos žyminčias raides. Šią veiklą siūloma organizuoti taip: kortelės suskirstomos į dvi grupes – „Namai“, „Gyvūnai“ – ir užverstos išdėliojamos ant stalo. Mokiniai kviečiami išitraukti po vieną kortelę iš kiekvienos grupės ir pasakyti (pakartoti) jų pavadinimus. Jie traukia korteles ir jas įvardija (padedami bando įvardyti). Paklausti, koku garsu prasideda ir (ar) pasibaigia žodis, mokiniai taria (kartoja) garsą ir ieško garsą žyminčios raidės.
- Apibendrinant visą veiklą mokinių klausama, kas yra namai. Svarbu paskatinti mokinius lietuviškai arba gimtąja kalba paaiškinti, kad namai apsaugo nuo pavojų, blogo oro, namuose gyvena šeima, tai vieta, kur gera, jauku ar pan.
- Kalbantys su klaidomis mokiniai nepertraukiami, bet aiškiai tariant netaisyklingai ištartą žodį ar frazę paprašomi pakartoti, patikslinti sakomą informaciją.
- Veiklos pabaigoje mokiniai pagiriami už rezultatus, pastangas ir teigiamas nuostatas.

4 veikla. Pastatyk namelį

Šia veikla siekiama ugdyti kalbėjimo gebėjimus, plėsti žodyną, vaizdinę informaciją sieti su žodine. Taip pat mokomasi bendradarbiauti.

Žodžiai, žodžių junginiai: namelis, pastatyk namelį, namo dalių pavadinimai, kur yra..., kas tai yra.

Priemonės: lapai su nespaltotų namo dalių rinkiniais (žr. 105 psl.), žirklės, klijai, popieriaus lapai.

Mokiniai suskirstomi nedidelėmis grupelėmis po 3–4. Grupelėms susėdus rateliu išdalijami lapai su

namo dalių rinkiniais. Pirmiausia mokinių klausama, kur kas yra: *Kur yra langas?*, *Kur yra pamatai?* ir t. t. Mokiniai, pasiskirstę grupelėmis, vienas kitam rodo namo dalis ir kartoja mokytojo tariamus pavadinimus. Paskui mokiniams pasiūloma išsikirpti namo dalis ir „statyti“ namelį – lapuose suklijuoti namo dalis. Mokytojas mokinius konsultuoja, stebi jų darbą. Atlikę užduotį mokiniai visai klasei pristato savo „pastatytus namelius“: įvardija (bando įvardyti) namo dalių pavadinimus. Pabaigoje pasidžiaugiama bendra veikla.

Patarimai mokytojui

- Mokiniai skatinami naujų žodžių mokytis lengvai – bendradarbiaujant, veikiant grupėmis. Praktinė veikla, siejama su kalbinėmis priemonėmis, skatina motyvaciją, lemia nesąmoningą kalbos mokymąsi.
- Stebint, kiek žodžių mokiniai suprato, įsiminė, galima jiems rodyti skirtingas detales ir kiekvienos grupės paklausti: *Kas tai yra?*
- Jei mokiniai nepakankamai geba pasakyti namo dalių pavadinimus, nemokančių kalbos mokinių klauskite paprasčiau: *Kur yra langas?* ir t. t. – taip mokiniai turės galimybę dar kartą išgirsti, pakartoti žodį ir jį susieti su atitinkama iliustracija.
- Geriau kalbą mokančius mokinius galima paskatinti trumpai papasakoti apie „pastatytus namelius“ pagal pateiktą modelį:
Tai namas. Čia namo sienos, stogas, kaminas. O čia – langas, durys. Dar yra laiptai, pamatai.
- Užbaigus veiklą mokiniai pagiriami, pasidžiaugiama jų pastangomis ir rezultatu.

5 veikla. Nuspalvink savo namelį

Šios veiklos tikslas – ugdyti klausymo gebėjimus, sieti žodinę informaciją su vaizdine. Taip pat lavinamas pastabumas, dėmesingumas, mokomasi bendradarbiauti.

Žodžiai, žodžių junginiai: *nuspalvink namelį, spalvotas namas, spalvų pavadinimai.*

Priemonės: „Pastatyti nameliai“ (4-a veikla, žr. 105 psl.) (namai su priklijuotomis namo dalimis), piešimo priemonės.

Mokiniai suskirstomi nedidelėmis grupelėmis po 3–4. Joms susėdus rateliu išdalijami lapai su „pastatytais nameliais“ – namai su priklijuotomis namo dalimis. Lėtai skaitant tekstą mokiniai spalvina savo namelius.

„Spalvų diktanto“ pavyzdys

Tai yra spalvotas namas. Jo sienos rudos, stogas raudonas. Kaminas juodas. Laiptai pilki. Namų pamatai yra balti. Langai mėlynos spalvos. Durys žalios.

Užbaigę spalvinti mokiniai lygina savo piešinius, įsivertina atliktą darbą, su mokytoju aptaria atliktą užduotį.

Patarimai mokytojui

- Spalvų diktanto užduotimi galima patikrinti kalbos suvokimą iš klausos, įtvirtinti namo dalių ir spalvų pavadinimus (požymių raiška būdvardžiais).
- Tikėtina, kad mokiniai dar nemoka spalvų pavadinimų, todėl sakant spalvą mokiniams siūloma rodyti atitinkamos spalvos pavyzdį – pieštuką ar spalvoto popieriaus lapą.
- Geriau (menkai) kalbą mokantys mokiniai užduotį gali atlikti individualiai (poromis) ir vieni kitiems (visai klasei) papasakoti, kaip namelį nuspalvino.
- Atlikus veiklą mokiniai pagiriami, paskatinami už pastangas ir teigiamas nuostatas.

ŽMOGUS

VOVERĖ

PAUKŠTIS

ŽUVIS

ŠUO

BITĖ

LAPĖ

PELĖ

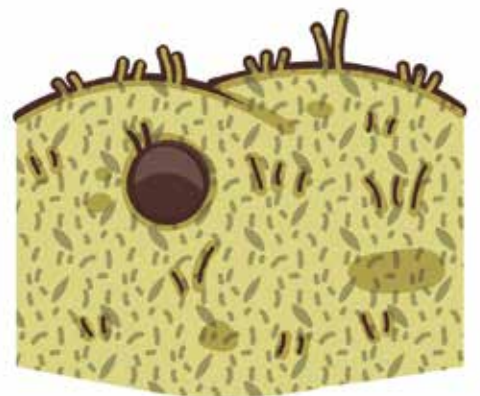
NAMAS

EŽERAS

BŪDA

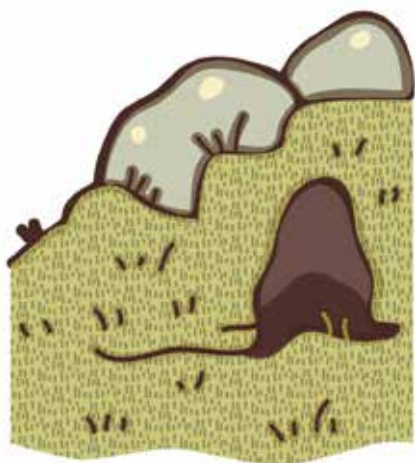
URVAS

INKILAS

AVILYS

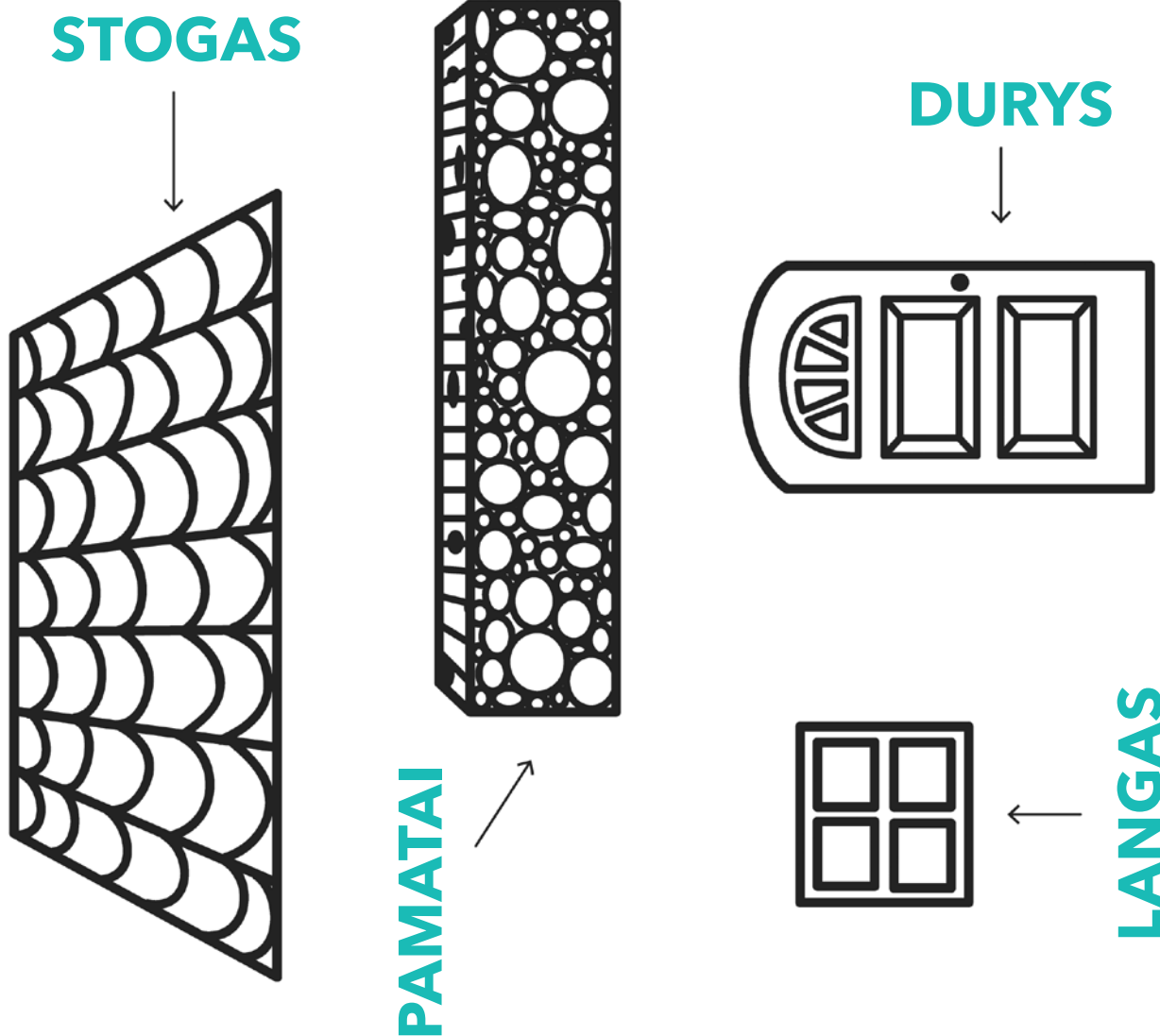
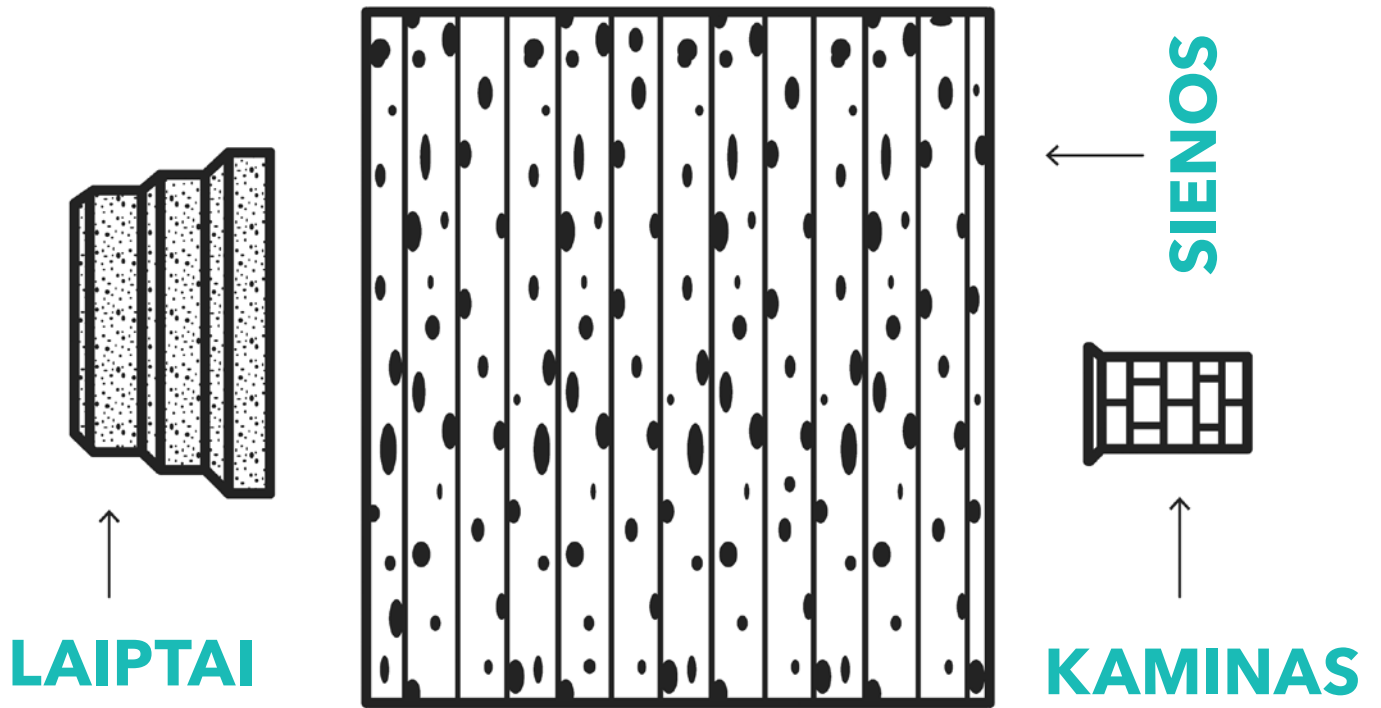

OLA

DREVĖ

IV skyrius

PO PAMOKŲ

Pasaulyje mes gyvename ne vieni – mus supa kiti žmonės, gamta, daiktai. Visi turime sugyventi darniai. Darnaus sugyvenimo reikia mokytis. Šis mokymasis prasideda nuo mažens: tai bendravimas šeimoje, su giminaičiais, draugais, vienmečiais, augintiniais. Tai ir bendri žaidimai, kurie yra natūraliausia kiekvieno vaiko veikla.

Dalyvaudami šios temos veiklose, mokiniai ugdysis šias bendrąsias kompetencijas bei dalykinius gebėjimus

BENDROSIOS KOMPETENCIJOS	GEBĖJIMAI
Asmeninė Socialinė Mokėjimo mokytis Pažinimo	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Gerbdamas kitų jausmus ir poreikius, išgirs, dalsysis ir įsiklausys į kito nuomonę. ▶ Jaus poreikį aktyviai ir noriai mokytis. ▶ Pasitikės savo jėgomis. ▶ Gebės aprašyti pasaulį kalba, vaizdais. ▶ Sieks pažinti save, domėtis kultūrine, gamtine aplinka.
KALBINĖ KOMPETENCIJA	GEBĖJIMAI
Klausymas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Supras skaitomą tekstą, atsakys į elementarius teksto klausimus. ▶ Supras pasakojančiuosius savo įspūdžius.
Kalbėjimas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Taisyklingai tars dvibalsius <i>ai, uo, ie</i>. ▶ Plės savo žodyną. ▶ Vardu kreipsis į draugą. ▶ Pakvies draugą į kiemą. ▶ Papasakos, ką kas veikia kieme, kalbės apie savo augintinį. ▶ Atsakys į teksto klausimus, atkurs svarbiausią informaciją, padarys elementarias išvadas.
Skaitymas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Pagal galimybes skaitys skiemenimis, žodžiais, sakiniais. ▶ Supras perskaitytą teksto dalį ar visą tekstą ir atsakys į elementarius teksto klausimus.
Rašymas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Remdamasis sudarytu planu pagal savo galimybes elementariai aprašys savo augintinį.

1. TEMA. *Žaidžiu kieme su draugais*

Mokiniai grįžę iš mokyklos daug laiko praleidžia kieme su draugais žaisdami įvairius žaidimus, bendraudami. Svarbu mokėti pakviesti draugą pažaisti, žinoti žaidimo priemonių pavadinimus, mokėti bendrauti kilus ginčui.

1 veikla. Mokomės taisyklingai tarti dvibalsius *ai, uo, ie*, juos rasti žodyje

Ši užduotis atliekama tada, kai mokiniai jau susipažinę su šiais dvibalsiais, kai norima įtvirtinti gebėjimus taisyklingai tarti dvibalsius, juos išgirsti žodyje.

Priemonės: žodžiai, skaičiuotės.

Mokytojas taria žodžius: *dviratis, riedučiai, šokdynė, kamuolys, riedlentė, supynės, aitvaras, paspirtukas*. Mokiniai klausosi ir stengiasi šiuose žodžiuose išgirsti dvibalsius *uo, ai, ie*.

Patarimai mokytojui

- Atliekant šią užduotį ne tiek svarbu, kad mokiniai suprastų šių žodžių prasmę, kiek juos apskritai girdėtų ir išskirtų iš garsų srauto dvibalsius. Mokiniai gali pasakyti, kuriame žodyje girdi dvibalsį, kuriame – ne, kurioje žodžio vietoje girdi dvibalsį (pradžioje, viduryje, pabaigoje). Mokiniais praverstų pasidaryti šių dvibalsių korteles ir mokytojui sakant žodžius, kelti kortelę su tuo dvibalsiu, kurį girdi žodyje.
- Mokiniai gali išvardyti visus pasirinktų žodžių garsus, skaičiuoti kiek yra garsų, kiek raidžių, sudėti žodžius iš raidžių kortelių.

Mokytojas sako skaičiuotę arba leidžia garso įrašą. Mokiniai klausosi ir stengiasi išskirti dvibalsius žodžiuose, tuos žodžius ištaria.

Mokydami skaičiuočių, mokiniai mokosi taisyklingai tarti dvibalsius.

- Skaičiuotės:
Viens, du, trys,
Gieda vakare gaidys.
Lygiai šimtą suskaičiau,
Burtas krenta kaip tik tau.

Pliumpu pliumpu meškinai
Laižo medų dovanai.
Kas tuos meškinus nuvys?
Jis.

Patarimai mokytojui

- Mokytojui pastebėjus, kad mokiniai netaisyklingai taria garsus, mokytojas dar ir dar kartą pakartoja skaičiuotes ir prašo visų kartu kartoti.
- Geriau kalbantys lietuviškai ir mokantys skaityti mokiniai gali skaityti skaičiuotes patys.

2 veikla. Mokomės naujų žodžių

Veikla siekiama ugdyti mokinių kalbinius gebėjimus, plėsti jų žodyną šią temą atspindinčiais žodžiais.

Žodžiai, žodžių junginiai: *kamuolys, riedučiai, dviratis, paspirtukas, šokdynė, sūpynės, aitvaras, riedlentė, važiuoti, leisti, leisti, šokinėti, žaisti, ridenti, mesti, spirti, riedėti, suptis.*

Kas ką veikia. Pavyzdžiui, mergaitė meta kamuolį.

Priemonės: *paveikslėlių ir žodžių kortelės (žr. 111–125 psl.), žaidimai „Užbaik žodį (frazę)“ ir „Atspėk kas tai?“.*

Daiktavardžiai kiemo tema

Pradžioje mokytojas gali paklausti mokinių, ar kas žino ir gali įvardyti, kas pavaizduota paveikslėliuose. Vėliau, keldamas paveikslėlius, pats pasako, kas pavaizduo-

ta kortelėje, prašydamas mokinių pakartoti. Mokytojas sako daiktavardžius, o mokiniai kelia kortelę su paveikslėliu, kuriame pavaizduotas mokytojo pavadinamas daiktas. Ir atvirkščiai. Mokytojui pakėlus piešinėlį, mokiniai įvardija, kas jame pavaizduota.

Patarimai mokytojui

- Šiek tiek mokantys kalbėti lietuviškai arba nemokantys kalbėti vaikai gali išmokti kelis žodžius. Pradėti galima nuo kelių dažniausiai vartojamų žodžių, vėliau juos keisti kitais, didinti jų skaičių.
- Šią užduotį mokiniai gali atlikti dirbdami poromis. Vienas mokinis turi korteles su paveikslėliais, kitas su žodžiais. Po to pasikeičia. Taip dirbdami gali padėti vienas kitam. Poroje gali dirbti skaitantis mokinis su mokiniu, kuriam skaityti dar sunkiai sekasi.

Žaidimas „Užbaik žodį“

Žaisdami šį žaidimą mokiniai lengviau įsimins naujus žodžius.

Mokytojas meta kamuoliuką mokiniui sakydamas pusę žodžio ar jo pirmą skiemenį. Pagavęs kamuolį mokinys pabaigia žodį ir meta kamuolį mokytojui.

Patarimai mokytojui

- Pradėti mokytojas gali nuo labiau mokančio kalbėti ir drąsesnio mokinio. Jei pagavęs kamuolį mokinys negali pabaigti žodžio, mokytojas pakartoja pasakydamas didesnę žodžio dalį (2–3 skiemenis), kad mokiniui beliktų pasakyti galūnę.
- Supratę kaip žaisti, mokiniai gali žaisti be mokytojo mesdami kamuolį vienas kitam.

Žaidimas „Atspėk, kas tai“

Mokinys, kuris pradeda žaidimą, išsitraukia kortelę (skaitantis gali – su žodžiu, neskaitantis – su piešinėliu), judesiais pavaizduoja tai, kas yra ištrauktoje kortelėje. Kortelė kitiems mokiniams nerodoma. Jie bando spėti, ką jų klasės draugas vaizduoja, įvardydamai tai žodžiu.

Patarimai mokytojui

- Mokinį, kuris traukia kortelę, galima išsiskaičiuojant naudojantis išmokta skaičiuote – mokomasi taisyklingai tarti garsus. Mokiniui, kuris ateina traukti kortelės, mokytojas gali parinkti traukti kortelę su paveikslėliu (jei mokinys neskaito) arba su žodžiu (jei mokinys skaito).

Veiksmažodžiai kiemo tema

Mokytojas sako veiksmažodį. Mokiniai kelia tam veiksmažodžiui tinkamą kortelę su paveikslėliu (daiktavardžiu). Mokytojas kelia kortelę su paveikslėliu. Mokiniai sako veiksmažodį.

Patarimai mokytojui

- Pradėdamas užduotį, mokytojas gali mokiniams pavyzdžiu paaiškinti, kokio rezultato jis tikisi. Pavyzdžiui, sakyti veiksmažodį „meta“ ir kelti kortelę su šiuo žodžiu bei prie jo pridėti kortelę su kamuoliu. Pasakyti žodžių junginį – *meta kamuolį*.
- Pradėti galima nuo kelių dažniausiai vartojamų žodžių, vėliau jų skaičių vis didinti.
- Skaitantys mokiniai gali su kortelėmis žaisti patys: prie kortelės su paveikslėliu padeda kortelę su tinkamu šiam daiktavardžiui veiksmažodžiu ir pasako žodžių junginį. Pavyzdžiui: *spiria kamuolį*.
- Šią užduotį mokiniai gali atlikti dirbdami poromis. Vienas mokinys turi korteles su paveikslėliais, kitas su žodžiais. Po to pasikeičia. Taip dirbdami gali padėti vienas kitam. Poroje gali dirbti skaitantis mokinys su mokiniu, kuriam skaityti dar sunkiai sekasi.

Žaidimai „Užbaik žodį (frazę)“ ir „Atspėk kas tai?“

Mokiniai žaidžia žaidimus pabaigdami veiksmažodį, frazę, imituodami frazę ir spėdami, ką draugas vaizduoja.

Patarimai mokytojui

- Tokius pat žaidimus galima žaisti ir su veiksmažodžiais bei žodžių junginiais.
- Pirmiausia žaidžiama pabaigiant veiksmažodį, vėliau – frazę. Pavyzdžiui, mokytojas mesdamas kamuolį mokiniui sako veiksmažodį „spiria“, mokinys atsako: „kamuolį“. Ir atvirkščiai.
- Žaidžiant antrąjį žaidimą, mokiniams jau reikia fraze pasakyti, ką draugas vaizduoja. Pavyzdžiui, *spiria kamuolį*, šokinėja per šokdynę ir t. t.

3 veikla. Mokomės sudaryti sakinius vartodami išmokus daiktavardžius ir veiksmažodžius

Atlikdami šias užduotis, mokiniai mokysis sudaryti sakinį vartodami naujus žodžius, bandydami derinti žodžių galūnes.

Žodžiai, žodžių junginiai: kamuolys, riedučiai, dvi-ratis, paspirtukas, šokdynė, sūpynės, aitvaras, riedlentė, važiuoti, leisti, leisti, šokinėti, žaisti, ridenti, mesti, spirti, riedėti, suptis.

Kas ką veikia? Pavyzdžiui, mergaitė meta kamuolį.

Priemonės: paveikslėlių ir žodžių kortelės (žr. 111–125 psl.).

Mokytojas kelia paveikslėlį ir pasako, kas ką joje veikia. Mokiniai pakartoja sakinį ir taip pat pakelia kortelę. Vėliau mokytojas tik sako sakinį, mokiniai kelia paveikslėlį. Ir atvirkščiai – mokytojas kelia paveikslėlį,

mokiniai sudaro ir pasako sakinį. Pradžioje visi kartu, vėliau galima prašyti tai padaryti kiekvieno mokinio.

Patarimai mokytojui

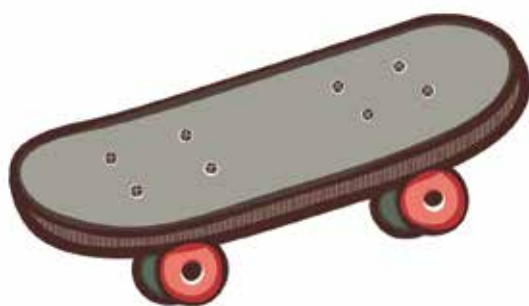
- Paveikslėlius sakiniams sudaryti mokytojas parenka dalimis, pradėdamas nuo dažniausiai vartojamų. Pavyzdžiui: *Berniukas supasi. Mergaitė spiria kamuolį. Berniukas šokinėja per šokdynę. Berniukai žaidžia futbolą. Mergaitė važinėja riedučiais. Mergaitė važinėja dviračiu.*
- Mokiniai gali dirbti poromis, grupėmis – galintys perskaityti sakinius kartu su mokiniais, kurie dar negali skaityti. Geriau kalbantys gali sakinius papildyti ir kitokiais žodžiais (pasakyti, kur, kada vyksta veiksmas, sugalvoti vaikams vardus) ir, jei jau moka rašyti rašytinėmis raidėmis, bandyti užrašyti sakinius.

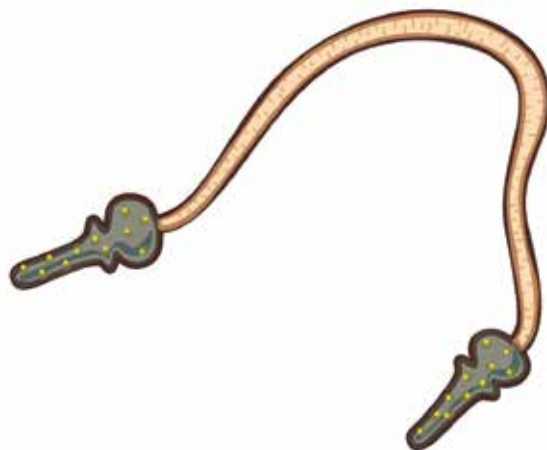
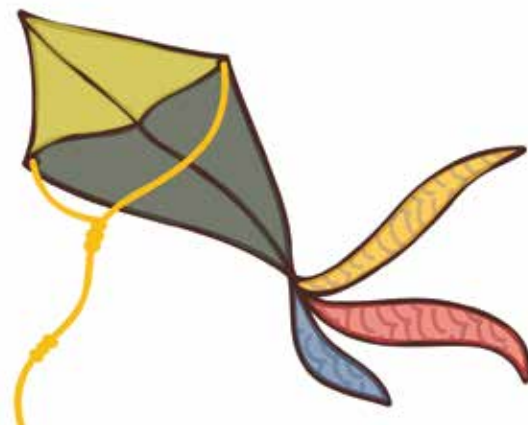
4 veikla. Į(si)vertiname

Remdamiesi paveikslėliu (žr. xxx psl.) ir išmoktais žodžiais bei jų junginiais mokiniai papasakos, kas ką veikia.

Vertinimo kriterijai:

1. Mokinio noras kalbėti lietuvių kalba.
2. Žodžių su dvibalsiais *uo, ai, ie* taisyklingas tarimas.
3. Minčių dėstymas vartojant išmokus žodžius, žodžių junginius, frazes.

DVIRATIS

KAMUOLYS

RIEDUČIAI

ŠOKDYNĖ

RIEDLENTĖ

SŪPYNĖS

AITVARAS

PASPIRTUKAS

ŽAIDŽIA

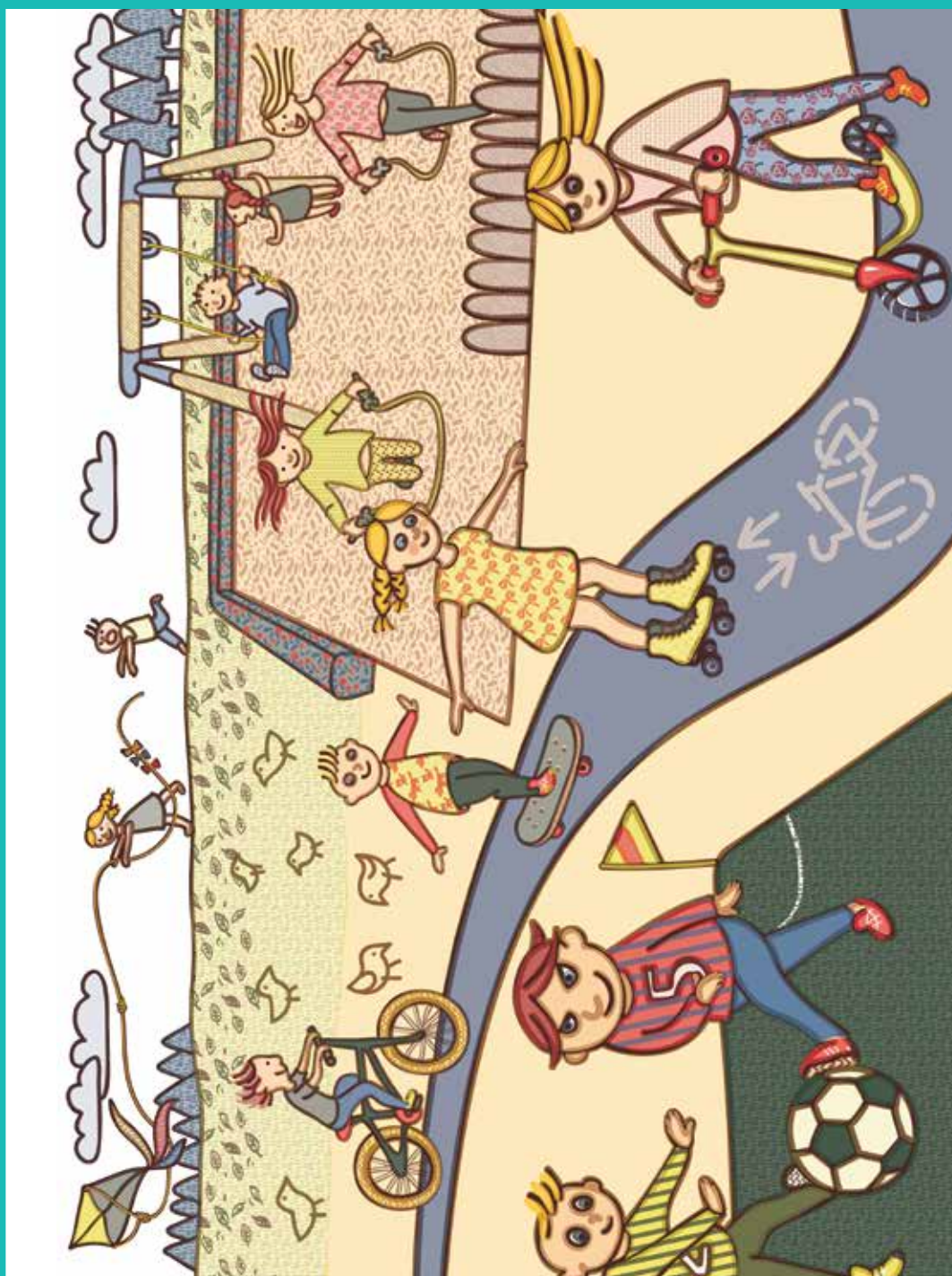
VAŽINĖJA

SPIRIA

META

LEIDŽIA

2. TEMA. *Mano augintinis*

Svarbiausia, ko vaikas turi išmokti augdamas, – tai gerbti visa, kas jį supa. PAGARBOS žmogui, gyvajai ir negyvajai gamtai, daiktams ugdymas – vienas svarbiausių žmogaus ugdymo uždavinių. Pagarba neatsiejama nuo noro suprasti, atjausti, padėti... Atjautą, jautrumą kito poreikiams ir jausmams ugdo darnus gyvenimas šeimoje, taip pat ir nuoširdus bei atsakingas rūpinimasis kitais, pavyzdžiui, savo mažuoju augintiniu – žiurkėnu, šuniuku, katyte ar pan.

Daugelis vaikų turi augintinius. Norėdami apie juos papasakoti, mokiniai turėtų mokėti papasakoti, koks tai gyvūnas ir kaip jį prižiūri, globoja.

1 veikla. Žiūrime ir aptariame animacinį filmuką

Ši veikla pagelbės mokytojui išsiaiškinti kiekvieno mokinio patirtį kalbėti lietuvių kalba šia tema. Kai kurie mokiniai tepasakys tik vieną kitą žodį, kiti bandys mintis dėstyti sakiniiais. Svarbiausias mokytojo tikslas, kad mokiniai po filmuko peržiūros kalbėtų: dalytųsi įspūdžiais ir emocijomis.

Priemonės: kompiuteris, projektorius, animacinis filmukas.

Mokiniai kartu su mokytoju žiūri animacinį filmuką (prieiga per internetą: <http://www.vaikams.lt/filmukai/>, reikšminiai žodžiai – *nepaprastas draugas*) ir po peržiūros dalijasi įspūdžiais.

Patarimai mokytojui

- Pasidalijus įspūdžiais apie filmuką gali būti keliamas probleminis klausimas:
Ar gali vaikai raganosį auginti namie? Kodėl?
- Vaikams pasisakius, galima klausti, ar jie turi augintinių, kokių, o jei neturi, kokio augintinio norėtų. Tai galima susieti su matematika ir atlikus apklausą bei nubraižius diagramą išsiaiškinti, kokių augintinių turi klasės mokiniai, kokių augintinių turima daugiausia.
- Mokytojui gera proga išsiaiškinti, kokia klasės mokinių patirtis kalbėti lietuvių kalba šia tema.

2 veikla. Mokomės naujų žodžių

Atlikdami šias užduotis mokiniai sies vaizdinę informaciją su žodine ir pasakys, kas pavaizduota piešinyje. Plėš savo žodyną daiktavardžiais ir veiksmažodžiais, reikalingais pasakoti apie savo augintinį. Atlikdami užduotis mokiniai mokysis frazės *aš + veiksmažodis* (es. I. vns. I a.) + *daiktavardis* (vns. G.), pavyzdžiui, *aš vedžioju šunį*.

Žodžiai, žodžių junginiai: *katinas, triušis, šuo, papūga, žiurkėnas, žuvytė, vėžlys, narvelis, akvariumas, auginu, myliu, globoju, prižiūriu, maitinu, vedžioju, valau. Aš maitinu, myliu, vedžioju, valau ką? Pavyzdžiui, Aš vedžioju šunį, aš valau narvelį ir t. t.*

Kas ką veikia. Pavyzdžiui, mergaitė meta kamuolį.

Priemonės: *paveikslėlių ir žodžių kortelės* (žr. 131–139 psl.).

Daiktavardžiai augintinių tema

Pradžioje mokytojas gali paklausti mokinių, ar jie žino ir gali pasakyti, kas pavaizduota paveikslėliuose. Vėliau keldamas paveikslėlius pats pasako, kas pavaizduota

kortelėje, prašydamas mokinių pakartoti. Mokytojas sako daiktavardžius, o mokiniai kelia kortelę su paveikslėliu. Ir atvirkščiai – mokytojui pakėlus piešinėlį, mokiniai pasako, kas jame pavaizduota.

Patarimai mokytojui

- Mokytojas, išsiaiškinęs mokinių patirtį kalbėti šia tema, pradžioje parenka kelis žodžius, kurie dažniausiai vartojami. Vėliau gali juos keisti kitais, didinti jų skaičių. Jei yra mokinių, geriau mokančių kalbėti lietuvių kalba, mokytojas jiems gali duoti daugiau ir sudėtingesnių žodžių, jų junginių.
- Šią užduotį mokiniai gali atlikti dirbdami poromis. Vienas mokinytis turi korteles su paveikslėliais, kitas – su žodžiais. Po to pasikeičiama. Taip dirbdami mokiniai padeda vienas kitam. Poroje gali dirbti skaitantis mokinytis su mokiniu, kuriam skaityti dar sunkiai sekasi.
- Paveikslėlių kortelių pavyzdžiai priede temos paibaigoje.

Žaidimas „Atspėk, kas tai“

Mokytojas paaiškina žaidimo taisykles. Pradedantis žaidimą mokinys turi balsu ar judesiais pavaizduoti tai, kas yra ištrauktoje kortelėje (*katinas, žuvis, triušis* ir t.t.). Kiti mokiniai bando spėti, ką jų klasės draugas vaizduoja, įvardydami tai žodžiu, gali pakelti ir kortelę.

Patarimai mokytojui

- Mokinį, kuris traukia kortelę galima išrinkti išskaičiuojant išmokta skaičiuote – mokomasi taisyklingai tarti garsus. Mokiniui, kuris ateina traukti kortelės, mokytojas gali parinkti traukti kortelę su paveikslėliu (jei mokinys neskaito) arba su žodžiu (jei mokinys skaito).

Veiksmažodžiai, kurių gali prireikti kalbant apie savo augintinį

Atlikdami šią užduotį mokiniai mokysis frazės *aš + veiksmažodis* (es. I. vns. I a.) + *daiktavardis* (vns. G.), pavyzdžiui, *aš vedžioju šunį*.

Mokytojas sako veiksmažodį. Mokiniai kelia korteles, kartodami mokytojo pasakytą veiksmažodį ir pridėdami gyvūno ar daikto pavadinimą, atsakantį į klausimą *ką?* Pavyzdžiui, *auginu triušį, katiną* ir t.t.; *valau narvą, narvelį, akvariumą*.

Vėliau kiekvienas mokinys pasirenka ar atsitiktinai išsitraukia paveikslėlį ir pritaikęs veiksmažodį, sudaro kuo daugiau logiškų frazių, pavyzdžiui, *aš myliu šunį, aš auginu vėžlį*.

Patarimai mokytojui

- Pradėti galima nuo kelių dažniausiai vartojamų žodžių, vėliau jų skaičių vis didinti. Atliekant šias užduotis reikėtų siekti, kad kiekvienas mokinys sudarytų ir garsiai pasakytų kuo daugiau logiškų frazių. Tokiu būdu mokiniai, jas daug kartų girdėdami ir kartodami, greičiau išmoks. Labiau mokantys lietuvių kalba mokiniai gali sakinius pamėginti užrašyti (jei jau moka rašyti rašytinėmis raidėmis).

3 veikla. Sudarome pasakojimo apie savo augintinį planą

Klausydamiesi ir (ar) skaitydami tekstą, supras ir išskirs reikalingą informaciją. Dirbdami drauge susikurs elementarų planelį, pagal kurį galima pasakoti apie savo augintinį.

Priemonės: tekstai nebaigtų sakinių kortelės, klasės lenta ar didelis popieriaus lapas.

Tekstai, kuriuos skaito mokytojas

Vėžliukas mūsų namuose apsigyveno per mano gimtadienį. Mes esame neišskiriami draugai. Jei žaidžiu, tai vėžliukas visada būna šalia manęs. Jei aš valgau, tai ir vėžliukas užkandžiauja salotomis, kopūstų lapais, tarkuotomis morkomis, kiaulpienių lapais.

Ramunė

Ir štai mano namuose, akvariume, apsigyveno buvęs senelio ūkio, o dabar mano naujasis augintinis voras. Išsiaiškinome, kad tai kryžiuotis. Voras buvo ne tinginys. Jis numezgė apvalų voratinklį ir įsitaisė jo viduryje.

Stebėdamas vorą, daug sužinojau apie vorus, jų gyvenimą. Dabar aš nebijau aštuonkojų vorų ir man labai patinka mūsų draugystė.

Martynas

Vieną rytą išbėgau į kiemą ir pamačiau šuniuką – labradoro retriverį. Labai apsidžiaugiau. Supratau, kad turiu nuostabų draugą. Jam sugalvojavau vardą – Baris.

Labradoro retriverio priežiūrai daug laiko nereikia. Kartą per mėnesį jį reikia išmaudyti ir sušukuoti. Šuniui visada turi būti įpilta šalto šviežio vandens, o šerti reikia tik šunų ėdalų. Negalima lepinti saldumynais, geriau duoti jam žalios mėsos, retkarčiais – morkos, obuolio.

Rūpestingai priežiūrimas ir gerai auklėjamas labradoro retriveris bus ištikimas draugas ir visada norės pažaisiti.

Rasa

Man buvo liūdna, nes iš visų klasės draugų aš viena neturėjau augintinio. Bet viskas pasikeitė, kai vasarą atvažiavau į kaimą pas senelius. Jų kieme pilna augintinių.

Ankstų rytą išgirstu giedant gaidį. Kieme vaikštinėja visas pulkas vištų. Narveliuose triušiai šokinėja. Po serbento krūmu murkia katinėlis.

Dabar tik nusišypsau, kai prisimenu, dėl ko liūdėjau. Juk geriausi draugai gali būti ne tik mūsų namuose, kambarielyje gyvenantys augintiniai...

Lina

Mokiniai klausosi tekstų ir pabaigia sakinius.

- Ramunės vėžliukas mėgsta (ką?)
- Martyno voras gyvena (kur?)
- Lina globoja (ką?)
- Rasa savo šunį (ką veikia?)
- Pavyzdžiui, *Rasa savo šunį maudo, šukuoja, šeria, auklėja, su juo žaidžia.*
- Rasos šuns vardas

Patarimai mokytojui

- Jei yra gerai skaitančių mokinių, jų mokytojas iš anksto prašo pasiruošti skaityti po vieną tekstą, kad juos perskaitytų klasės draugams.
- Kad mokiniams būtų aišku, kaip atlikti užduotį, galima perskaičius vieną tekstą, sakinį pabaigti kartu. Jeigu klasėje yra mokinių, kuriems sunkiai sekasi kabėti lietuvių kalba, tai visą šią užduotį galima atlikti drauge.
- Galima mokinių grupėms duoti po vieną tekstą ir sakinį (užrašytą ant juostelės didelėmis raidėmis), skirtą pabaigti. Savo darbus grupės pristato: perskaito tekstą (jei yra mokinių mokančių skaityti) ir sakinius. Sakiniai iškabinami lentoje, kad visi matytų.
- Apibendrinant pristatymus reikėtų išsiaiškinti, kas kiekvienu sakiniu pasakoma apie gyvūnus (vardas, įvardijama, koks tai gyvūnas, kur gyvena, kuo minta, kaip reikia prižiūrėti).
- Perskaičius visus tekstus, su mokiniais galima padiskutuoti apie tai, kad augintinių gali būti labai įvairių ir nebūtinai juos reikia auginti savo kambaryje.

Veikla tęsiama

Mokytojas siūlo dar kartą visiems kartu perskaityti, pasiklausyti užbaigtų sakinių ir įvardyti, apie ką kiekviename sakinyje kalbama. Mokantys skaityti mokiniai perskaito po vieną sakinį garsiai.

Visi vaikai padiskutuoja, apie ką kiekviename sakinyje kalbama.

Tikėtina, kad mokiniai įvardys šiuos dalykus:

1. Gyvūnas (augintinis).
2. Augintinio vardas.
3. Augintinio namai.
4. Augintinio mityba.
5. Augintinio priežiūra.

Patarimai mokytojui

- Kad mokiniams būtų aiškūs žodžiai, mokytojas gali kiekvieną plano dalį perfrazuoti, pasakyti mokiniams suprantamesniais žodžiais. Planą didžiosiomis raidėmis reiktų užrašyti lentoje ar dideliame popieriaus lape.

4 veikla. Į(si)vertiname

Mokiniai nupiešia savo turimus augintinius arba tuos, kuriuos norėtų auginti. Aplink piešinį, kitoje lapo pusėje arba šalia piešinio parašo apie savo augintinį, remdamiesi sudarytu paneliu.

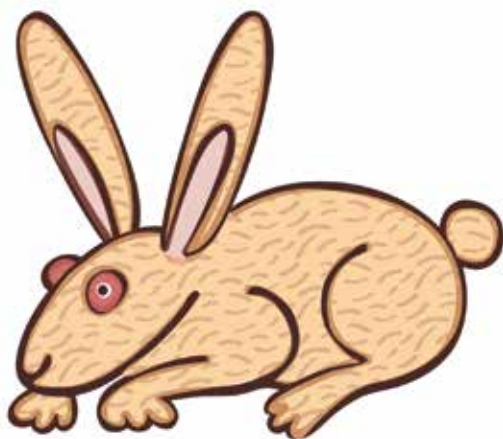
Šią užduotį mokytojas gali diferencijuoti pagal mokinių pasirengimo lygį. Pažengę mokiniai reikš savo mintis rašydami sakinius ir rašytinėmis raidėmis. Pradedantieji gali parašyti tik atskirus žodžius, susijusius su augintiniu.

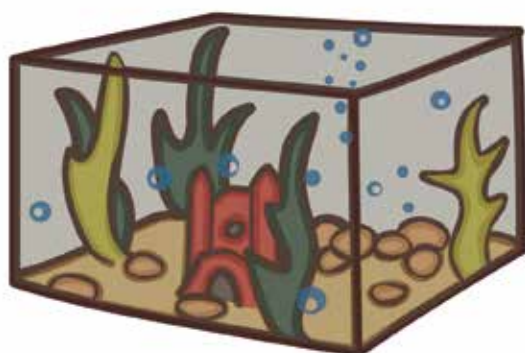
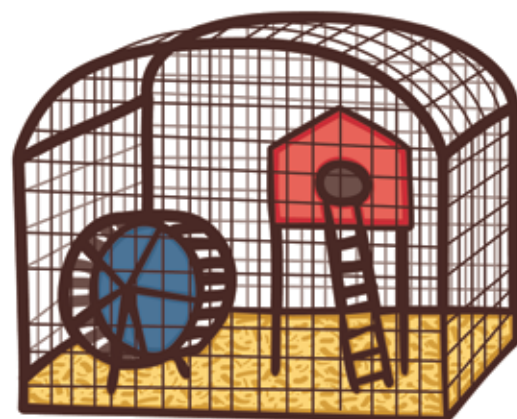
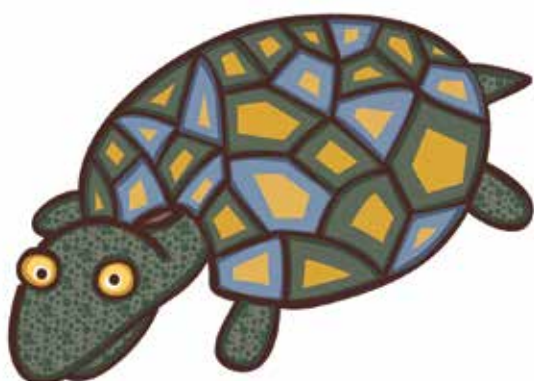
Mokytojui pravartu pateikti savo paruoštą pavyzdį, kuriuo remiantis mokiniams bus lengviau atlikti šią užduotį.

Atlikę šį darbą mokiniai supažindina su juo klasės draugus.

Vertinimo kriterijai

1. Mokinio noras pristatyti savo darbą.
2. Minčių dėstymas žodžiais, sakiniiais.
3. Žodžių galūnių derinimas sakinyje.
4. Naudojimasis sudarytu planu.
5. Išmoktų žodžių, jų junginių vartojimas.

KATINAS

TRIUŠIS

ŠUO

PAPŪGA

ŽIURKĖNAS

ŽUVIS

VĖŽLYS

NARVELIS

AKVARIUMAS

AUGINU

MYLIU

MAITINU

VALAU

VEDŽIOJU

V skyrius

KAS MAN PADEDA AUGTI

Gerumą ir šilumą skleidžia artimiausių žmonių globa ir meilė, todėl vaikai mokosi dėkingumo ir dėmesingumo, gebėjimo atjausti ir padėti. Labai svarbu, kad visa tai nebūtų vien skambūs žodžiai. Pabrėžiama, kad pačius gražiausius jausmus – meilę, pagarbą, atjautą – įprasmina tik darbai ir poelgiai, buvimas kartu. Supami meilės ir gerumo vaikai nori augti, judėti, žaisti, dūkti, būti stiprūs ir sveiki. Maistas ir vanduo jiems taip pat teikia jėgų, noro veikti.

Šio skyriaus temos aprėpia ugdomus mokinių gebėjimus kalbėti apie šeimą, mitybą ir judėjimą, veiklą. Žaidžiant, aktyviai veikiant ugdomi komunikaciniai gebėjimai, plečiama lingvistinė kompetencija.

Dalyvaudami šios temos veiklose, mokiniai ugdysis šias bendrąsias kompetencijas bei dalykinius gebėjimus

BENDROSIOS KOMPETENCIJOS	GEBĖJIMAI
Asmeninė Socialinė Mokėjimo mokytis Komunikavimo	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Ugdysis pasitikėjimą savimi. ▶ Mokysis gerbti kitus, bendradarbiauti. ▶ Mokysis įsivertinti savo pastangas, veiklos rezultatus. ▶ Mokysis bendrauti, keistis informacija žodiniiais ir nežodiniiais būdais.
KALBINĖ KOMPETENCIJA	GEBĖJIMAI
Klausymas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Supras klausimus ir atsakymus, susijusius su šeimos, mitybos, judėjimo temomis. ▶ Supras neilgus siužetinius pasakojimus. ▶ Supras trumpų pokalbių, pasakojimų esmę ir detales.
Kalbėjimas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Suprantamai tars garsus. ▶ Taisyklingai intonuos sakinius. ▶ Gebės pavadinti šeimos narius, trumpai apibūdinti šeimą. ▶ Gebės pasakyti baldų, maisto produktų pavadinimus. ▶ Pasakys, ką mėgsta, ko nemėgsta. ▶ Pasakys, kas ką veikia. ▶ Užduos su tema susijusius klausimus ir į juos atsakys.
Skaitymas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Sies garsus ir raides; ▶ Skaitys dviskiemenius, triskiemenius žodžius, trumpus sakinius. ▶ Atpažins žinomus žodžius, pavartotus sakinyje. ▶ Suvoks nesudėtingų tekstų esmę: veikėjus, veiksmo vietą, laiką.
Rašymas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Naudodamiesi vaizdine medžiaga spausdintinėmis raidėmis kopijuos dviskiemenius, triskiemenius žodžius, trumpus sakinius. ▶ Nurašys, perrašys žodžius, frazes ir trumpus sakinius.

1. TEMA. *Mano šeima*

Šia tema siekiama pabrėžti šeimos kaip jaukios ir saugios aplinkos vertingumą. Lavinami gebėjimai įvardyti ir apibūdinti šeimos narius, kuriant šeimos namus, pasakyti baldų pavadinimus, kalbėti apie artimiausią aplinką.

1 veikla. Mozaika „Pasaka be galo“

Šia veikla siekiama ugdyti kalbėjimo gebėjimus, žodinę informaciją sieti su vaizdine. Taip pat žadinamas noras bendrauti ir bendradarbiauti.

Žodžiai, žodžių junginiai: *pasaka be galo, senelis, senelė, dukrelė, trobelė, trobelėje gyveno, pamatė trobelę, mergaitė.*

Priemonės: *sukarpytas pasakos be galo paveikslėlis (žr. 147 psl.).*

Mokiniai suskirstomi nedidelėmis grupelėmis po 2–3. Jiems išdalijamas sukarpytas pasakos paveikslėlis. Paaiškinama, kad mokiniai turi sudėti paveikslėlį ir pasekti pasaką be galo. Mokiniai tardamiesi dėlioja pasakos paveikslėlį ir pasakoja (bando pasakoti) vieni kitiems. Tada mokytojas grupių atstovams pasaką pasiūlo pagal paveikslėlius papasakoti visai klasei. Iš klausius mokinių sekamos pasakos perskaitoma (pasekama) pasaka „Senelių dukrelė“. Veiklos pabaigoje mokiniams siūloma įsivertinti: aptarti, kas pavyko (nepavyko), pasisėkė (nelabai pasisėkė) atkuriant ir sekant pasaką.

Pasaka „Senelių dukrelė“

Miške buvo trobelė. Trobelėje gyveno senelis ir senelė. Jie turėjo dukrelę. Ta dukrelė išėjo pasivaikščioti ir paklydo. Ėjo ėjo, pamatė trobelę. Toje trobelėje gyveno senelis ir senelė. Jie turėjo dukrelę...

Patarimai mokytojui

- Šia veikla mokiniai skatinami pagal paveikslėlius pasekti pasaką be galo, ugdytis teksto suvokimo gebėjimus.
- Dažnas kartojimas mokiniams padeda įsiminti motyvus, sakinius ir garsus, todėl pasakos be galo, kaip dainelės ir eilėraštkai, padeda veiksmingai, nesąmoningai mokyti kalbos.
- Kalbantys su klaidomis mokiniai nepertraukiami, bet aiškiai tariant netaisyklingai ištartą žodį ar frazę paprašomi pakartoti, patikslinti sakomą informaciją.
- Mokiniams reikėtų padėti, paskatinti juos ir pagirti už pavykusį / mažiau vykusį bandymą pasakoti remiantis paveikslėliu.

- Siūloma garsiai perskaityti pasaką pabrėžiant aiškų tarimą, intonavimą.
- Siekiant įsitikinti, ar (kaip) mokiniai suprato teksto turinį, galima paklausti:
 - Kur stovėjo trobelė?
 - Kas toje trobelėje gyveno?
 - Ką turėjo senelis ir senelė?
 - Kur išėjo dukrelė? (Ką veikė dukrelė?)
 - Kas jai atsitiko?
 - Ką eidama mergaitė pamatė?
- Geriau (menkai) kalbą mokantiems mokiniams pasaką galima pasiūlyti pasekti, o jos nemokantiems – inscenuoti.
- Vaidybinė veikla mokiniams padeda kūrybiškai vartoti žodžius, sakinius naujose, netikėtose situacijose, stiprina mokinių savivertę, skatina kūrybinę raišką ir motyvaciją mokyti kalbos.

Galima mokiniams pasiūlyti visiems sustoti ratu, susikibti rankomis ir „grandinėle“ pasekti pasaką. Paaiškinama, kad bus sekama po sakinių, rankos spustelėjimu pažymint sakinio pabaigą ir perduodant ženklą pasaką tęsti kitam. Taip pasaka be galo gali būti sekama į kairę ir į dešinę kelis kartus. Apibendrinant veiklą mokinių klausama, kodėl ši pasaka vadinama pasaka be galo. Pabrėžiama, kad vienas žmogus jaučiasi tarsi pasiklydęs miške, jam būtinai reikia namų, artimų žmonių, šeimos meilės ir globos.

Patarimai mokytojui

- Pasitelkus žaidimą „Impulsai“ mokiniai skatinami susitelkti, pajusti vienas kito rankos spustelėjimą, dėmesingai klausyti ir girdėti kitų sakomą tekstą. Geriau mokantiems kalbą mokiniams galima pasiūlyti rankos spustelėjimą siųsti skirtingomis kryptimis skatinant laisvąją raišką, improvizacijas.
- Nemokantiems kalbos mokiniams reikėtų padėti, pasufleruoti, pateikti užuominų. Jei mokiniai bando pasaką sekti lietuvių kalba, svarbu nepertraukti, bet aiškiai tariant netaisyklingai ištartą žodį, sakinių paprašyti pakartoti. Jei mokiniai stengiasi vartoti gimtąją kalbą, siūloma neįkyriai paskatinti, priminti žodžius lietuvių kalba, sakomas mintis perfrazuoti, pasakyti lietuviškai.

- Mokiniam gali pasiūlyti sugalvoti pasakos pavadinimą ir jį pagrįsti. Kalbos nemokantiems pateikiama 2–3 pavadinimai ir leidžiama pasirinkti tinkamą.
- Užbaigus veiklą mokiniai pagiriami už pastangas, skatinami nuskaičiuoti, kas sekėsi (nesisekė), patiko (nepatiko), pavyko (nepavyko).
- Kalbėjimo veiklą siūloma išplėsti klausymo bei skaitymo veikla ir atlikti užduotį „Keista košė“ (priėgta per internetą: <http://www.frepy.eu/games>) – tai padės mokiniams aktyviau ugdytis lingvistinę kompetenciją.

2 veikla. Dėlionė „Šeima“

Šia veikla siekiama ugdyti kalbėjimo gebėjimus. Taip pat lavinami bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžiai.

Žodžiai, žodžių junginiai: *darni, graži šeima (šeimynėlė), šeimos narių pavadinimai, dėlionė.*

Priemonės: *dėlionė „Šeima“ (žr. 149 psl.).*

Mokiniai, suskirstyti grupėmis po 3–4, susėda ratu. Jiems įteikiamos dėlionės „Šeima“ dalys. Mokytojas paskatina mokinius sudėti dėlionę ir sugalvoti jos pavadinimą. Mokiniai tariasi, sudeda dėlionės detales. Baigus veiklą mokiniams siūloma sugalvoti dėlionės pavadinimą. Pavadinimas užrašomas lentoje. Veiklos pabaigoje mokiniai paskatinami susikibti rankomis ir kartu pasakyti: „Darni (graži) mūsų šeimynėlė!“

Patarimai mokytojui

- Atliekant veiklą mokiniai konsultuojami žodiniu ir nežodiniu būdu: žvilgsniu, gestu jų dėmesys nukreipiamas į pavaizduotus šeimos narius, pateikiama klausimų suaktualinant jų pavadinimus.

- Ši veikla skatina mokinius kalbėti apie šeimą, leidi patikrinti žodyną. Siūloma mokiniams pateikti klausimų:
 - Kas pavaizduota šioje dėlionėje?
 - Kiek žmonių yra šioje šeimoje?
 - Kokia ši šeima?
 - Apie ką galvojote dėdami šią dėlionę?
 Nemokančių kalbos mokinių galima klausiti:
 - Kur yra tėtis?
 - Kur yra mama?
 - Kur yra senelė?
 - Kur yra senelis?
 - Kur yra vaikai?
- Geriau kalbą mokantiems mokiniams siūloma parodyti pavaizduotą asmenį ir paprašyti atsakyti į klausimą *Kas tai?* Jie galėtų pabandyti papasakoti apie dėlionėje pavaizduotą šeimą.
- Mokinių atsakymai padės patikrinti, kiek jie geba (yra pasirengę) kalbėti apie šeimą.
- Užbaigus veiklą mokiniai pagiriami už bendradarbiavimą ir pastangas.

3 veikla. Žaidimas „Graži mūsų šeimynėlė“

Šia veikla siekiama lavinti mokinių klausymo įgūdžius, plėsti žodyną, įtvirtinti žodžius. Taip pat mokomasi bendradarbiauti.

Žodžiai, žodžių junginiai: *graži mūsų šeimynėlė, šiandien susirinko, šeimininkas, šeimininkė, sėdi už stalelio.*

Priemonės: *žaidimo „Graži mūsų šeimynėlė“ tekstas.*

Mokiniams siūloma sustoti ratu ir susikibti rankomis. Paaiškinamos žaidimo taisyklės: į ratelio vidurį išrenkami „šeimininkas“ ir „šeimininkė“, dainuojant einama rateliu, tariant „plaukšt“ plojama rankomis, „taukšt“ – trempsimas kojomis, paskui pasisukama į kaimyną iš dešinės ir sveikinamasi, kartojant paskutiniąsias priedainio eilutes sveikinamasi su kaimynu iš kairės. Žaidžiama tol, kol rato viduryje pabūna visi vaikai. Žaidimo pabaigoje pasiūlygiama bendra veikla ir paplojama.

Žaidimas „Graži mūsų šeimynėlė“

*Graži mūsų šeimynėlė,
Šiandien susirinko.
Sėdi mūsų šeimnininkas
Už stalelio linksmas.*

*Su rankelėm pliaukš pliaukšt,
Su kojelėm taukšt taukšt.
Labas rytas jums jums,
Vakarėlis mums mums. (kartojama 2 kartus)*

*Graži mūsų šeimynėlė,
Šiandien susirinko.
Sėdi mūsų šeimnininkė
Už stalelio ilgo.*

*Su rankelėm pliaukš pliaukšt,
Su kojelėm taukšt taukšt.
Labas rytas jums jums,
Vakarėlis mums mums. (kartojama 2 kartus)*

Patarimai mokytojui

- Dainuodami ir žaisdami mokiniai geriau įsimena sakinių struktūras, garsus ir žodžius, todėl aktyvinant žodyną siūloma dažniau pažaisti dainuojamuosius žaidimus, ratelius.
- Žaidimo taisyklės paaiškinamos pasitelkus judesius.
- Svarbu suteikti galimybę kiekvienam vaikui pajusti savo reikšmingumą – pabūti rato viduryje.
- Užbaigus žaidimą geriau kalbą mokančių mokinių siūloma paklausti:
 - Ką veikė šeimynėlė?
 - Kada susirinko šeimynėlė?
 - Kokia yra ši šeimynėlė?
 - Koks yra šeimnininkas?
 - Kur sėdi šeimnininkas (šeimnininkė)?
- Mokiniai galėtų papasakoti, kokius ratelius (žaidimus) jie moka žaisti. Siūloma glaustai paaiškinti, kaip šie rateliai (žaidimai) žaidžiami.
- Nemokančių kalbos mokinių siūloma paklausti:
 - Kas šiandien susirinko?
 - Kokia šeimynėlė šiandien susirinko?
 - Kas sėdi už stalelio?
 - Kaip sveikinasi šeimynėlė?
- Užbaigus veiklą mokiniai pagiriami už teigiamas nuostatas, skatinami lietuviškai ir gimtąja kalba aptarti, kas patiko, pavyko, kaip jautėsi žaisdami.

4 veikla. „Atminties“ kortelių žaidimas „Šeimos nariai“

Šios veiklos tikslas – ugdyti kalbėjimo ir skaitymo gebėjimus, susipažinti su šeimos narių pavadinimais, sieti žodinę informaciją ir paveikslėlius. Taip pat ugdomas pastabumas, dėmesingumas.

Žodžiai, žodžių junginiai: šeimos narių pavadinimai.

Priemonės: „Atminties“ kortelės „Šeimos nariai“ (kortelės su šeimos narių iliustracijomis ir jų pavadinimais) (žr. 151–157 psl.).

Mokiniams pasiūloma susėsti ratu. Stalo viduryje išdėliojamos „Atminties“ kortelės su užverstomis šeimos narių iliustracijomis ir kortelės su jų pavadinimais. Paaiškinamos žaidimo taisyklės: reikia rasti kortelių porą – šeimos nario paveikslėlį ir jį atitinkantį pavadinimą. Išsiskaičiavus pirmasis mokinys atverčia kortelę ir ją įvardija (padedamas pabando įvardyti). Žodis ištariamas dar kartą pabrėžiant taisyklingą tarimą. Tuomet kortelių su pavadinimais grupėje bandoma rasti pirmosios kortelės porą. Radus tinkamą kortelę dar kartą pakartojamas

šeimos nario pavadinimas. Atverstos kortelės paliekamos, žaidžiama toliau. Jei poros rasti nepavyko, pirmoji kortelė užverčiama, žaidimą tęsia kitas mokinys. Žaidimo pabaigoje mokiniai lietuviškai ir gimtąja kalba aptaria, kas patiko, sekėsi, kas nepavyko.

Patarimai mokytojui

- Skatinant vaikus išsiskaičiuoti, žaidybinės užduotys siejamos su tarties pratybomis – šia veikla ugdomi klausymo įgūdžiai ir lavinama tartis. Pavyzdžiui, pateikta skaičiuotė tinka garsų é, e, ę, y, o, uo tarimui lavinti:

*Sėdi senis obely,
O senutė – uosy.
Senis senę klausinėja:
– Kada blynų duosi?*

- Kortelių skaičių siūloma rinktis atsižvelgiant į mokinių kalbos mokėjimo lygį: nemokantiems kalbos

reikėtų pateikti 5–6 korteles, menkai mokantiems – 6–8, pažengusiems – visas korteles su šeimos narių iliustracijomis ir pavadinimais.

- Šį žaidimą galima organizuoti kaip varžytuves. Tuomet vaikai suskirstomi grupėmis, skaičiuojami taškai (1 kortelių pora – 1 taškas). Kad visi mokiniai galėtų dalyvauti, susitariama vieną ėjimą skirti vienam grupės atstovui. Jei tinkama kortelė neatspėjama arba neteisingai įvardijamas šeimos nario pavadinimas, iš žaidimo pasitraukiama.
- Geriau kalbą mokantys mokiniai paskatinami su šeimos narių pavadinimais sugalvoti neilgų sakinių.
- Nemokantiems kalbos mokiniams galima pasiūlyti išstarti pirmuosius ir paskutiniuosius žodžių garsus, parodyti juos žyminčias raides (žr. III skyrius, II tema, 3 veikla, patarimai).
- Žaidžiančių mokinių veiklą reikėtų skatinti pagiriant jų pastangas, pritariant, paraginant nenusiminti – tai stiprina mokinių pasitikėjimą, norą mokytis kalbos.
- Atsižvelgiant į klasės mokinių gebėjimus žodyno plėtimo užduotį galima papildyti rašytinio teksto kūrimo veikla: geriau kalbą mokantiems mokiniams šeimos narių pavadinimus galima pasiūlyti perrašyti (užrašyti), nemokantiems – 2–3 žodžius nukopijuoti.
- Užbaigus veiklą pasidžiaugiama teigiamomis mokinių nuostatomis ir pastangomis.
- Siekiant įtvirtinti žodyną, stiprinant klausymo gebėjimus mokiniams siūloma atlikti užduočių interaktyvioje aplinkoje – <http://heuropa.eu> – tai paskatins mokinius aktyviau vartoti lietuvių kalbą, stiprins jų pasitikėjimą savimi.

5 veikla. Kuriu savo šeimos namus: renkuosi baldus

Šia veikla ugdomi kalbėjimo gebėjimai, plečiamas mokinių žodynas, skatinama vaizdinę informaciją sieti su žodine. Taip pat ugdomi bendravimo ir bendradarbiavimo, savarankiškumo įgūdžiai.

Žodžiai, žodžių junginiai: šeimos namai, kambarys, baldų pavadinimai.

Priemonės: lapai, kuriuose pavaizduotas tuščias kambarys, baldai su pavadinimais (žr. 159 psl.), pieštukai, klausimų ir atsakymų modelis.

Mokiniams pasiūloma įsivaizduoti, kaip jie norėtų įkurti, apstatyti savo šeimos namus, kambarį. Prie lentos (stendo) pritvirtinama kambario ir baldų iliustracija. Mokiniams išdalijamos tokios pat iliustracijos. Vienas mokinis pakviečiamas prie lentos (stendo). Klausama, kur kas yra: pavyzdžiui, *Kur yra kėdė?* Kiti mokiniai savarankiškai ieško reikiamo daikto. Savo spėjimą jie gali patikrinti stebėdami prie lentos dirbančio vaiko veiklą. Mokiniams pasiūloma pasirinkti norimus baldus ir „apstatyti“ kambarį. Jie sujungia pasirinktus baldus su atitinkama tuščio kambario vieta.

Tuomet mokiniai suskirstomi poromis. Pagal pateiktą klausimų-atsakymų modelį jie vienas kitam pasakoja, kokius baldus pasirinko. Užbaigus veiklą, mokinių darbai iškabinami lentoje (stende), aptariama, kas pavyko, patiko, paaiškinama, kodėl.

Kitas variantas

Priemonės: tušti popieriaus lapai, piešimo priemonės, prie lentos (stendo) pritvirtintos baldų iliustracijos (žr. 159 psl.), klausimų ir atsakymų modelis.

Mokiniams išdalijami lapai. Iš pradžių rodomi baldai ir klausama: *Kas tai?* Mokiniai bando sakyti (pasako) baldo pavadinimą. Paskui mokiniams pasiūloma nupiešti pasirinktus baldus. Atlikę piešimo veiklą mokiniai suskirstomi poromis. Pagal pateiktą klausimų ir atsakymų modelį jie vienas kitam pasakoja, kokius baldus pasirinko.

Patarimai mokytojui

- Šia veikla mokiniai skatinami klausiti ir atsakyti, tiksliai pavadinti baldus (daiktus).
- Atliekdami veiklą mokiniai skatinami pakartoti, aiškiai išstarti baldų pavadinimus.
- Kalbantys su klaidomis mokiniai nepertraukiami, bet aiškiai tariant netaisyklingai išstartą žodį ar frazę paprašomi pakartoti, patikslinti sakomą informaciją.
- Pateikiamas klausimų ir atsakymų modelis:
 - *Kas yra tavo kambaryje?*
 - *Mano kambaryje yra kėdė, stalas, ...*
 - *Kas yra tavo kambaryje?*
 - *Mano kambaryje yra ...*
- Geriau kalbą mokančius mokinius galima paskatinti nupieštus baldų pavadinimus užrašyti (nurašyti).
- Užbaigus veiklą mokiniai pagiriami už pastangas ir teigiamas nuostatas.

6 veikla. Pažaidinkime vieni kitus!

Šios veiklos tikslas – ugdyti klausymo ir kalbėjimo įgūdžius: mokytis išgirsti ir aiškiai ištarti ilguosius ir trumpuosius balsius. Taip pat ugdomi bendravimo įgūdžiai.

Žodžiai, žodžių junginiai: *kyko, kėku, mylu, glust, spust, prie širdelės.*

Priemonės: žaidimų pavyzdžiai.

Mokiniai paskatinami sustoti ratu poromis vienas prieš kitą ir susikibti rankomis. Vienas mokinytis pasikviečiamas į pagalbą ir, rodant rankų lingavimo į šonus, pirmyn-atgal, aukštyn-žemyn, paglostymo ar pan. judesius, sakomi žaidinimo žodžiai. Mokiniai, kartodami judesius, bando tarti, pamažu vis drąsiau taria atskirus žodžius, frazes. Žaidinimai kartojami 3–5 kartus. Veiklos pabaigoje mokiniai skatinami sugalvoti savo pavyzdžių. Aptariama, kaip mokiniai jautėsi žaisdami, pasiūloma žodžiu, paveikslėliu (žr. I skyrius) apibūdinti savo nuotaiką.

Žaidinimai (kėkavimai):

1. *Kyko kyko kyko,
Katė pelė tyko.*

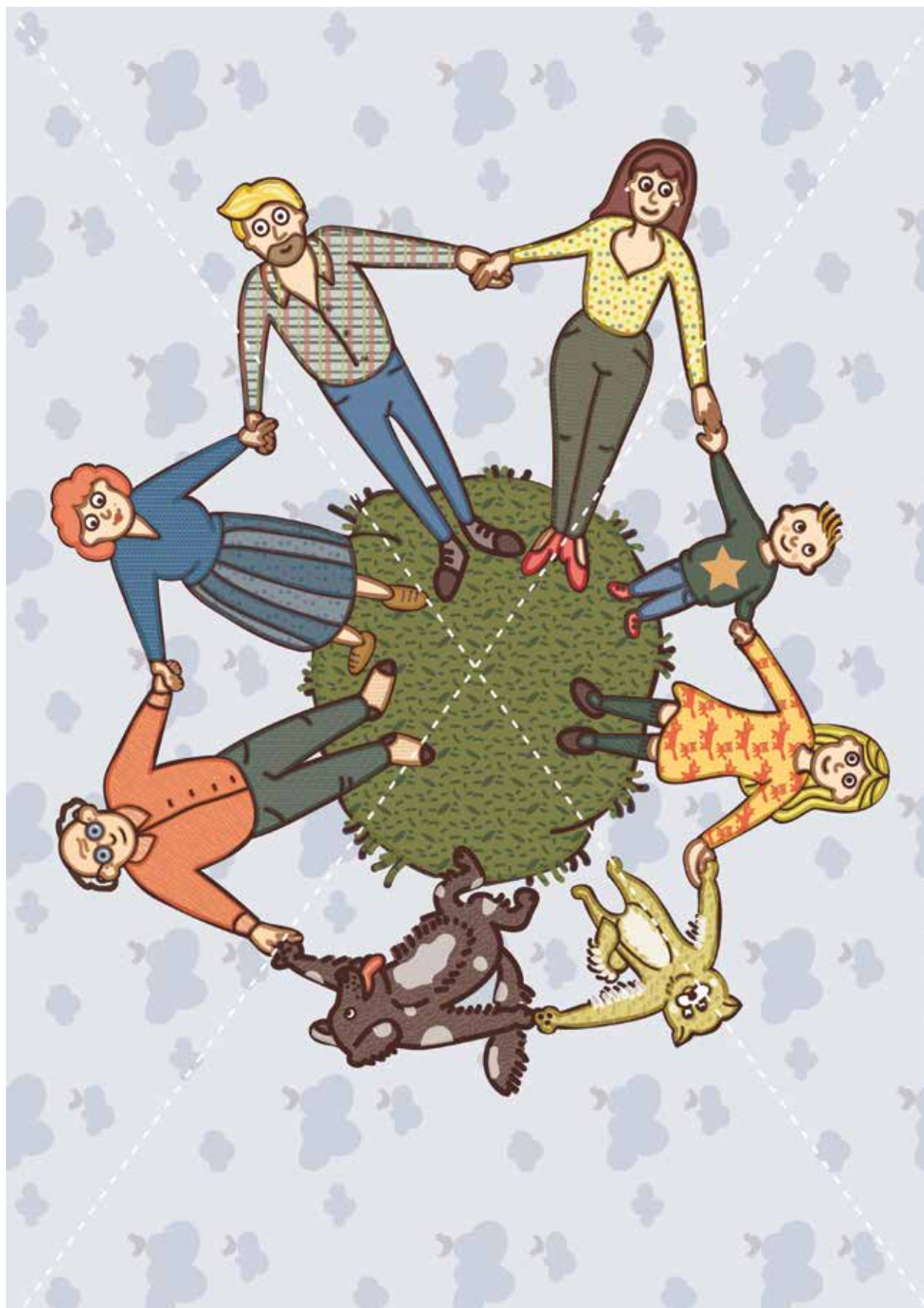
2. *Kėku kėku,
Vežė meška šėka,
Ir kiškutis ant vežimo,
Jo vaikučiai nepažino.*

3. *Mylu mylu spust spust,
prie širdelės glust glust.*

Patarimai mokytojui

- Trumpi, judesių lydimi žaidinimai įstringa atmintyje ir atkartojami be jokio tikslingumo, „pagaunant“ atskirus žodžius. Tokią veiklą galima pasitelkti ugdant sakinio teksto suvokimą, taisyklingą tartį ir tiesiog raminant vaikus, ruošiant juos tolesnei kalbinei veiklai.
- Mokiniais galima pasiūlyti pažiūrėti tokių žaidimų, kėkavimų pavyzdžių (prieiga per internetą: www.youtube.com, reikšminiai žodžiai – žaidinimai, kėkavimai). Geriau mokantiems kalbą mokiniais galima pasiūlyti juos aptarti, pasidalyti įspūdžiais.
- Kalbos nemokantiems mokiniais tokių žaidinimo veiklų galima pateikti dažniau – tai padės mokiniais įgyti drąsos kartoti ir savarankiškai tarti žodžius (prieiga per internetą: <http://pasakukampelis.eu/lt>, reikšminiai žodžiai – vaikiški žaidimai, kyko kyko).
- Užbaigus veiklą mokiniai pagiriami už teigiamas nuostatas ir pastangas.
- Klausymo ir kalbėjimo sričių ugdymą patartina pajvairinti pasitelkus skaitymo ir klausymo užduočių interaktyvioje aplinkoje, pavyzdžiui, www.frepy.eu. Lingvistinei kompetencijai aktyvinti siūlomos žaismingos šios svetainės kalbos terapijos priemonės: „Kaliausė“, „Šiaudinė skrybėlė“, „Žuvies uodega“, „Jonvabalai“ ir kt., kuriose siūloma jungti skiemenis, sudėti žodžius, sieti garsus ir raides ir pan.

SENELIS

SENELĖ

TĖTIS

MAMA

SESUO

BROLIS

TETA

DĒDĒ

PUSBROLIS

PUSSESERĒ

SENELIS

SENELĖ

TĖTIS

MAMA

SESUO

BROLIS

TETA

DĒDĒ

PUSBROLIS

PUSSESERĒ

LENTYNA SUOLAS DĖŽĖ

SOFA

KĖDĖ

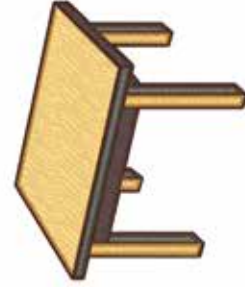
LOVELĖ

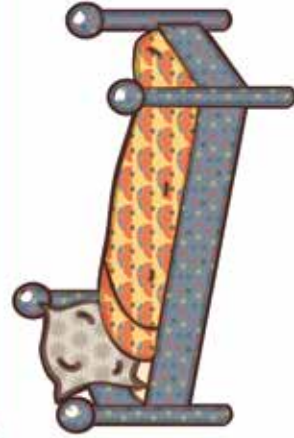
FOTELIS

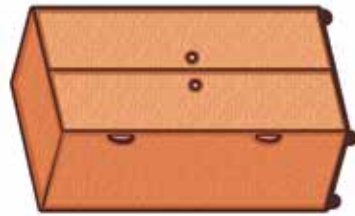
SPINTELĖ

STALAS

LOVA

SPINTA

2. TEMA. *Valgau ir judu*

Visi vaikai nori augti, judėti, žaisti, dūkti, būti stiprūs ir sveiki. Maistas ir judėjimas jiems teikia jėgų mokytis ir mąstyti. Šia tema siekiama ugdyti gebėjimus kalbėti apie mitybą ir judėjimą.

1 veikla. Parodyk ir pasakyk arba „Skanus paveikslas“

Šios veiklos tikslas – ugdyti kalbėjimo ir klausymo gebėjimus, patikrinti mokinių žodyną, suaktyvinti žinomus žodžius, naujų žodžių reikšmes sieti su paveikslėliu. Taip pat ugdomas atidumas, pastabumas, estetinė nuovoka.

Žodžiai, žodžių junginiai: *muzejus, paveikslas, skanus, neskanus, vaisių, daržovių pavadinimai, alkanas, eime valgyti pietų.*

Priemonės: Onos Romerienės paveikslo „Natiurmortas su vaisiais“ skaidrė (prieiga per internetą: <http://www.ldm.lt>, reikšminiai žodžiai – virtuali paroda, Ona Romerienė).

Mokiniams siūloma atidžiai įsižiūrėti į rodomą paveikslą. Jie kviečiami įvardyti vaizduojamus vaisius, daržoves. Mokiniai sako (bando sakyti) vaisių ir daržovių pavadinimus. Veiklos pabaigoje mokytojas paprašo sugalvoti šio paveikslo pavadinimą.

Patarimai mokytojui

- Vaizdinė medžiaga skirta sužadinti žinomus dalykus ir paskatinti mokinius kalbėti, pasisakyti.
- Mokinius reikėtų skatinti vaisių pavadinimus bandyti pasakyti lietuviškai, jei nepavyksta – gimtąja kalba.
- Drąsesni mokiniai pakviečiami vaisius parodyti ir įvardyti.

- Geriau lietuvių kalbą mokantiems mokiniams siūloma paskaityti tekstą „Skanus paveikslas“. Skaitant gestais, mimika reikėtų padėti suprasti naujų žodžių reikšmes, parodyti, kur yra vardijami vaisiai ir daržovės.

„Skanus paveikslas“

- *Mama, šiandien mes su klase buvome muziejuje.*
- *Na, ir ką matėt?*
- *Matëm daug paveikslų, bet man patiko tik vienas.*
- *Kodėl?*
- *Nes jis labai skanus!*
- *Paveikslai nebūna skanūs ar neskanūs, būna gražūs, įdomūs, spalvingi.*
- *Šitas tikrai skanus. Tën nupieštos slyvos, mėlynos ir žalios vynuogės, raudoni ir geltoni obuoliai, raudoni serbentai, pomidorai, kukurūzas. O pačiam vidury – didelis arbūzas. Niam, kaip skanu!*
- *Dukryte, tu alkanas. Eime valgyti pietų!*

- Šią veiklą taip galima atlikti pasitelkus xxx psl. korteles: jas išdalijus mokiniai skatinami parodyti tinkamą kortelę (arba įsitikinti, kad jos nėra) – susieti girdimąją informaciją su paveikslėliu. Taip mokiniai be žodinių aiškinimų ir vertimo mokosi naujų žodžių, žinomą informaciją sieja su nežinoma, nauja.
- Užbaigus veiklą mokiniai pagiriami už pastangas ir dėmesingumą.

2 veikla. Žaidimas „Kas dėžėje?“

Šia veikla siekiama ugdyti klausymo, kalbėjimo gebėjimus, žodinę informaciją sieti su vaizdine, plėsti žodyną. Taip pat lavinami bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžiai.

Žodžiai, žodžių junginiai: *maisto produktų pavadinimai, alkanas, alkanas, mėgstu, nemėgstu, mėgstate.*

Priemonės: dėžė, maisto produktų kortelės (žr. 165–169 psl.).

Matomoje vietoje pastatoma dėžė su maisto kortelėmis. Mokiniai spėja, kas yra dėžėje. Į klausimus atsakoma „Taip“ arba „Ne“. Atspėjus iš dėžės kortelės traukiamos ir pristatomos klausiant: *Ar jūs mėgstate duoną? Mėgstate? O citriną? Nemėgstate?* ir t. t. Veiklos pabaigoje apibendrinama, kurie parodyti maisto produktai yra mėgstami.

Patarimai mokytojui

- Šią veiklą galima atlikti pasitelkus rankų lėlę, skatinančią veiksmingą komunikaciją, sužadinančią mokinių norą aktyviai dalyvauti veikloje.
- Veiklos pradžioje mokiniams siūloma pateikti užuominų: *Pilvas gurgia, seilė tįsta* arba *Ar tu alkanas (alkana)?*, patarlių (priežodžių): *Alkanam ir duona saldi, Gardu kaip du medu!*

- Atlikdami šią veiklą mokiniai skatinami pasakyti, ką mėgsta ir ko nemėgsta valgyti. Veikla naudinga, nes mokiniai skatinami žodiniu ir nežodiniu būdu pateikti informaciją – tai padeda kalbos nemokantiems mokiniams įgyti pasitikėjimo, noro mokytis kalbėti lietuviškai.
- Aktyvinant mokinius maisto produktų korteles galima pasiūlyti traukti jiems patiems. Svarbu paraginti parodyti kortelę visiems ir klausti: *Kas tai?*
- Kalbantys su klaidomis mokiniai nepertraukiami, bet aiškiai tariant netaisyklingai ištartą žodį ar frazę paprašomi pakartoti, patikslinti sakomą informaciją.
- Užbaigus veiklą pasidžiaugiama aktyvia mokinių veikla.

3 veikla. Žaidimas „Pasakyk pavadinimą“

Šios veiklos tikslas – ugdyti kalbėjimo gebėjimus, plėsti mokinių žodyną, žodinę informaciją sieti su vaizdine. Taip pat ugdomi bendradarbiavimo gebėjimai.

Žodžiai, žodžių junginiai: maisto produktų pavadinimai.

Priemonės: maisto produktų kortelės (žr. 165–169 psl.), kauliukas, figūrėlės.

Mokiniai suskirstomi grupėmis po 3–4. Jiems įteikiama po vieną figūrėlę. Visi susėda ratu. Jo centre rateliu (vingiuotu takeliu) išdėliojamos maisto produktų kortelės. Paaiškinamos žaidimo taisyklės: žaisdami mokiniai turi pasakyti maisto produktų pavadinimus. Grupių atstovai išsiskaičiuoja, metamas kauliukas ir pradedamas žaidimas. Jei maisto produktas neįvardijamas, ėjimas praleidžiamas. Laimi grupė, pasakiusi daugiausia maisto produktų pavadinimų. Mokiniai žaidžia, spėja (bando spėti) pavadinimus. Mokytojas skatina jų veiklą, ragina prisiminti, ką mokiniai jau žino. Veiklos pabaigoje su mokiniais aptariama, kuriuos maisto produktus mokiniai jau moka įvardyti, pasidžiaugiama sėkme.

Patarimai mokytojui

- Jei mokiniams būtinos tarties pratybos, žaidybinių veiklą reikėtų sieti su kalbėjimo pratybomis, taisyklingos tarties ugdymu. Atsižvelgiant į mokinių gebėjimus siūloma rinktis skaičiuočių ilgųjų ir trumpųjų balsių, dvibalsių, kietųjų ir minkštųjų priebalsių tarimui įtvirtinti. Pateiktuose pavyzdžiuose la-

vinama minkštojo š ir balsių *a, e, é, i, o, u, ū* bei dvibalsių *au, ie, ui, uo* tartis:

*Bėgo kiškis per pievutę,
Nešės duonos jis riekutę
Ir įkrito į balutę – bumt.*

*Virė zuikis kopūstus,
Neįdėjo druskos,
Bėgo vyrai paragauti
Ir nuplikė ūsus.*

- Kalbą geriau mokantys mokiniai pavadinimus skatinami tarti tik lietuviškai, nemokantys galėtų vartoti ir gimtąją, ir lietuvių kalbas.
- Įsimenant naujus žodžius, lavinant suvokimą iš klausos, skatinant kalbėjimą korteles galima naudoti ir žaidžiant „Bingo“, „Kimo“ žaidimus:
„Bingo“. Mokiniai pasirenka, pavyzdžiui, po 4 korteles ir sudeda jas prieš save. Mokytojas sako maisto produktų pavadinimus. Jei įvardijami visi pasirinkti produktai, sakoma „Bingo!“
„Kimo“. Mokiniai suskirstomi poromis ar grupelėmis. Ant stalo dedamos 5–6 kortelės. Mokiniai skatinami atidžiai įsižiūrėti ir užsimerkti. Užsimerkus viena kortelė nuimama ar pridedama. Teiraujamasi, kas pasikeitė. Mokiniai pasako (bando sakyti), kas pakito.
- Šias korteles galima naudoti ir mokant sieti garsus ir raides (žr. III skyriaus 2 temos 3 veiklos patarimai),

skatinant kalbėjimą ir įtvirtinant sveikos mitybos įgūdžius žaidžiant „Sveika–nesveika“ (kai dirbant grupėmis mokiniai skirsto korteles į dvi grupes ir sako, ką, jų nuomone, valgyti yra sveika).

- Pasitelkus klausimų ir atsakymų modelį, kortelėmis galima būtų remtis kuriant komunikacines situacijas „Parduotuvėje“, „Turguje“, „Mano receptai“ ir kitoje kūrybinėje veikloje.

Pavyzdžiui:

– Ar turite sviesto ir duonos?

– Taip.

– Prašom duoti duonos, pieno ir sviesto.

– Prašom.

– Ačiū.

- Užbaigus veiklą mokiniai pagiriami už pastangas ir rezultatus.

4 veikla. Žaidimas „Pupa“

Šia veikla ugdomi klausymo ir kalbėjimo gebėjimai, mokomasi išgirsti ir aiškiai tarti ilguosius bei trumpuosius balsius, tinkamai intonuoti. Taip pat ugdomi skaičiavimo, bendravimo įgūdžiai, žadinamas kūrybiškumas.

Žodžiai, žodžių junginiai: tris pupas, tų pupų, vieną, antrą, trečią, dvi, trečia, pupa, pupelė.

Priemonės: saujelė pupų (kiekvienam mokiniui po tris), dainelė- žaidimas „Pupa“.

Mokiniai sustoja ratu. Mokytojas paaiškina žaidimo taisykles. Žaidžiamas žaidimas „Pupa“. Mokiniai judais, mimika atliepia dainelės-žaidimo žodžius.

Dainelė-žaidimas „Pupa“

Žalią pupą sodinau,

Ją daržely auginau.

Op, op, opa-pa,

Tai pupelė, tai pupa! (kartojama 2 kartus)

Kas dienele laisčiau ją,

Kad ji augtų vis žalia.

Op, op, opa-pa,

Tai pupelė, tai pupa! (kartojama 2 kartus)

Lapai augo vis didyn,

Stiebas kilo vis aukšty.

Op, op, opa-pa,

Tai pupelė, tai pupa! (kartojama 2 kartus)

Ji didžiausia iš visų

Siekia kraštą debesų.

Op, op, opa-pa,

Tai pupelė, tai pupa! (kartojama 2 kartus)

Prašom prašom pamėgint

Lipt ir pupą tą nuskint.

Op, op, opa-pa,

Tai pupelė, tai pupa! (kartojama 2 kartus)

Patarimai mokytojui

- Skaitant tekstą pasitelktini gestai ir daiktai – vaizdą, judesius siedami su žodžiais mokiniai greičiau įsimena naujus žodžius, kalbos mokosi natūraliai.
- Klausydami dainuojamo teksto ir patys bandydami dainuoti, mokiniai mokosi skirti lietuvių kalbos skie-menis, žodžius, frazes, savaime suvokia kalbines struktūras, lavina taisyklingą tartį, pratinasi aktyviai vartoti lietuvių kalbą.
- Atliekant dainelę-žaidimą kalbos nemokančius mokinius reikėtų paskatinti drauge išdainuoti kartojamą priedainį, o geriau mokančius kalbą – priedainį ir atskirus dainelės žodžius.
- Žaidžiančius mokinius reikėtų skatinti improvizuoti – suvokdami, kad gali veikti lietuvių kalbos apsuptyje, mokiniai įgyja pasitikėjimo ir drąsos kalbėti lietuviškai.
- Užbaigus veiklą pasidžiaugiam mokinių kūrybiškumu.

5 veikla. Sudėliok paveikslėlius eilės tvarka ir sukurk pasaką „Pupelė“

Šia veikla siekiama ugdyti klausymo, kalbėjimo ir skaitymo gebėjimus. Taip pat mokomasi suvokti veiksmų seką, ugdoma lingvistinė kompetencija: skatinama vartoti būtojo kartinio laiko veiksmažodžius.

Žodžiai, žodžių junginiai: *pasodino pupelę, pupelė augo ir pradūrė lovą, stogą, skylę, augo, aukštyn, lipo, nukrito, pirmiausia, paskui, po to, tada.*

Priemonės: *pasakos „Pupelė“ paveikslėliai su tekstu (žr. 171–172 psl.).*

Mokiniai suskirstomi poromis (grupėmis po 3–4). Jiems išdalijami sumaišyti pasakos paveikslėliai. Mokytojas skaito (seka) pasaką „Pupelė“, mokiniai ieško tinkamos iliustracijos. Tekstas skaitomas du kartus (jei reikia – daugiau kartų). Atlikę užduotį, mokiniai seka (bando sekti) pasaką draugui (grupei). Žodiniiais mokytojo komentarais skatinami už pastangas, drąsą.

Pasaka „Pupelė“

*Gyveno senelis ir senelė,
Pasodino palovų pupelę...
Pupelė augo, augo augo...
Ir pradūrė lovą.
Vėl augo, augo augo
Ir pradūrė stogą.
Augo augo, augo augo...
Danguj skylę pradūrė.
Bobutė ėmė lipti stiebu aukštyn,
O senelis paskui skuba...
Lipo lipo, lipo lipo...
Ir nukrito!..*

Mokiniai jau susipažinę su pasakos turiniu, todėl jiems siūloma atsiversti kitą paveikslėlio pusę ir paskaityti (bandyti skaityti) pasaką. Mokytojo padedami, skatinami mokiniai chorą, „grandinėle“ skaito (bando skaityti, pakartoti) sakinius (atskirus žodžius). Užbaigus skaitymo veiklą paveikslėliai susegami. Mokiniai pagiriami už teigiamas nuostatas. Pasidžiaugiama bendra veikla.

Patarimai mokytojui

- Skaitant pasaką (ypač pirmą kartą) daromos pauzės, kad skirtingų gebėjimų mokiniai turėtų laiko rasti reikiamą paveikslėlį.
- Siūloma pasitelkti daiktinių pavyzdžių, naudotis mimika ir gestais. Mokiniai skatinami judesiais kartoti pasakos turinį – veikiant, vaidinant žodinės medžiagos mokomasi nesąmoningai, veiksmingiau.
- Skaitant antrą kartą mokinius jau reikėtų paskatinti kalbėti – atskirus žodžius, frazes tarti kartu su mokytoju – tai padės pasirengti savarankiško skaitymo ir rašymo etapui.
- Siekiant patikrinti, kaip mokiniai suprato tekstą, pateikiama klausimų:
 - Ką veikė senelis ir senelė?
 - Kas nutiko toliau?
 - Ką pirmiausia pradūrė pupelė?
 - Ką paskui pradūrė pupelė?
 - Ką po to pupelė pradūrė?
 - Ką tada veikė seneliai?
 - Kas jiems atsitiko?
- Atlikę užduotį kalbos nemokantys mokiniai pasaką galėtų suvaidinti: tuomet siūlytina susikurti kūrybinę aplinką (pvz., auginant pupą rišti skareles (medžiagos atraižas ar pan.), mokiniams paskirstyti vaidmenis, išrinkti pasakotoją. Improvizacija, vaidybinė veikla padeda įprasminti kalbos turinį, mokiniai turi galimybę kūrybiškai vartoti girdėtus, įsimintus žodžius, sakinius vaidybinėse situacijose. Tai stiprina pasitikėjimą, norą mokytis lietuvių kalbos.
- Geriau (gerai) kalbą mokantys mokiniai skaitymo veiklą gali atlikti individualiai: jiems siūloma pateikti sukarpytus teksto fragmentus ir atkurti pasakos veiksmų seką.
- Užbaigus veiklą su mokiniais aptariama atlikta užduotis, mokinių paklausama, kas jiems labiausiai patiko, pavyko.

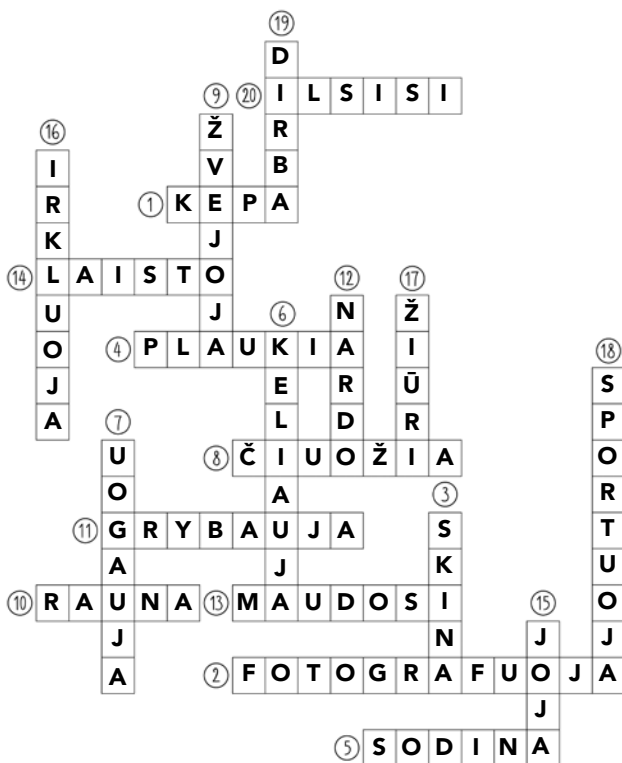
6 veikla. Pasakyk, kas ką veikia

Šios veiklos tikslas – ugdyti skaitymo, rašymo, kalbėjimo gebėjimus, plėsti žodyną. Taip pat lavinamas dėmesingumas, bendradarbiavimo įgūdžiai.

Žodžiai, žodžių junginiai: veiksmų pavadinimai, mėgstu veikti, aš veikiu, tu veiki, judėk, būsi sveikas.

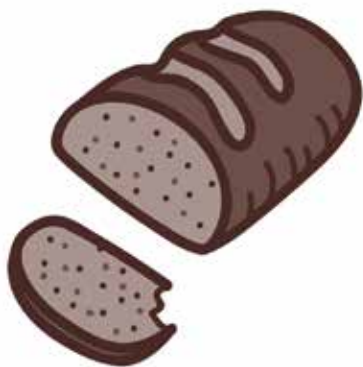
Priemonės: kryžiažodis „Kas ką veikia?“ (žr. 173–174 psl.).

Mokiniai suskirstomi poromis. Jiems išdalijami lapai su kryžiažodžiu. Mokiniai sprendžia kryžiažodį, mokytojo konsultuojami įrašo (nukopijuoja) 5–7 žodžius pagal pavyzdį. Mokinių klausiama, ką jie mėgsta veikti. Remdamiesi kryžiažodžio žodžiais, mokiniai pasakoja (bando pasakoti) apie savo mėgstamas veiklas. Pabaigoje apibendrinama: „Judėk ir būsi sveikas!“ Mokiniai skatinami posakį taisyklingai pakartoti pasitelkiant judesius.

Patarimai mokytojui

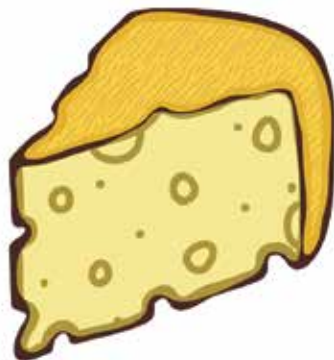
- Kalbos nemokantiems mokiniams galima pasiūlyti įvardyti (pakartoti veiksmą) ir kryžiažodyje įrašyti (nukopijuoti) 3–5 žodžius.
- Svarbu teikti pagalbą kiekvienam mokiniui, pastebėti individualią pažangą.
- Kiekvieno mokinio reikėtų pasiteirauti, ką jis mėgsta veikti. Geriau (menkai) kalbą mokančius mokinius reikėtų paskatinti remtis kryžiažodžio iliustracijomis ir pasikalbėti pagal klausimų ir atsakymų modelius:
 - Ar tu mėgsti plaukti?
 - Taip. (Ne.)
 - O tu mėgsti fotografuoti?
 - Taip. (Ne.)
 - Aš plaukiu. O tu plauki?
 - Taip. (Ne.)
 - Aš kepu. O tu kepi?
 - Taip. (Ne.)
- Veikla gali būti plėtojama mokantis skaityti, siejant garsus ir raides (žr. III skyriaus 2 temos 3 veiklos patarimai).
- Šią veiklą galima atlikti ir mokantis skaičių pavadinimų, įtvirtinant veiksmų pavadinimus (diktuojant randami ir nuspalvinami (pažymimi) atitinkami skaičiai; pasakius skaičiaus pavadinimą mokiniai jį randa ir pasako juo žymimą veiksmą ir pan.).
- Užbaigus veiklą mokiniai pagiriami už pastangas ir rezultatus.
- Veiksmų, judėjimo temą siūloma išplėsti atliekant užduotis interaktyvioje aplinkoje „Kas ką veikia?“ (prieiga per internetą: <http://www.frepy.eu/games>, <http://heuropa.eu/game>) – tai padės mokiniams ugdytis klausymo ir rašymo gebėjimus, plėsti lingvistinę kompetenciją. Taip pat veikdami interaktyviame kontekste mokiniai pajus, gaus grįžtamąjį ryšį – tai nuteiks sėkmingam kalbos mokymuisi, skatins pasitikėjimą.

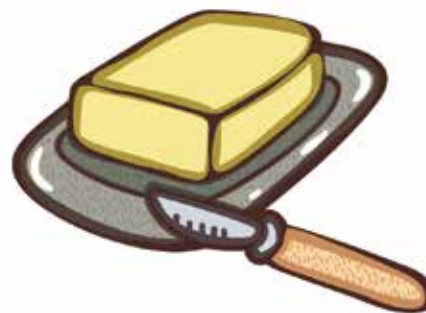
DUONA

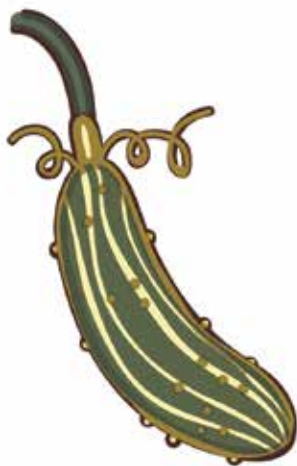
PIENAS

SŪRIS

SVIESTAS

AGURKAS

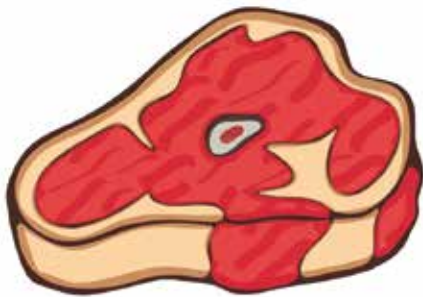
CITRINA

OBUOLYS

SVOGŪNAS

MĒSA

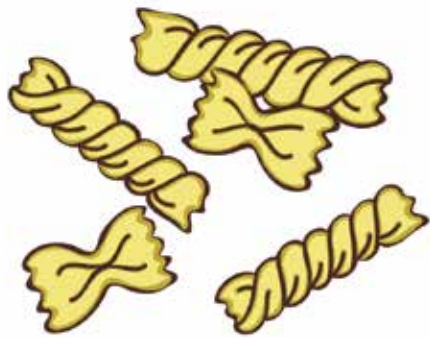
ŽUVIS

MORKA

POMIDORAS

MAKARONAI

SALOTOS

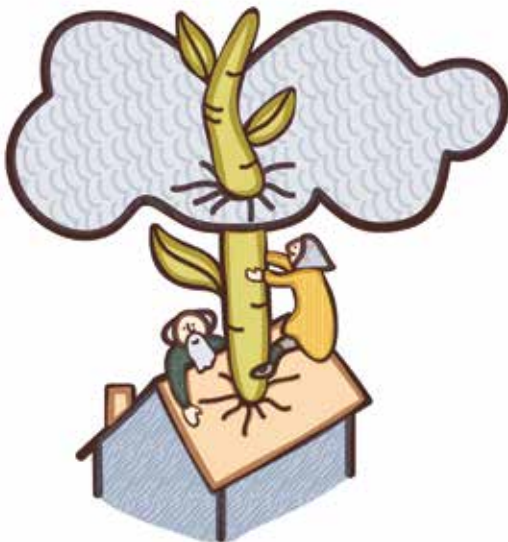
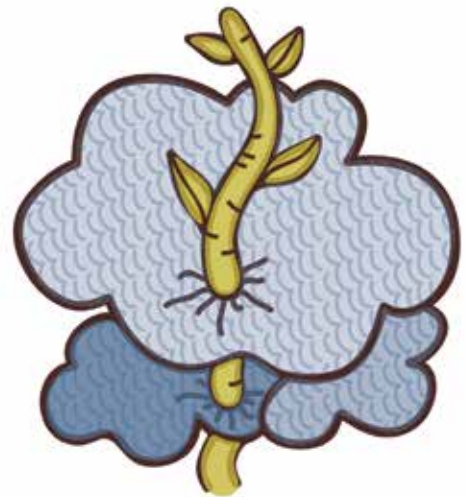

KRIAUSĖ

APELSINAS

1. Gyveno senelis ir senelė,
Pasodino palovy pupelę...

2. Pupelė augo, augo augo...
Ir pradūrė lovą.

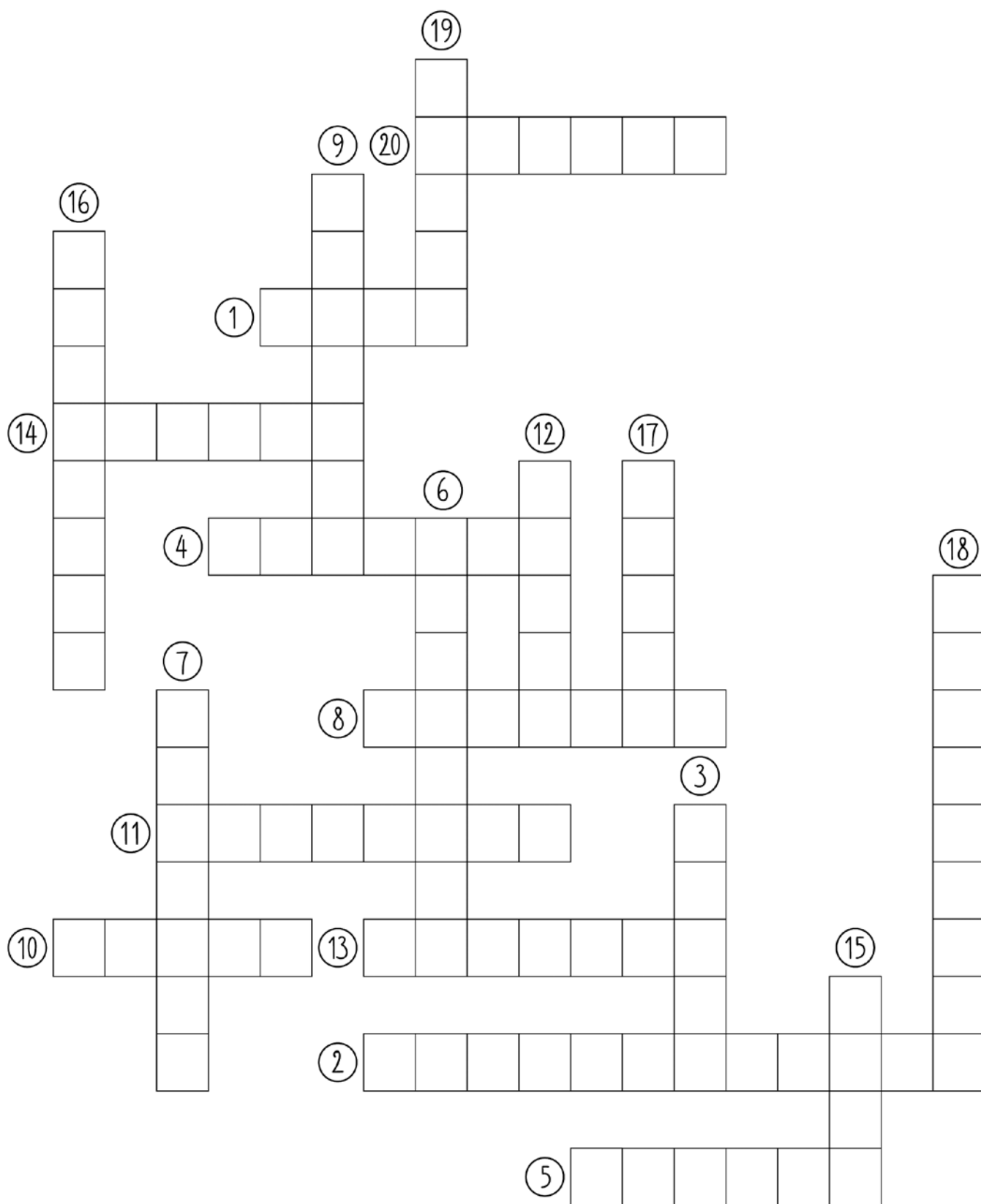
3. Vėl augo, augo augo...
Ir pradūrė stogą.

4. Augo augo, augo augo...
Danguj skylę pradūrė.

5. Bobutė ėmė lipti stiebu
aukštyn,
O senelis paskui skuba...

6. Lipo lipo, lipo lipo...
Ir nukrito!

KEPA

FOTOGRAFUOJA

SKINA

PLAUKIA

SODINA

KELIAUJA

UOGAUJA

ČIUOŽIA

ŽVEJOJA

RAUNA

GRYBAUJA

NARDO

MAUDOSI

LAISTO

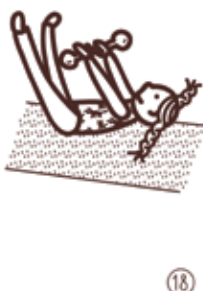
JOJA

IRKLUOJA

ŽIŪRI

SPORTUOJA

DIRBA

ILSISI

VI skyrius

ŠVENČIAME KARTU

Neatsiejama vaiko gyvenimo dalis – šventės: asmeninės, artimųjų ir draugų gimtadieniai, Kalėdos, Velykos ir kitos. Teigiamos emocijos ir pakili nuotaika sudaro palankias sąlygas kalbai ugdyti.

Labai svarbu rengiantis kuriai nors šventei pasistengti suvokti jos prasmę: ką ši šventė žymi, ką ji reiškia kiekvienam iš mūsų.

Svarbiausia – nuo mažens mokytis džiaugtis, kurti šventinę nuotaiką ir išgyventi šventę.

Dalyvaudami šios temos veiklose, mokiniai ugdysis šias bendrąsias kompetencijas bei dalykinius gebėjimus

BENDROSIOS KOMPETENCIJOS	GEBĖJIMAI
Socialinė Mokėjimo mokytis Asmeninė Pažinimo	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Gerbdamas kitų jausmus ir poreikius, išgirs, dalyvis ir įsiklausys į kito nuomonę. ▶ Jaus poreikį aktyviai ir noriai mokytis. ▶ Pasitikės savo jėgomis. ▶ Gebės aprašyti pasaulį kalba, vaizdais. ▶ Sieks pažinti save, domėtis kultūrine aplinka.
KALBINĖ KOMPETENCIJA	GEBĖJIMAI
Klausymas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Supras skaitomą tekstą, atsakys į paprastus teksto klausimus. ▶ Supras sveikinančiuosius, mokės padėkoti. ▶ Supras pasakojančiuosius savo įspūdžius.
Kalbėjimas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Taisyklingai tars ilguosius ir trumpuosius garsus, dvibalsius, balsius e, ė. ▶ Kreipsis į klasės draugą vardu, kreipsis į Kalėdų Senelį. ▶ Pakvies į savo gimtadienį. ▶ Pasveikins klasės draugą su gimtadieniu, pasakys nuoširdų palinkėjimą.
Skaitymas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Pagal galimybes skaitys skiemenimis, žodžiais, sakiniais. ▶ Supras perskaitytą teksto dalį ar visą tekstą ir atsakys į paprastus klausimus.
Rašymas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Pagal duotą pavyzdį parašys sveikinimą (kvietimą) gimtadienio proga, laišką Kalėdų Seneliui. ▶ Vardus rašys didžiąja raide.

1. TEMA. *Gimtadienis*

Mažiems vaikams svarbiausios yra šeimos šventės, ypač jų pačių gimtadienis. Dažnai savo gimtadienius mokiniai švenčia klasėje su klasės draugais. Tai galima išnaudoti ir sukurti labai tikroviškas sąlygas kalbai ugdyti. Svarbu mokėti kreiptis į draugą, pasveikinti jį su gimtadieniu, padėkoti už sveikinimus, pakviesti į gimtadienį, pasidalyti įspūdžiais.

1 veikla. Žiūrime ir aptariame animacinį filmuką „Saldi pasaka“

Šia veikla siekiama prakalbinti kiekvieną mokinį. Mokytojas galės išsiaiškinti kiekvieno mokinio patirtį kalbėti lietuvių kalba šia tema. Kai kurie mokiniai gal pasakys tik vieną kitą žodį, kiti gal bandys mintis dėstyti sakiniams. Svarbiausias mokytojo tikslas, kad mokiniai dalydamiesi įspūdžiais ir emocijomis, kalbėtų.

Priemonės: kompiuteris, projektorius.

Mokytojas pasiūlo vaikams pažiūrėti animacinį filmuką (prieiga per internetą: www.youtube.com: reikšminiai žodžiai – *saldi pasaka*) ir jį aptarti.

Patarimai mokytojui

- Svarbiausia, kad vaikai nebijotų šnekėti, stengtųsi palaukti, išklausti kiekvieno norinčio pasakyti nuomonę. Reikėtų paklausti, ko vaikai nesuprato, ir viską kartu išsiaiškinti. Mokytojas, aptardamas filmuką, gali pateikti klausimų, kuriuos parenka atsižvelgdamas į mokinių pasirengimo lygį:
 - Koks įvykis pavaizduotas filmuke?
 - Kas yra šio filmuko veikėjai?
 - Kurie iš šių veikėjų patiko, nepatiko? Kodėl?
 - Ką veikė filmo veikėjai?
 - Ar jiems smagu buvo kartu? Kodėl?
 - Koks buvo drakoniukas filmo pradžioje ir koks pabaigoje?
 - Kaip manote, kas jam atsitiko?

2 veikla. Mokomės naujų žodžių

Atlikdami šias užduotis, mokiniai sies paveikslėlių su žodžiu ir pasakys, kas pavaizduota piešinyje. Plėš savo žodyną daiktavardžiais ir veiksmažodžiais, reikalingais bendrauti gimtadienio tema.

Žodžiai, žodžių junginiai: *gimtadienis, gimimo diena, dovana, tortas, puokštė (gėlės), svečiai, draugai, vaisės, stalas, pyragas, saldainiai, dovanoja, sveikina, linki, kviečia, valgo, sėdi, žaidžia, dėkoja.*

Priemonės: *paveikslėlių ir žodžių kortelės (žr. 181–189 psl.).*

Daiktavardžiai gimtadienio tema

Pradžioje mokytojas gali paklausti mokinių, ar jie žino ir gali įvardyti, kas pavaizduota paveikslėliuose. Vėliau keldamas paveikslėlius pats pasako, kas pavaizduota kortelėje, prašydamas mokinių pakartoti. Mokytojas sako daiktavardžius, o mokiniai kelia kortelę su paveikslėliu, kuriame pavaizduotas mokytojo sakomas daiktas. Ir atvirksčiai – mokytojui pakėlus piešinėlį, mokiniai įvardija, kas jame pavaizduota.

Patarimai mokytojui

- Mokytojas, išsiaiškinęs mokinių patirtį bendrauti šia tema, pradžioje gali parinkti žodžius, kurie dažniausiai vartojami kalbant šia tema. Jei yra mokinių, mokančių geriau kalbėti lietuviškai, mokytojas jiems gali pateikti daugiau ir sudėtingesnių žodžių.
- Žodžių skaičių mokytojas parenka atsižvelgdamas į mokinių pasirengimo lygį, gali juos pamažu keisti, didinti jų skaičių.
- Užduotis parengtuose pratimų lapuose mokiniai atlieka dirbdami grupėmis arba individualiai (jau mokantys skaityti), naudodamiesi paveikslėliais ir žodžių kortelėmis. Skaitantis mokinys su neskaitytančiu gali dirbti kartu. Mokytojas arba mokinys gali rodyti paveikslėlį, o mokiniai sakyti žodžius ir atvirksčiai.

Veiksmažodžiai gimtadienio tema

Mokytojas skaito po vieną veiksmažodžius ir prašo mokinių pritaikyti jau išmoktą daiktavardį. Siūloma mokiniams pabandyti sudaryti žodžių junginių derinant žodžių galūnes.

Mokiniai (po vieną) išgirdę veiksmažodį, bando pritaikyti jau išminktą daiktavardį, sudaryti žodžių junginį, derindami galūnes. Visi kartu pakartoja žodžių junginį, pavyzdžiui, *dovanoja puokštę, dovaną, balioną (balionus); valgo tortą, saldainį; švenčia draugai; džiaugiasi dovanomis, svečiais.*

Patarimai mokytojui

- Siūloma pradėti nuo poros, trijų veiksmažodžių ir išsiaiškinti visus įmanomus variantus, kartojant žodžių junginius ir visiems kartu, ir mokiniams po vieną. Pavyzdžiui, prie veiksmažodžio „dovanoja“ galima pasiūlyti vaikams pasirinkti, kokią jie norėtų dovaną padovanoti ar gauti, ir sudaryti savo žodžių

junginių. Geriau mokantiems lietuvių kalbą mokiniams antros klasės pabaigoje galima pateikti daugiau ir sudėtingesnių žodžių, pavyzdžiui, „švenčia“, „džiaugiasi“, „užpučia“, „vaišinas“, „linksminasi“, „įteikia“ ir kt.

- Mokiniai galėtų sugalvoti išplėstinių sakinių pridėdami savo žodžių, juos užrašyti.
- Tą savaitę, kai mokomasi naujų žodžių, paveikslėliai ar piešiniai su užrašytais žodžiais gali būti iškabinėti klasėje, kad mokiniai ar mokytojas kartais perskaitytų (galima pasitelkti ir kokį nors judesį) – tai padės mažiau mokiniams, kuriems sunkiau sekasi mokytis kalbos, priprasti prie žodžių skambesio, tarimo, lengviau juos išmolti.

3 veikla. Mokomės pratęsti pokalbį

Šia veikla siekiama ugdyti klausymo ir kalbėjimo gebėjimus.

Žodžiai, žodžių junginiai: *gimtadienis, gimimo diena, dovana, puokštė (gėlės), svečiai, draugai, dovanuoja, sveikina, linki, kviečia, dėkoja, sveikinu tave su gimimo diena.*

Priemonės: *lėlės ar kitokie žaislai.*

Mokytojas, pasitelkęs lėles ar kitokius žaislus suvaidina pokalbio pradžią ir siūlo pratęsti pokalbį (dialogą). Mokiniai kuria pokalbį (dialogą).

Vaikų pokalbio (dialogo) pagal duotą pradžią, pavyzdžiui, vaikas ateina į svečius ir sako:

– *Laba diena.*

Kitas atsako:

– *Kaip malonu, kad atėjai į mano gimtadienį.*

Svečias:

– *Sveikinu Tave su gimimo diena! Čia dovana.*

Sukaktuvininkas:

– *Ačiū Tau! Kokia graži dovana!*

Svečias:

Patarimai mokytojui

- Jei mokiniai silpniau pasirengę, mokytojas gali pateikti viso pokalbio pavyzdį, pagal kurį mokiniai kuria savąjį. Pokalbį galima įrašyti (mokiniai turi telefonus), vėliau klausytis įrašo, tobulinti jį, pildyti naujais žodžiais atsižvelgiant į klasės draugų ir mokytojo pasiūlymus.

4 veikla. Mokomės taisyklingai tarti e, é garsus

Šia veikla mokomasi taisyklingai tarti trumpuosius ir ilguosius balsius, balsius e, é.

Priemonės: *skaičiuotės.*

Mokytojas perskaito ar pasako skaičiuotę, vėliau visi paklauso skaičiuotės įrašo. Mokiniai kartoja skaičiuotę, taisyklingai tardami garsus. Mokosi skaičiuotę atmintinai. Pritaiko ją savo žaidimuose.

*Šoko kiškis per virvutę
Ir įkrito į balutę,
Bėk bėk, paskubėk,
Lipt iš balos jam padėk.*

*Vai tai duku, vai tai duku,
Vežė kiškį ant ratukų.
Tie ratukai pasisuko,
Kiškis sprandą nusisuko.*

Patarimai mokytojui

- Gimtadienio šventėje vaikai žaidžia ir kartais tenka išsiskaičiuoti, todėl galima pasimokyti skaičiuočių.
- Kad mokiniams būtų įdomiau, mokytojas sakydamas skaičiuotę gali pasinaudoti lėlėmis.
- Iš pradžių išmokstama po dvi eilutes, po posmelį.
- Mokytojas atidžiai klauso mokinių tarimo ir jei mo-

kiniai taria netaisyklingai, mokytojas kartoja skaičiuotę, mokiniai gali kartoti visi kartu su mokytoju. Mokiniais dažnai sunku taisyklingai ištarti e, è garsus. Tarimo įgūdžiams lavinti galima pasitelkti ir gamtos garsų pamėgdžiojimus.

Griežlė:
Krėsk, krėsk varškės!
Į galą dėžės! Dėžės!
O kam?
Vaikam!
Kokiems?
Mažiem!

Avis:
Maža žolė,
Maža žolė!
Ir kt.

5 veikla. Mokomės klausytis, skaityti ir suprasti tekstą

Šia veikla bus lavinami klausomo teksto suvokimo gebėjimai. Atsakydami į klausimus mokiniai atkurs svarbiausią informaciją, darys paprasčiausias išvadas, mokytojo padedami mokysis ieškoti atsakymo tekste. Mokiniai skaitys pagal savo galimybes: skiemenimis, žodžiais, sakiniais.

Priemonės: tekstas ir klausimai.

Mokytojas visą tekstą garsiai skaito visai klasei. Po to tekstas skaitomas dalimis. Mokiniai, atsižvelgiant į jų pasirengimo skaityti lygį, skaito keletą žodžių, sakinių, teksto dalį. Jei yra gerai skaitančių ir norinčių, tekstą skaito patys mokiniai.

Skaitantys mokiniai, atsižvelgiant į jų pasirengimo lygį, skaito tekstą dalimis ir bando atsakyti į lengviausius klausimus patys. Galima perskaityti tik vieną ar dvi dalis.

Neskaitantys mokiniai klausosi mokytojo skaitomo teksto ir bando atsakyti į klausimus.

D. Bisetas „Pamirštas gimtadienis“

(Aukštyn kojom. Vilnius, 1972, p. 120–123)

Kartą Vipsneido zoologijos sode gyveno didelis dramblys su drambliene ir mažu drambliuku, vardu Jalmaras.

Tėtis dramblys buvo labai didelis. Mama dramblienė gana didelė. Ir net Jalmaras nebuvo labai mažas. Mažų dramblių nebūna!

1. Kur gyveno drambliai?
2. Kuo vardu buvo mažas drambliukas?
3. Remdamasis tekstu, susiek dramblij su jo apibūdinimu.

Dramblys

Nelabai mažas

Dramblienė

Labai didelis

Drambliukas

Gana didelė

4. Kuris sakiny s įrodo, kad ir mažasis drambliukas negalėjo būti labai mažas? / Kaip manai, kodėl ir mažasis drambliukas negali būti labai mažas? Vieną dieną dramblienė ir drambliukas pamatė tėtį dramblij stovintį ant galvos.

– *Ką tu darai?* – paklausė dramblienė.
– *Noriu kažką prisiminti, atsakė dramblys.*
– *O ką tu nori prisiminti?*
– *Jeigu žinočiau, mano miela, – atsakė dramblys, – man nereikėtų stovėti ant galvos.*

5. Kas pamatė dramblij stovintį ant galvos?
6. Kodėl dramblys stovėjo ant galvos?

– *Bėk, Jalmarai, – pasakė dramblienė, – ir pažiūrėk, gal rasi ką tėtis pamiršo.*

Jalmaras nubidzeno keliu. Jis užlipo ant kalvelės šalia bambukų giraitės. Netrukus Jalmaras išgirdo kažką verkiant. Jalmaras tarė:

– *Neverk. Aš tau padėsiu.*

Verksmas nutilo.

– *Kas tu?* – paklausė Jalmaras. – *Aš tavęs nematau.*

– *Aš pamirštas gimtadienis, ištarė balsas, – ir nežinau, kieno esu.*

– *Vajė, vajė!* – pasakė Jalmaras. – *Kaip liūdna. Ar tu gimtadienio tortą turi?*

– *Be abejonės! Gimtadienis visada turi tortą, – atsakė pamirštas gimtadienis. – Mano tortas su šešiomis žvakutėmis. Kažkam šiandien sukako šešeri metai.*

„Kaip smagu, kai sukanka šešeri! – pagalvojo Jalmaras.

7. Ką veikė drambliukas išėjęs ieškoti to, ką tėtis pamiršo?

A. Užlipo → paklausė → išgirdo

B. Paklausė → išgirdo → užlipo

C. Išgirdo → užlipo → paklausė

D. Užlipo → išgirdo → paklausė.

8. Ką bevaikščiodamas Jalmaras išgirdo?
A. Mamos balsą.
B. Verksmą.
C. Tėčio balsą.
D. Bidzenimą.
9. Kur Jalmaras rado pamirštą gimtadienį?
A. Ant kelio.
B. Ant kalvelės.
C. Ant tėčio galvos.
D. Ant bambuko.
10. Kodėl verkė gimtadienis?
A. Nes nežinojo, kieno jis yra.
B. Nes neturėjo torto.
C. Nes jo drambliukas nematė.
D. Nes nemokėjo stovėti ant galvos.
11. Kas rodo, kad tortas buvo gimtadienio?

Jalmaras nubėgo namo. Kai jis parėjo, tėtis nebestovėjo ant galvos, o šlamštė sieną.

- *Prisiminiau, – tarė dramblis. – Žinojau, kad gal buvo vakar arba bus rytoj, o gal šiandien. Ogi, matai, šiandien besąs.*
– *Kas šiandien? – paklausė Jalmaras.*
– *Tavo gimtadienis, – paaiškino įėjusi mama. Jalmaras ne juokais susijaudino.*

12. Kodėl tėtis nebestovėjo ant galvos?
13. Kodėl Jalmaras susijaudino?
A. Nes tėtis sušlamštė visą sieną.
B. Nes tėtis nebestovėjo ant galvos.
C. Nes grįžo namo.
D. Nes sužinojo, kad šiandien jo gimtadienis.

Kiek įkabindamas nudundėjo ant kalvelės prie bambukų giraitės.

- *Klausyk, – sušuko jis. – Tu mano gimtadienis! Man šiandien sukanka šešeri metai.*
– *Valio! – apsidžiaugė gimtadienis. – Valio, valio, valio!*

Po pietų Jalmaras gavo gimtadienio tortą su šešiomis žvakutėmis ir, ištiesęs straublį, iškart visas užpūtė. „Kaip smagu! – galvojo jis. – Gera būti šešerių metų.“

14. Rask tekste ir nurašyk arba pabrauk žodžius, kurie rodo, kaip greitai drambliukas nubėgo pas savo gimtadienį. / Rask tekste ir pažymėk žodį, kurį sušuko gimtadienis sužinojęs, kad jis yra drambliuko.
15. Kaip manai, ar Jalmaras buvo rūpestingas.

Taip Ne

Kodėl taip manai?

16. Kuris pavadinimas labiausiai tinka šiai pasakai?
A. Nuotykiškai ant kalvelės.
B. Gimtadienio tortas.
C. Pamirštas gimtadienis.
D. Tėčio prisiminimai.

Patarimai mokytojui

- Labai svarbu perskaičius tekstą ar jo dalį, išsiaiškinti svarbiausius žodžius, būtinus tekstui suprasti. Tam reikėtų negailėti nei laiko, nei pastangų.
- Skaitantiems mokiniams mokytojas gali pasiūlyti paskaityti atskiras teksto dalis ir bandyti atsakyti į klausimus.
- Neskaitantiems mokiniams mokytojas skaito tekstą dalimis ir klausimus, padeda mokiniams atsakyti į klausimus nukreipdamas tinkama linkme, padėdamas ieškoti atsakymo, perfrazuodamas klausimus, atkreipdamas dėmesį į teksto detales, paskaitydamas sakinius, kuriuose mokiniai gali rasti atsakymą.
- Klausimus mokytojas parenka pagal mokinių pasirengimo lygį.
- Tą patį kūrinių po kurio laiko galima skaityti dar kartą. Siekiant geriau suprasti tekstą, patartina pateikti ir daugiau į klausimų.

6 veikla. Į(si)vertiname

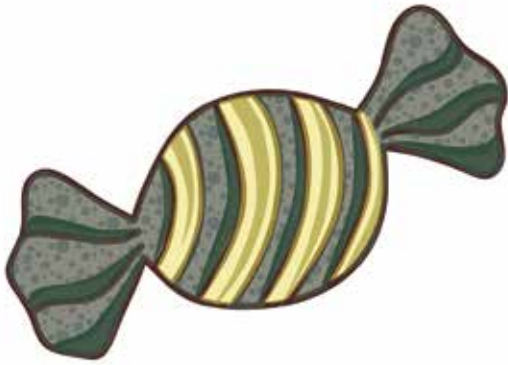
Mokiniai prašomi keliais sakiniais papasakoti ir (ar) parašyti apie labiausiai įsiminusią savo, draugo (kieno nors kito / menamą) gimtadienio šventę.

Atliekant šią užduotį į(si)vertinama, kaip pagerėjo mokinių gebėjimai atlikus temos „Gimtadienis“ veiklas: kaip mokiniai reiškia savo mintis, ar vartoja išmokus žodžius, jų junginius.

Vertinimo kriterijai

1. Mokinio noras kalbėti lietuvių kalba.
2. Žodžių su trumpaisiais ir ilgaisiais balsiais, garsų e, é tarimas.
3. Minčių dėstymas sakiniais.
4. Išmuktų žodžių, žodžių junginių frazių vartojimas pasakojant.

TORTAS

ŽVAKUTĖS

DOVANOS

PUOKŠTĖ

BALIONAI

SALDAINIS

VAIŠĖS

**VAIŠIŲ
STALAS**

SVEČIAI

DRAUGAI

DOVANOJA

GAUNA

SVEIKINA

LINKI

VALGO

KVIEČIA

ŽAIDŽIA

KVIEČIA

DĖKOJA

SĖDI

2. TEMA. Šv. Kalėdos

Mūsų amžiuje religinės šventės tapo tradicinėmis šeimos šventėmis: per Kalėdas, Velykas, Vėlines susirenka visa šeima.

Mokiniam kyla poreikis tarpusavyje pasidalyti švenčių įspūdžiais, pasveikinti vieniems kitus švenčių proga. Be abejo, pati svarbiausia iš šių švenčių vaikams yra Kalėdos, kai jie susitinka su Kalėdų Seneliu.

1 veikla. Klausomės vaikų interviu

Šia veikla siekiama prakalbinti vaikus ir išsiaiškinti mokinių patirtį kalbėti lietuvių kalba apie Kalėdas, Kalėdų Senelį.

Priemonės: kompiuteris, projektorius, vaikų interviu.

Mokytoja pasiūlo mokiniams pasiklausyti vaikų interviu (prieiga per internetą: www.youtube.com, reikšminiai žodžiai – vaikų interviu, Kalėdos).

Mokytojas skatina visus kalbėti, kelia klausimus. Mokiniai kartu su mokytoju dalijasi įspūdžiais apie filmuką, emocijomis, atsako į mokytojo klausimus, patys klausia.

Patarimai mokytojui

- Svarbiausia, kad vaikai nebijotų šnekėti, kad mokytojas ir mokiniai stengtųsi išklausti kiekvieną,

norintį pasakyti nuomonę. Reikėtų paklausti, ko vaikai nesuprato, ir viską kartu išsiaiškinti. Kai kurie mokiniai gal pasakys tik vieną kitą žodį, kiti kalbės frazėmis, mintis reikš sakiniais. Labai svarbu, kad visi ką nors pasakytų. Mokytojas aptardamas interviu gali pateikti klausimų, juos parinkdamas pagal mokinių pasirengimo lygį.

Galimi klausimai:

- Kas atsakinėjo į klausimus?
- Apie ką kalbėjo vaikai?
- Ką jūs žinote apie Kalėdas?
- Ką jūs žinote apie Kalėdų Senelį: koks jis, ką veikia, ar esate matę, kada, kur?
- Ar puošiate per Kalėdas eglutę? Kaip?
- Ar rašote Kalėdų Seneliui laišką? Kodėl?

Gali būti ir kitokių klausimų, susijusių su mokinių atsakymais.

2 veikla. Mokomės naujų žodžių

Šia veikla siekiama mokytis naujų žodžių, plėsti savo žodyną daiktavardžiais ir veiksmažodžiais, reikalingais bendrauti Kalėdų tema.

Žodžiai, žodžių junginiai: Kalėdų eglė, Kalėdų Senelis, Kalėdų Senelio rogės, laiškas Kalėdų seneliui, dovanos, kalėdiniai žaislai, kalėdinės girliandos, puošė, rašė, kabino, sveikino, dovanojo, gavo, linkėjo, šventė, kvietė, dėkojo.

Kas ką veikė? Pavyzdžiui, mergaitė kabino žaisliukus. Vaikai rašė laišką.

Priemonės: paveikslėlių ir žodžių kortelės (žr. 195–205 psl.).

Mokiniai sies paveikslėlį su žodžiu ir pasakys, kas pavaizduota piešinyje. Plės savo žodyną žodžiais, reikalingais bendrauti Kalėdų tema. Mokytojas, išsiaiškinęs mokinių patirtį kalbėti šia tema, pradžioje parenka žodžius,

kurie dažniausiai vartojami. Jei yra geriau lietuvių kalbą vartojančių mokinių, mokytojas jiems gali duoti daugiau ir sudėtingesnių žodžių, jų junginių.

Daiktavardžiai Kalėdų tema

Pradžioje mokytojas gali paklausti mokinių, ar kas žino ir gali įvardyti, kas pavaizduota paveikslėliuose. Vėliau keldamas paveikslėlius pats pasako, kas pavaizduota kortelėje, prašydamas mokinių pakartoti. Mokytojas sako daiktavardžius, o mokiniai kelia kortelę su paveikslėliu, kuriame pavaizduotas mokytojo sakomas daiktas. Ir atvirkščiai – mokytojui pakėlus piešinėlį, mokiniai įvardija, kas jame pavaizduota.

Patarimai mokytojui

- Mokytojas, išsiaiškinęs mokinių patirtį bendrauti šia tema, pradžioje gali parinkti žodžius, kurie dažniausiai vartojami kalbant šia tema. Jei yra mokinių,

labiau moka kalbėti lietuvių kalba, mokytojas jiems gali duoti daugiau ir sudėtingesnių žodžių. Kai kurie mokinių gimtosios kalbos žodžiai skamba panašiai kaip lietuvių, nes jie yra tarptautiniai. Kai kuriuos žodžius mokiniai mokėsi kalbėdami tema „Gimtadienis“ (arba atvirkščiai – priklausomai nuo to, kokį temų eiliškumą mokytojas pasirinko), todėl ne visi žodžiai mokiniams nauji. Tą savaitę, kai mokomasi naujų žodžių, paveikslėliai ar piešiniai su užrašytais žodžiais gali būti išskambinti klasėje, kad mokiniai ir (ar) mokytojas kartais juos perskaitytų (galima pasitelkti ir kokį nors judesį) – tai padės mokiniams priprasti prie žodžių skambesio, tarimo, lengviau jų išmokti.

- Žodžių skaičių mokytojas parenka atsižvelgdamas į mokinių pasirengimo lygį, gali juos pamažu keisti, didinti jų skaičių.
- Mokiniai užduotis gali atlikti dirbdami grupėmis arba individualiai (jau mokantys skaityti), naudodami parengtus pratybų lapus, paveikslėlius ir žodžių korteles. Gali dirbti poromis – skaitantis mokinys su neskaitančiu. Mokytojas arba mokinys gali rodyti paveikslėlį, o mokiniai sakyti žodžius, ir atvirkščiai.

Veiksmažodžiai Kalėdų tema

Mokytojas skaito po vieną veiksmažodžius ir prašo mokinių pritaikyti jau išmoktą daiktavardį. Skatina mokinius pabandyti sudaryti žodžių junginių derinant žodžių galūnes.

Mokiniai (mokinys) išgirdę veiksmažodį, bando pritaikyti prie veiksmažodžio jau išmoktą daiktavardį, sudaryti žodžių junginį, derindami galūnes. Visi kartu pakartoja žodžių junginį: kas ką veikė?

Pavyzdžiui, Julija puošė eglę, gavo dovaną, laukė Kalėdų Senelio, kabino žaisliuką, rašė laišką ir kt.

Patarimai mokytojui

- Šiai temai tinka daugelis „Gimtadienio“ temos veiksmažodžių, todėl ne visi veiksmažodžiai mokiniams bus nauji. Mokiniai čia gali mokytis vartoti būtojo kartinio laiko veiksmažodžių galūnes. Prieš derinant veiksmažodį su daiktavardžiu, galima pažaisti žaidimus „Užbaik žodį (frazę)“ ir „Atspėk, kas tai?“, aprašytus temoje „Kieme su draugais“. Tik reikėtų juos pritaikyti Kalėdų temai.

3 veikla. Mokomės atmintinai deklamuoti eilėraštį

Atlikdami šią veiklą, mokiniai įtvirtins išmoktus žodžius, jų tarimą, mokysis taisyklingai tarti dvibalsius bei trumpuosius ir ilguosius balsius. Klausantis taisyklingo mokytojo tarimo, mokiniams bus sudarytos sąlygos mokytis taisyklingai tarti ir įsiminti išmoktus žodžius.

Žodžiai, žodžių junginiai: Kalėdos, Kalėdų eglė, eglutė, kalėdiniai žaislai, puošė, šventė, dėkojo.

Priemonės: V. Palčinskaitės eilėraštis „Gražuolė eglutė“ (prieiga per internetą: http://www.ltvirtove.lt/eilerasciai.php?l=grazuole_eglute).

Mokytojas perskaito eilėraštį. Po to skaito po vieną posmelį, po dvi eilutes. Mokiniai klausosi eilėraščio, kartoja ir sako eilėraštį dalimis.

Patarimai mokytojui

- Mokytojas mokiniams gali pasiūlyti iliustruoti eilėraštį piešiniais ar suvaizdinti grupelėmis kiekvieną posmelį. Grupė gali išmokti po vieną posmelį ir sujungti juos į eilėraštį. Taip pat galima pasielgti ir su iliustracijomis. Mokiniai, geriau mokantys lietuvių kalbą, jei nori, gali išmokti visą eilėraštį.

V. Palčinskaitės eilėraštis „Gražuolė eglutė“

*Gražuolė eglutė
Šypsojos linksmai,
Kalėdų šalelėj
Papuosta dailiai!*

*Tada išsitiesė,
Papuosta įstabiai.
Eglutė dėkojo
Vaikučiams už tai.*

*Ir žėri, ir spindi,
Didžiuojas jinai,
Dailiais ir gražiais,
Raudonais žaislais.*

*Mažieji atsakė:
– Nėra juk sunku,
Mes laukiame šventės,
Tad švęskim kartu!*

*Vaikučiai ją puošė
Puikiau, vis puikiau,
Eglutė šypsojos
Linksmiau ir linksmiau.*

*Kalėdinė pasaka
Baigsis juk greit –
Skubėkit, vaikučiai,
Į šventę ateit.*

4 veikla. Mokomės rašyti laišką Kalėdų Seneliui

Šia veikla mokiniai, vartodami išmokus žodžius, jų junginius, mokysis kurti paprastą tekstą ir jį užrašyti.

Žodžiai, žodžių junginiai: *Kalėdų Senelis, laiškas Kalėdų seneliui, dovana, rašė, sveikino, linkėjo, dėkojo.*

Priemonės: *popierius, piešimo priemonės, laiško pavyzdys (žr. 194 psl.).*

Mokytojas perskaito laišką Kalėdų Seneliui. Aptaria su mokiniais, kas turi būti laiške, kokios laiško dalys. Pa-teikia mokiniams laiško pavyzdį. Mokiniai klausosi laiško, išsako savo mintis apie laišką: kas ir kam jį rašo, kokios dalys turi būti laiške. Remdamiesi laiško pavyzdžiu rašo savo laišką.

Patarimai mokytojui

- Analizuodami laiško pavyzdį, mokiniai gali skirtin-gomis spalvomis nusispalvinti datą, kreipinį (nej-vardydami termino), sveikinimą, prisistatymą, pra-šymą, palinkėjimą ir parašą. Tai tik pradinė pažintis

su laišku, nors jei mokiniai laišką jau yra skaitę ar (ir) rašę gimtosios kalbos pamokose, tai turi sukaupę patirties ir ja galima pasinaudoti.

- Šiek tiek mokantys kalbėti arba visiškai nemokan-tys pagal pavyzdį gali parašyti laišką didžiosiomis spausdintinėmis raidėmis, geriau mokantys lietu-vių kalbą jau gali parašyti pridėdami savo minčių, rašyti rašytinėmis raidėmis.
- Mokiniai per dailės pamoką galėtų pasiruošti po-pierių laiškui rašyti, jį papuošti. Per dailės ir tech-nologijų pamoką mokiniai gali pasigaminti ir vokų. Būtų labai gerai, jei mokiniai parašytus laiškus ar-timiausiame pašto skyriuje galėtų išsiųsti. Tai žino-dami, mokiniai labiau stengtųsi rašyti. Beje, tuos laiškus galima išdalyti tėveliams tėvų susirinkimo metu – tėveliai žinotų, kokių dovanų tikisi jų vai-kai. Kad labiau sužadintume emocijas, prieš rašant laišką, mokinius galima pakviesti pasižvalgyti po ti-krojo Kalėdų Senelio Suomijoje namus (prieiga per internetą: <http://www.santaclausvillage.info>).

5 veikla. Į(si)vertiname

Atlikdami šią užduotį mokiniai pasitikrins, kaip pasa-kodami geba naudoti išmokus žodžius, žodžių junginius.

Priemonės: *pasakojimas pagal paveikslėlių seriją (žr. 207 psl.).*

Vertinimo kriterijai

1. Mokinio noras kalbėti lietuvių kalba.
2. Žodžių su trumpaisiais ir ilgaisiais balsiais, dvibalsiais tarimas.
3. Minčių dėstymas sakiniiais, vartojant išmokus žodžius, frazes.

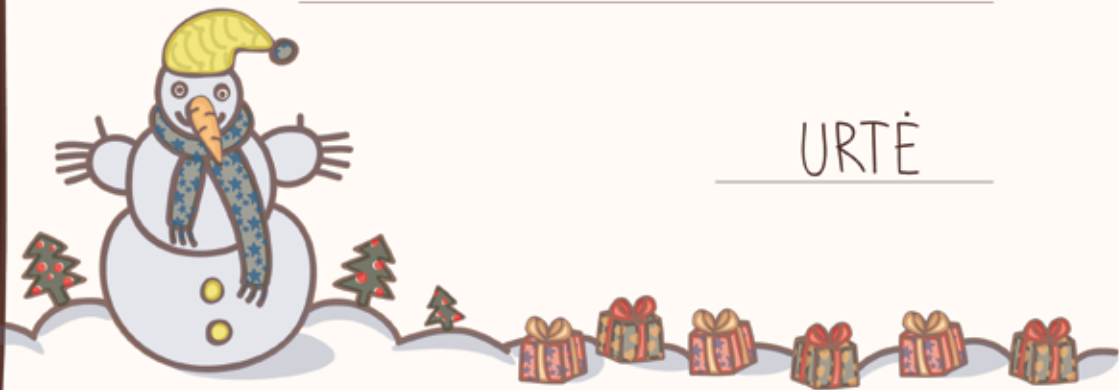
2015-12-20

MIELAS KALĖDŲ SENELI,

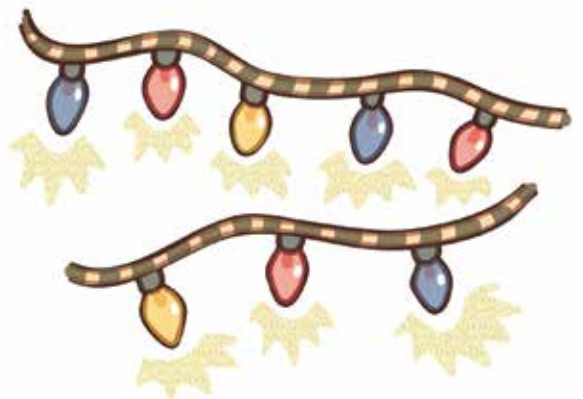
SVEIKINU TAVE SU ARTĖJANČIOMIS
ŠV. KALĖDOMIS. TAU RAŠO URTĖ IŠ LIE-
TUVOS. AŠ GYVENU KLAIPĖDOJE. MO-
KAUSI PIRMOJE KLASĖJE. LABAI LAUKIU
KALĖDŲ IR DOVANŲ. NORĖČIAU PAPRA-
ŠYTI KNYGOS IR RIEDUČIŲ.

LABAI LAUKSIU TAVĖS IR DOVANŲ.
LINKĖJIMAI IŠ LIETUVOS.

URTĖ

Kalėdų eglė

**Kalėdų
Senelis**

**Laiškas
Kalėdų
Seneliui**

**Kalėdinės
dovanos**

**Kalėdiniai
žaislai**

**Senis
besmegenis**

**Kalėdinės
girliandos**

**Kalėdų
Senelio
rogės**

PUOŠĖ

RAŠĖ

LAUKĖ

KABINO

DOVANOJO

GAVO

SVEIKINO

DĖKOJO

VII skyrius

MĖGSTU KELIAUTI

Keliaujame, kad pamatytume kitus kraštus, pažintume tų kraštų žmones, pasimokytume iš jų, įgytume naujos patirties. Keliaudami pažįstame pasaulį. Pažinti pasaulį, bendrauti su kitais žmonėmis mums padeda transportas.

Dalyvaudami šios temos veiklose, mokiniai ugdysis šias bendrąsias kompetencijas bei dalykinius gebėjimus

BENDROSIOS KOMPETENCIJOS	GEBĖJIMAI
Asmeninė Socialinė Komunikavimo Pažinimo	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Geriau pažins save, labiau pasitikės savimi, įgis daugiau savarankiškumo. ▶ Ugdysis toleranciją ir pagarbą kitiems žmonėms. ▶ Išmoks paklausti, paprašyti paaiškinti, prisistatyti, susipažinti su kitais. ▶ Susipažins su transporto rūšimis, automobilių markėmis, grupuos, klasifikuos transporto priemones.
KALBINĖ KOMPETENCIJA	GEBĖJIMAI
Klausymas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Klausysis ir supras lietuviškai skaitomus ir (ar) pasakojamus tekstus apie keliones, transportą. ▶ Išgirs ir supras kai kuriuos keliaujant reikalingus lietuviškus žodžius, mandagumo frazes.
Kalbėjimas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Tars lietuviškus žodžius (garsus, garsų junginius), frazes. ▶ Vartos keliaujant reikalingus posakius. ▶ Vartos populiarius lietuviškus mandagumo žodžius, frazes. ▶ Trumpai apibūdins keliavimo būdus ir priemones. ▶ Papasakos apie savo mėgstamas transporto priemones. ▶ Nusakys su kelionėmis susijusius savo norus, siekius, svajones.
Skaitymas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Pažins automobilių markių, numerių raides. ▶ Perskaitys keliaujant dažnai matomus užrašus. ▶ Perskaitys kelionėje bendrauti reikalingus lietuviškus žodžius.
Rašymas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Rašys kai kurias lietuviškas raides. ▶ Rašys kai kuriuos lietuviškus žodžius.

1. TEMA. *Į kelionę!*

Keliauti į kitas šalis galima su šeima, draugais, suaugusieji mėgsta keliauti ir po vieną. Keliaujame ne vien automobiliu, traukiniu, autobusu, dviračiais, bet ir oro balionu, plaustais, sraigtasparniais, slidėmis ir t. t.

1 veikla. Renkamės transporto priemonę

Ši tema skirta išmokti lietuviškai pavadinti populiariausias transporto priemones, pasidalinti svajonėmis apie keliones, aptarti maršruto pasirinkimą, pasirėngimą kelionei, elgesį keliaujant.

Žodžiai, žodžių junginiai: *dviratis, automobilis, autobusas, troleibusas, traukinys, lėktuvas, oro balionas, laivas.*

Priemonės: *popierius, rašiklis, piešimo priemonės.*

Mokytojas prašo vaikų popieriaus lapą padalyti į keturias dalis. Kiekvienoje lapo dalyje vaikams siūloma nupiešti:

- *jiems įdomiausią, patraukliausią transporto priemonę;*
- *jų dažniausiai naudojamą transporto priemonę;*
- *jų labiausiai geidžiamą (svajonių) transporto priemonę;*
- *nesamą, fantastinę transporto priemonę.*

Vaikai piešia įvairiausias, net neegzistuojančias, transporto priemones. Nupieštas transporto priemones įvardija lietuviškai (pasako, kaip tai, ką nupiešė, pavadintų lietuviškai; tai gali būti ir nesami žodžiai, svarbu, kad vaikas pats sukurtų savo piešiniui pavadinimą). Jei jau moka bent kiek rašyti, šalia piešinio vaikai užrašo ir jo pavadinimą. Paskui vaikai pasiskirsto į grupes ir grupelėje pristato savo pavaizduotas transporto priemones vieni kitiems. Lietuviškai, paprasčiausiais žodžiais papasakoja, ką norėjo pavaizduoti, pavyzdžiui: *Čia yra..., Aš nupiešiau..., Čia pavaizdavau...*

Patarimai mokytojui

- Ugdant vaikų kalbinius gebėjimus, svarbiausia, kad vaikai kuo daugiau kalbėtų (ne skaitytų, ne rašytų, o kalbėtų!) lietuviškai ir išmoktų paprasčiausių žodžių ir frazių, reikalingų jų gyvenime. Kadangi vaikai, keliaudami viešuoju ar privačiu transportu, neišvengiamai naudojami lietuvių kalba, reikia padėti jiems įgyti gebėjimą vartoti lietuviškus žodžius ir terminus apie keliavimą, transportą.
- Transportas, ypač berniukams, yra ta sritis, kuria mokiniai domisi ir mielai kalbasi. Išnaudokime tai.

Vaikai turės puikią progą ne tik išmokti lietuviškų transporto terminų, bet ir praplėsti akiratį, sužinoti daug naujo.

Veikla tęsiama

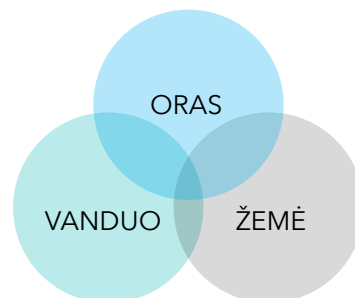
Mokytojas prašo perkirpti lapą į keturias dalis. Vaikai perkerpa lapą į keturias dalis. Gaunama daug įvairiausių transporto priemonių kortelių. Vaikai prašomi sugrupuoti transporto priemones. Grupavimo pagrindą pradžioje vaikai pasirenka patys. Tai gali būti:

- *dviratės ir keturratės;*
- *naudojamos mieste ir užmiestyje;*
- *senovinės ir šiuolaikinės ir t. t.*

Vaikai grupuoja transporto priemones pagal pasirinktus požymius. Šiam tikslui sudaroma požymių lentelė, pavyzdžiui:

Dviratės	Keturratės	Senovinės	Šiuolaikinės

Paskui vaikai prašomi pagalvoti ir suskirstyti visas transporto priemones į tris stambiausias grupes pagal tai, kur ta transporto priemonė naudojama: vandenyje, ore ar žemėje. Diskutuojant skirstomos transporto priemonės:

Patarimai mokytojui

- Grupaudami, klasifikuodami objektus vaikai ne tik mokosi kalbos, bet drauge ir loginių operacijų, plėtoja savo pažinimo kompetenciją.
- Užduotį apie transporto priemones galima tęsti įvairiai. Geriausia, jei užduoties tęsinį pasiūlo patys vaikai.

2 veikla. Ruošiamės į kelionę

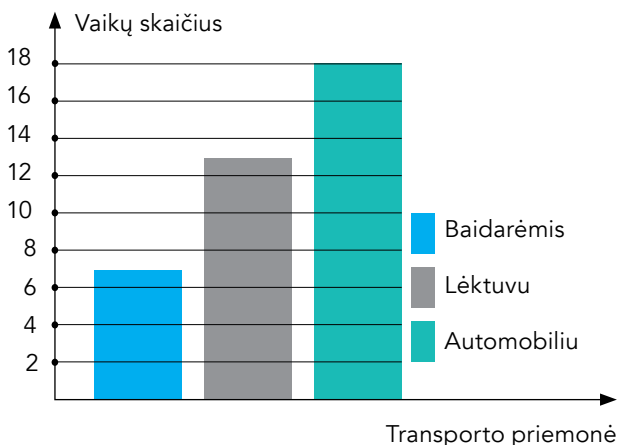
Šia veikla siekiama išmokyti tinkamai pasiruošti kelionei. Kuo geriau pasiruošime kelionei (numatysime maršrutą, pagalvosime, ką norime pamatyti, kaip fiksuosime įspūdžius, pasiimsime į kelionę visus būtinus daiktus, bet neapsikrausime nereikalingais), tuo kelionė bus malonesnė.

Žodžiai, žodžių junginiai: maršrutas, žemėlapis, miegmaišis, drabužiai, apavas, rankšluostis, dantų pasta, dantų šepetukas, pinigai, maistas; kur važiuosime? toli? arti? kiek kilometrų? kada sustosime? kiek laiko stovėsime? ir t. t.

Priemonės: popierius, rašiklis, piešimo priemonės, Lietuvos žemėlapis.

Mokytojas pasiūlo vaikams pasirinkti, kuo norėtų keliauti. Vaikai vardija, kuo jiems įdomiausia būtų keliauti (pavyzdžiui, baidarė, dviratis, automobilis, autobusas, troleibusas, traukinys, lėktuvas, oro balionas, laivas ar kt.). Mokytojas ar jau mokantis gerėliau rašyti vaikas pasiūlymus užrašo ant lentos (automobiliu, autobusu, baidarėmis, dviračiais, traukiniu, laivu, lėktuvu ar kt.). Suskaičiuojami rezultatai. Keliavimui pasirenkama ta transporto priemonė, kuria norėtų keliauti daugiausia vaikų (rezultatus skaičiuoja patys vaikai).

Vaikai, mokytojo padedami, braižo diagramą. Diagramos pavyzdys:

Paaikėja, kad daugiausia mokinių pasirinko kelionę automobiliu. Daroma išvada – „Keliausime automobiliu.“

Patarimai mokytojui

- Ši tema turi panašumų su „Pasaulio pažinimo“ temomis 1–2 klasėje. Be to, kelionių tema yra miela ir artima kiekvienam vaikui – keliauti mėgstame visi. Todėl ši tema patogi ir norint prakalbinti vaiką, padėti jam papasakoti apie savo pomėgius ir svajones.
- Kelionės maršruto sudarymas – tai jau geografija, o atstumų skaičiavimas, diagramų sudarinėjimas – matematika. Puiki proga natūraliai integruoti įvairias ugdymo sritis ir tuo pat metu mokytis lietuvių kalbos.

Veikla tęsiama

Mokytojas pasiūlo pasitarti ir nuspręsti, kur norėsime nukeliauti. Vaikai vardija jiems įdomiausių kelionių maršrutus. Diskutuojama, tariamasi, išrenkama vieta, į kurią nukeliauti nori daugiausia vaikų.

Tam, kad pasirinktų kelionės maršrutą, vaikai turi turėti žemėlapi. Mokytojas pasiūlo patyrinti Lietuvos žemėlapi. Vaikai, žiūrėdami į žemėlapi, rodo, skaito ir vardija Lietuvos miestų vardus, tariasi, koku maršrutu reikės keliauti. Bendromis jėgomis žemėlapyje pažymimas maršrutas. Mokiniai eina prie žemėlapio ir rodo, koku keliu važiuos iki pasirinktos vietos. Nurodomi tarpiniai miestai ir miesteliai. Mokytojui vadovaujant skaičiuojami kelionės maršruto atstumai.

Mokytojas pasiūlo grįžus iš kelionės parengti reportažą (arba sukurti filmuką, plakatą, sienlaikraštį ar pan.), kuriame bus pavaizduoti kelionės įspūdžiai. Vaikai tariasi, numato, ką reikės stebėti ir fiksuoti kelionės metu (važiavimą transportu, vaikų nuotaikas, elgesį kelionės metu, lankytas vietas, jų ypatumus, sutiktus žmones, kuo jie ypatingi ir t. t.). Pasiskirsto pareigomis, kas ką darys ir kas už ką bus atsakingas.

3 veikla. Kelionė svajonėse: kur norėčiau nukeliauti?

Šios veiklos tikslas – pažadinti vaikų svajones ir bent mintyse „nukeliauti“ į trokštamą šalį.

Ne visi vaikai turi galimybę keliauti, todėl ankstesnę veiklą tikslinga papildyti būtent šia veikla. Ji ypač svarbi tiems, kurie niekur nebuvo išvykę, neturi galimybės keliauti.

Veiklą galima atlikti įvairiai:

- žaidžiant;

- kuriant bendrą paveikslą;
- drauge pasakojant (vienas pradeda, kiti tęsia).

Jeigu aišku, kad artimiausiu laiku vaikams keliauti neteks, ypač ten, kur norėtumėsi, neverta nusiminti. Juk yra daug būdų ir galimybių patenkinti savo norus ir troškimus. Vienas jų – svajonės.

Mokytojas garsiai ir raiškiai skaito vaikams paprastą, bet nuotaikingą D. Biseto pasakaitę „Deizės kelionė“.

Donaldas Bisetas. DEIZĖS KELIONĖ

Kartą gyveno tinginė dramblienė, vardu Deizė. Kiekvieną popietę, jei tik nelydavo lietus, ji miegodavo po dideliu ąžuolu ir sapnuodavo gulinti didžiuliuose pūkų pataluose. – Kaip gera būtų turėti didelius pūkų patalus, – sakė ji žvirbliams, kurie gyveno ąžuolo šakose. – Miegočiau ilgai ir saldžiai, o paskui keliaučiau į Australiją savo močiutės aplankyti.

(Pauzė, klausimai)

– Tu per didelė tinginė, – kalbėjo jai žvirbliai. – Verčiau miegok sau.

„Gal kurmis man iškastų urvą sodo gale, – galvojo Deizė. – Galėčiau tuo urvu ligi pat Australijos nukeliauti.“

Ji paprašė kurmio, vardu Ernestas, iškasti jai urvą.

(Pauzė, klausimai)

– Kokia tu kvaiša, Deize! – pasakė Ernestas, kuris buvo gana gudrus. – Aš žinau, kad Australija kitoje žemės pusėje, ir kasdamas nieku būdu ligi jos nenusigausi. Per toli. Geriausia būtų nušokti.

– Nušokti? – paklausė Deizė.

– Taip, – atsakė Ernestas. – Jei tu išsoktum labai labai aukštai ir nenusileistum dvylika valandų, per tą laiką žemė pasisuktų, ir Australija atsirastų po tavimi. Tada galėtum nusileisti ir aplankyti savo močiutę.

(Pauzė, klausimai)

– Ne, – tarė Deizė, – taip aukštai aš neišsoksiu, net jei pats žiogas imtų mane mokyti.

– O kodėl tu negalėtum įremti savo straublio į žemę ir papūsti? – paklausė Ernestas. – Tada iššautum aukštyn kaip raketa.

– Nenoriu taip smarkiai pūsti, – atsakė Deizė. – Jeigu įlipčiau į tikrą raketą, tada iššaučiau aukštyn į orą ir nusileičiau, kai apačioje jau būtų Australija. Šitaip tikrai galėčiau ten nukeliauti.

– Eik jau eik, – pasakė Ernestas. – Kas gi priims dramblių raketą! Verčiau pati pamėgink lėkti kaip raketa. Aš sugalvoju, kaip tu galėtum smarkiai pūsti. Išgerk visą vonią šnypščiančio limonado. Tada tau viduriuose taip ims šnypšti, šniokšti, švokšti, kaip tikroje raketoje.

– Gerai, – tarė Deizė.

(Pauzė, klausimai)

Ji išgėrė visą vonią šnypščiančio limonado; kai jai viduriuose ėmė šnypšti, šniokšti ir švokšti, ji pasibruko po pažasčia skėtį, įrėmė straublį į žemę, tada kad nusičiaudės – apči – ir šaute iššovė aukštyn į dangų beveik ligi pat mėnulio. Ten išskleidė skėtį ir palengva ėmė leistis žemyn. Kol ji leidosi, žemė sukosi, ir kai Deizė atsidūrė prie žemės, jai po kojom jau buvo Australija.

Kaip linksmai šaukė ir valiavo žmonės!

– Vaje, koks gudrus dramblys! – sakė jie. – Juk čia puikiausias būdas keliauti dykai. Gal tu nori dovanos?

– Noriu! – atsakė Deizė. – Noriu didelių pūkinių patalų, kad galėčiau atsigulus saldžiai išsimiegoti, o paskui eičiau aplankyti močiutės.

(Pauzė, klausimai)

Žmonės dovanavo jai pūkų patalus. Deizei jie labai patiko.

– Žiūrėkit! – gyrėsi ji Australijos žvirbliams. – Aš turiu pūkų patalus.

– Didelio čia daikto! – atsakė jai žvirbliai. – Mes visi turim pūkų patalus.

Ir, pakišę galvas po sparnais, sumigo.

Kūrinėlio aptarimas

Mokytojas pasiūlo pakalbėti apie tai, ką vaikai girdėjo ir paprašo, kad vaikai lietuviškai atsakytų į paprastus klausimus, pavyzdžiui:

- *Kas buvo Deizė?*
- *Ką mėgdavo kasdien daryti Deizė?*
- *Apie ką ji dažnai svajodavo?*
- *Ko ji paprašė kurmio, vardu Ernestas?*
- *Ką jai patarė Ernestas?*
- *Ką tada padarė Deizė? Ir t. t.*

Vaikai atidžiai klausosi lėtai ir raiškiai lietuviškai tariamų klausimų ir lietuviškai į juos atsakinėja.

Patarimai mokytojui

- Pradėti reikia nuo pačių paprasčiausių, lengviausiai suprantamų klausimų. Svarbiausia, kad vaikai klausytųsi ir girdėtų, ko yra klausiami.
- Vaikai gali atsakyti ir vienu žodžiu. Bet – būtinai! – lietuviškai. Jokiu būdu nereikia versti jų atsakinėti pilnu sakiniu – tegul tik jie nebijo pradėti kalbėti lietuviškai.
- Jei nori, vaikai gali į klausimus atsakinėti ne po vieną, o poromis, po kelis, chorą – taip drąsiau.
- Mokytojo uždavinys – padrąsinti, paskatinti nebijoti garsiai prabilti galbūt niekada iki šiol nevirtota kalba.

2. TEMA. *Elgesio gatvėje, keliuose taisyklės*

Pradžioje su vaikais prisimenama, kas yra taisyklės, kada ir kodėl jos reikalingos. Aptariamos žaidimų taisyklės, mokyklos gyvenimo taisyklės, kelių eismo taisyklės. Daroma išvada, kad taisyklės nurodo, ką galima ir ko negalima daryti. Išsiaiškinus, kas apskritai yra taisyklės, pereinama prie eismo taisyklių aptarimo.

1 veikla. Populiariausias automobilis

Šios veiklos tikslas – išmokti lietuviškai įvardyti automobilių markes, degalus, svarbiausias automobilio charakteristikas.

Žodžiai, žodžių junginiai: *automobilis, markė, variklis, benzinai, dyzelis, galingas, greitas, patikimas ir t. t.*

Priemonės: *popierius, rašiklis, piešimo priemonės, žirklys, klipai.*

Vaikams gal bus įdomu sužinoti, kad žodis „automobilis“ reiškia „pats judantis“. Kad automobiliai „juda patys“, nes turi benzininius arba dyzelinius variklius. Kad variklio išradėjai – vokiečiai G. Daimleris ir K. Benzai. Kalbama apie tai, kad automobiliai nuolat tobulėja, darosi vis greitesni, ekonomiškesni, ekologiškesni, saugesni ir t. t.

Mokytojas pasiūlo vaikams parengti savo mėgstamiausių automobilių markių pristatymus – namuose sukurti koliažą, plakatą, piešinį, modelį ar kt. ir klasėje pristatyti savo mėgstamiausios markės automobilį (-ius): kaip atrodo, kur gaminami, kokio galingumo ir t. t.

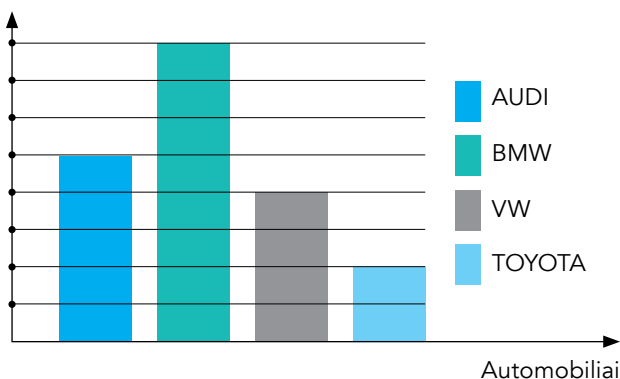
Vaikai namuose iš knygų, žurnalų, enciklopedijų, interneto renka medžiagą ir norima forma (piešinys, koliažas, plakatas, kompiuterinė prezentacija ar kt.) kuria savo mėgstamiausios markės automobilio pristatymą.

Su parengta prezentacija supažindinama visa klasė.

Siūloma išrinkti populiariausią klasėje automobilių markę. Visi vaikai, drauge su mokytoju, sudaro populiariausių klasėje automobilių diagramą (žr. toliau).

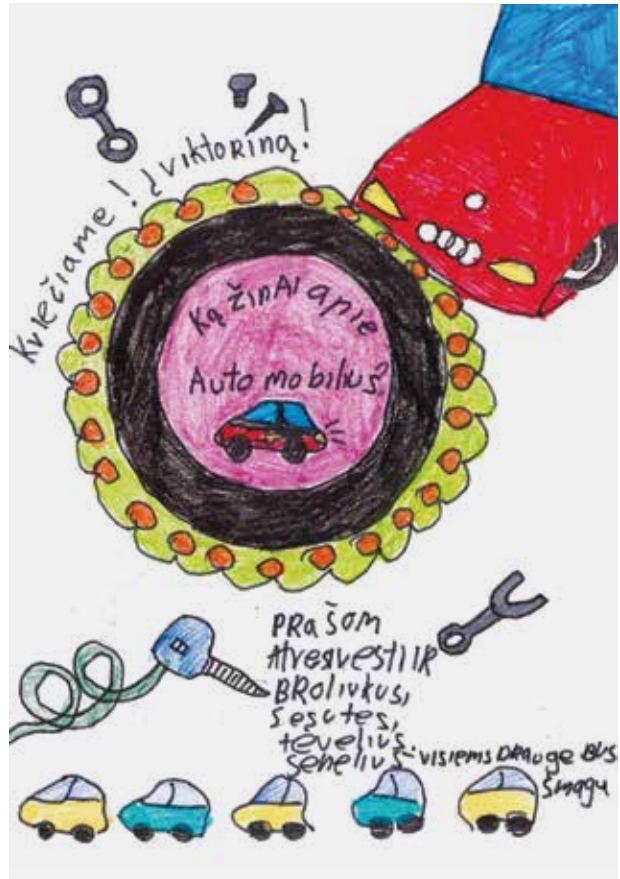
Išrenkamas populiariausias tos klasės automobilis.

Vaikų skaičius

Mokytojas pasiūlo surengti viktoriną apie automobilius. Klausimus ir atsakymus parengia patys vaikai. Viktoriną veda jų pačių išrinktas klasės draugas. Eksperimentais-teisėjais taip pat išrenkami klasės draugai. Numatomas viktorinos laikas, vieta, dalyvių skaičius ir t. t.

Ruošiami kvietimai į viktoriną „Ką žinai apie automobilius?“

Emilijos Grablevskytės, Vilniaus r. Rudaminos „Ryto“ gimnazijos 4 b klasės mokinės, piešinys

Patarimai mokytojui

- Automobilių markės, ko gero, viena iš mėgstamiausių šio amžiaus vaikams temų. Užduotis parengti savo mėgstamiausios markės automobilio pristatymą turėtų suteikti kūrybinio džiaugsmo visiems vaikams.

- Rengiant prezentaciją taip pat mokomasi: ieškoti informacijos, kurti įvairių pristatymo būdų, mokomasi naudotis internetu, įvairiomis kompiuterio programomis.
- Rinkdami populiariausią automobilio markę vaikai mokosi statistikos pagrindų.
- Ruošdami viktoriną, vaikai ne tik mokosi lietuviškų žodžių, terminų, bet ir rasti bei panaudoti informaciją, plečia akiratį, įgyja žinių.
- Dalyvaudami viktorinoje vaikai įgyja vadovavimo, diskutavimo, pažinimo ir kitų gebėjimų.
- Ruošdami kvietimus į viktoriną, vaikai mokosi įtaigiai, šmaikščiai lietuviškai formuluoti skatinamuosius sakinius.

2 veikla. „Automobilio kelionė“

Mokytis sklandžios, raiškios lietuvių kalbos ypač paranku skaitant gerą literatūrą. Šiam tikslui puikiai tinka eilėraščiai. Vaikai lengvai įsimena melodingus, grakščiai surimuotus posmus. Ši veikla padės vaikams įsidėmėti kai kuriuos vaizdingus lietuviškus žodžius, pajusti lietuvių kalbos raišką.

Žodžiai, žodžių junginiai: senas, pavargęs, pabėgti, skrieti, kregždė, gandras, vieškelis, mėnulis, sliekas, maudytis, voliotis, giedoti ir t. t.

Priemonės: J. Erlicko eilėraštis „Automobilio kelionė“, piešimo priemonės.

J. Erlicko eilėraštis „Automobilio kelionė“

*Vieną ne dieną, tyliai ne tyliai
Vasaros rytą gražų negražų
Senas pavargęs Automobilis
Tarė: – Pabėgsiu aš iš garažo.*
(Pauzė, klausimai)

*Ak, nusibodo plentai didieji!
Ak, nusibodo komandos!
Šiandien kur noriu, – ten aš ir skrieju
Laisvas – kaip kregždės, greitas – kaip gandras.*
(Pauzė, klausimai)

*Juk niekad nesimaudžiau aš upėj,
Nesivoliojau po rytmečio pievas,
Ir niekad negiedojuo nutūpęs
Viršūnėje žydinčios ievos...*
(Pauzė, klausimai)

*Bėga per pievas Vieškelis pilkas,
Automobilio senas bičiulis.
Tyliai siūbuoja seserys Smilgos,
Kelia žibintą žilas Mėnulis.*
(Pauzė, klausimai)

*Galvą iškišęs stebisi Sliėkas –
Automobilis šauniai važiuoja!
Sėdi kabinoje Niekas –
Automobilį vairuoja.*
(Pauzė, klausimai)

- Vaikai atsako į paprastus klausimus apie tekstą:
- Ką sugalvojo senas Automobilis? (Pabėgti iš garažo).
 - Kas jam nusibodo? (Plentai, komandos).
 - Ko jis užsinorėjo? (Skrieti, būti laisvas).
 - Ko Automobilis niekad nedarė? (Nesimaudė, nesivoliojo, negiedojo).
 - Ką, toliau važiuodamas, mato Automobilis? (Vieškelį, Smilgas, Mėnulį).
 - Kas stebisi, kad automobilis važiuoja šauniai? (Sliėkas).
 - Kas vairuoja Automobilį? (Niekas nevairuoja!).

Patarimai mokytojui

- Pirmiausia derėtų perskaityti visą eilėrašį. Skaityti, kaip visada, dera lėtai, ramiai, raiškiai, darant reikalingus akcentus.
- Po to eilėraštis skaitomas mažesniais fragmentais. Šį eilėrašį galima skaityti ir po vieną posmą.
- Perskaitęs posmą, mokytojas užduoda paprastus klausimus, galvodamas apie tai, kaip vaikai turės atsakyti, kokį žodį ar žodžius pavartoti. Atsakymai gali būti ir iš vieno žodžio. Svarbu, kad jie liudytų, jog vaikas suprato klausimą ir gali pateikti atsakymą.

Veikla tęsiama

Vaikų prašoma nupiešti ar kitaip pavaizduoti, apie ką svajoja iš garažo ištrūkęs automobilis. Piešdami (ar nupiešę) lietuviškai komentuoja savo piešinius, aiškina ką pavaizdavę.

Patarimai mokytojui

- Piešimas ir kalbėjimas – dvi labai artimos veiklos. Tai galima panaudoti mokantis svetimos kalbos. Piešdami vaikai mintyse „kalba“ apie tai, ką piešia. Tegul jie, šįkart lietuviškai, įvardija ką „kalbėjo“ piešdami. Tokiu būdu ne dirbtinai, o natūraliai stimuliuojamas vaiko kalbėjimas.

3 veikla. Būkime saugūs kelyje

Šios veiklos paskirtis – pasimokyti eismo taisyklių ir kelio ženklų, išmokti juos pavadinti lietuviškai.

Žodžiai, žodžių junginiai: taisyklės, eismo taisyklės, gatvė, kelias, eismo ženklai, perėja, sankryža, šviesoforas.

Priemonės: rašikliai, piešimo priemonės, mokomieji filmai, paskelbti internete.

Ypač svarbu peržiūrėti filmukų apie saugų elgesį gatvėje, kelyje. Internete, www.youtube.com, galima rasti nemažai specialiai vaikams parengtų filmukų. Siūlome ieškoti pagal reikšminius žodžius – *Lietuvos policija vaikams*. Galimos ir kitos nuorodos.

Mokytojas pasiūlo pradėti temą nuo vaikų pasakojimų apie jiems nutikusius atsitikimus gatvėje, kelyje arba girdėtas tikras istorijas apie eismo įvykius.

Vaikai trumpai pasakoja savo patirtį, prisimena patiemis nutikusius, girdėtus ar matytus eismo įvykius.

Pokalbis tęsiamas apie saugų elgesį gatvėse, keliuose, prisimenant, kokias vaikai žino eismo taisykles.

Vaikai paprastai, savais žodžiais, trumpai, bet lietuviškai, pasako, kokiomis eismo taisyklėmis jie vadovau-

jasi (pavyzdžiui, *eiti tik per perėją; dėvėti atšvaitus; automobilyje prisisegti saugos diržus; paisyti šviesoforo signalų ir t. t.*).

Peržiūrima komiksų knygelė „Saugokime vieni kitus kelyje“ (prieiga per internetą: <http://www.lra.lt/files/leidiniai/>). Vaikai pagal savo gebėjimus skaito komiksų knygelę.

Patarimai mokytojui

- Pagal išgales vaikai savo „istorijas“ tegul pasakoja lietuviškai.
- Mažiau gebantys tegul kalba, įterpdami ir gimtosios kalbos žodžių, svarbu, kad tema juos sudomintų, kad jie norėtų apie tai kalbėtis.
- Mokytojui pravartu pasikartoti arba turėti atspausdintus pėstiesiems privalomas taisykles (prieiga per internetą: <http://eismas.eu>).
- Šio amžiaus vaikai ypač mielai skaito komiksus. Kadangi komiksuose teksto nedaug, be to, jis parašytas didžiosiomis raidėmis, galima klasėje šį komiksą („Saugokime vieni kitus kelyje“) skaityti garsiai, drauge mokantis ir lietuvių kalbos, ir saugaus elgesio gatvėje, kelyje.

4 veikla. Mokomės saugaus eismo taisyklių

Šios veiklos paskirtis – pasimokyti eismo taisyklių ir kelio ženklų, išmokti juos pavadinti lietuviškai.

Žodžiai, žodžių junginiai: eismo taisyklės, kelio ženklai, perėja, sankryža, šviesoforas ir kt.

Priemonės: rašikliai, piešimo priemonės.

Mokytojas, pasinaudodamas tuo, kad 6–8 metų vaikams patinka savo mintis reikšti simboliais, kad jie labai mėgsta piešti ženklus, piktogramas, apibendrintus vaizdinius, pasiūlo vaikams:

- nupiešti jiems žinomus eismo ženklus;
- apačioje savais žodžiais užrašyti, ką jie reiškia.

Vaikai piešia žinomus eismo ženklus. Pasako vieni kitiems, kokius eismo ženklus jie prisimena ir kaip jie juos vadina. Mokytojas prašo vaikų nupiešti kitokių jiems žinomų ženklų (pavyzdžiui, kaip ženklinama informacija parduotuvėje, oro uoste, kompiuteryje ir kitur) ir pasakyti, ką jie reiškia. Vaikai paaiškina vieni kitiems, kokius žen-

klus jie yra kur nors matę, ir ką jie, jų nuomone, reiškia. Mokytojas gali pasiūlyti jau mokantiems rašyti apačioje lietuviškai užrašyti ženklų reikšmes. Vaikams siūloma nupiešti jų pačių sugalvotus ženklus, apačioje užrašant, ką jie galėtų reikšti. Vaikai piešia savo kūrybos ženklus, ieško jiems lietuviško pavadinimo. Mokantieji rašyti, pavadinimą užrašo. Vaikai demonstruoja vieni kitiems jų pačių sukurtus ir tik jiems suprantamus ženklus.

Patarimai mokytojui

- Ši užduotis – taip pat puiki proga pasipraktikuoti rasti tinkamą lietuvišką žodį ženklui, simboliui išreikšti. Vaikai ieško ir, vieni kitų bei mokytojo padėdami, randa reikalingą žodį.
- Vaikai lengvai pasiduoda improvizacijai, kūrybai. Būdami geros nuotaikos jie mieliau norės pavadinti ženklą kita, ne gimtąja, kalba. Puiku. Galima tikėtis, kad jie ženklus pavadins netaisyklingais ar net neegzistuojančiais lietuvių kalboje žodžiais.

VIII skyrius

MŪSŲ LIETUVA

Mokiniamis yra svarbu susipažinti ir žinoti, kaip vadinasi Lietuvos miestai, kas yra Lietuvos sostinė, kokios šventės yra švenčiamos Lietuvoje. Pažindami lietuvių tradicijas, švenčiamas šventes, mokiniai greičiau socializuosis bei įsitrauks į Lietuvos kultūrinį gyvenimą.

Dalyvaudami šios temos veiklose, mokiniai ugdoms šias bendrąsias kompetencijas bei dalykinius gebėjimus

BENDROSIOS KOMPETENCIJOS	GEBĖJIMAI
Asmeninė Socialinė Mokėjimo mokytis Pažinimo	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Pasitikės savo jėgomis bei tikės, kad gali sėkmingai ką nors padaryti. ▶ Ugdysis toleranciją ir pagarbą kitiems žmonėms, Lietuvos kultūrai. ▶ Pasitikės savo jėgomis ir noriai mokysis. ▶ Domėsis juos supančia kultūrine aplinka.
KALBINIAI GEBĖJIMAI	UGDOMI GEBĖJIMAI
Klausymas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Klausysis ir supras lietuviškai skaitomus ir (ar) pasakojamus tekstus apie keliones, transportą. ▶ Išgirs ir supras kai kuriuos keliaujant reikalingus lietuviškus žodžius, mandagumo frazes.
Kalbėjimas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Mokės pasakyti, kur gyvena. ▶ Mokės paklausti, kur gyvena draugas, kur jis nori nuvažiuoti. ▶ Pasakys, kas yra Lietuvos sostinė. ▶ Įvardys didžiausius Lietuvos miestus. ▶ Taisyklingai tars žodžius su dvibalsiais ie, balsiais é ir e.
Skaitymas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Perskaitys miestų pavadinimus. ▶ Perskaitytą suvoks trumpo teksto esmę. ▶ Atsakys į teksto suvokimo klausimus. ▶ Atrinks reikiamą informaciją iš teksto.
Rašymas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Pagal galimybes skaitys skiemenimis, žodžiais, sakiniais. ▶ Supras perskaitytą teksto dalį ar visą tekstą ir atsakys į paprasčiausius teksto klausimus.

1 veikla. Pagelbėk mokytojui

Šia veikla siekiama ugdyti komunikacinius mokinių gebėjimus, sudominti mokinius pamokos tema, paskatinti kalbėti bei aktyviai dalyvauti pamokoje.

Žodžiai, žodžių junginiai: *Lietuva, lietus, ežys, tiltas, ugnis, valtis, aguona.*

Priemonės: *dėžutė, žodžių kortelės.*

Mokytojas pamokos pradžioje pasako, kad atsitiko nelaimė. Dėžutėje susimaišė žodžių kortelės ir, jei mokiniai nepagelbės mokytojui, – niekas nesužinos, kokia šiandienos pamokos tema. Tada perskaito užduotį, parašytą ant kortelės, kurioje nurodyta, kad mokiniai išgirdę perskaitytą žodį, turi pasakyti pirmą žodžio garsą, o garsą žyminčią raidę užrašyti lentoje. Kortelėje kiekvieno

žodžio pirmoji raidė yra paryškinta. Mokiniai traukia korteles, skaito žodį ir užrašo lentoje raidę, žyminčią pirmą garsą. Užrašius visus žodžius lentoje, mokytojas paklausia, gal yra mokinių, kurie gali sudėti žodį iš šių raidžių (pavyzdžiui, LIETUVA – LIETUS, IGNAS, EŽYS, TILTAS, UGNIS, VALTIS, AGUONA).

Patarimai mokytojui

- Šia užduotimi skatinama tiesiog kalbėti, todėl šio žaidimo metu mokiniams užduodant klausimus, jų padarytos tarimo klaidos neturėtų būtų taisomos.
- Mokytojas, aptardamas žodį, gali mokinių prašyti prisiminti ir kitus žodžius, užduodamas papildomų klausimų: *Kas užgesina ugnį?, Ką ežys gali neštis ant nugaros?* ir kt.

2 veikla. Ką norime sužinoti apie Lietuvą

Šia veikla siekiama ugdyti komunikacinius mokinių gebėjimus, lavinti kritinį mąstymą.

Žodžiai, žodžių junginiai: *žinau, noriu sužinoti, sužinojau.*

Priemonės: *lenta, kreida arba didelis popieriaus lapas, žymeklis.*

Mokytojas nusibraižo lentelę ir klausdamas mokinių, ką jie žino, ką nori sužinoti apie Lietuvą, ją užpildo.

Patarimai mokytojui

- Šis metodas padės mokytojui išsiaiškinti, ką mokiniai žino, ką jiems įdomu sužinoti. Pamokos pabaigoje rekomenduojame vėl grįžti prie lentelės ir užsipildyti skiltį, ką mokiniai pamokoje sužinojo naujo. Mokytojas neturėtų jaudintis, jei pamokai jis pasiruošė ne visai tai, ką mokiniai norėjo sužinoti. Tam galima skirti laiko kitą lietuvių kalbos pamoką, galima paprašyti mokinių kartu su tėvais paieškoti medžiagos ir paskui dalytis informacija pamokoje. Tokiu būdu jūs patenkinsite mokinių smalsumą, kartu skatinsite bendradarbiavimą su mokinių tėvais.

Lentelės pavyzdys

LIETUVA		
ŽINAU	NORIU SUŽINOTI	SUŽINOJAU
•	•	•
•	•	•
•	•	•

3 veikla. Mokomės prie žemėlapiu

Šia užduotimis siekiama ugdyti komunikacinius gebėjimus, sieti žodinę ir vaizdinę informaciją, plėsti žodyną šią temą atspindinčiais žodžiais, mokytis dirbti su žemėlapiu.

Žodžiai, žodžių junginiai: žemėlapis, nuotrauka, Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Nida, Trakai.

Priemonės: žemėlapis, nuotraukos.

Mokytojas suskirsto mokinius į poras, pakabina ant lentos žemėlapij ir padalija mokiniams nuotraukas su Lietuvos vaizdais (pavyzdžiui, *Katedra, Gedimino pilis, televizijos bokštas, Kryžių kalnas* ir t. t.)

Kartu su mokiniais išsiaiškina, kuriuose miestuose yra šie objektai, paprašo parodyti žemėlapyje.

Patarimai mokytojui

- Mokytojas neturėtų vengti leisti mokiniams patiems išsiaiškinti naujus žodžius, tai sužadintų mokinių smalsumą, jų mokymo(si) motyvaciją.
- Rekomenduotume su mokiniais aptartus ir įvardytus paveikslėlius pakabinti žemėlapyje, prieš tai išsiaiškinus miestą, kuriame jie yra.
- Mokytojas gali paprašyti mokinių papasakoti savo įspūdžius iš aplankytų vietų.

4 veikla. Mokomės naujų žodžių

Šia užduotimi siekiama ugdyti mokinių klausymo bei komunikacinius gebėjimus, sieti žodinę ir vaizdinę informaciją, plėsti žodyną šią temą atspindinčiais žodžiais, mokytis dirbti su žemėlapiu.

Žodžiai, žodžių junginiai: herbas, vėliava, himnas, miestas (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Nida, Trakai), kaimas, sostinė, uostas; *kur tu gyveni, aš gyvenu, aš norėčiau nuvažiuoti į, Klaipėdoje yra uostas, Vilnius yra Lietuvos sostinė, Trakų pilis, Lietuvos jūrų muziejus.*

Priemonės: žodžių kortelės (žr. 223 – 229 psl.).

Mokytojas iš pradžių gali pasidomėti, ar mokiniai žino ir gali įvardyti, kas pavaizduota paveikslėliuose. Vėliau keldamas paveikslėlius pats pasako, kas pavaizduota kortelėje, prašydamas mokinių pakartoti. Mokytojas

sako daiktavardžius, o mokiniai kelia kortelę su paveikslėliu, kuriame pavaizduotas mokytojo sakomas daiktas. Ir atvirkščiai – mokytojui pakėlus piešinėlį, mokiniai įvardija, kas jame pavaizduota. Mokiniams, kurie turi lietuvių kalbos vartojimo įgūdžių, mokytojas pasiūlo sugalvoti keliems paveikslėliams po sakinį. Aptariamoms pasakytoms frazėms.

Patarimai mokytojui

- Mokytojui išsiaiškinus mokinių patirtį. Kuriems sekasi geriau, galima šia tema duoti sudėtingesnių žodžių, jų junginių.
- Kad mokiniai geriau įsimintų miesto pavadinimus, rekomenduojame pažaisti žaidimą „Prie žemėlapiu“ (prieiga per internetą: <http://heuropa.eu/lietuviu.html>).

5 veikla. Klausomės dainos ir atliekame užduotis

Šia užduotimi siekiama ugdyti klausymo ir kalbinius mokinių gebėjimus, mokytis koncentruoti dėmesį, palaikyti mokinių mokymo(si) motyvaciją.

Žodžiai, žodžių junginiai: nuostabi Lietuva, mes didžiuojamės gimę Lietuvoj, didžiuojamės Lietuva.

Priemonės: kompiuteris, internetas

Mokytojas įjungia K. Mašanausko dainą „Kokia nuostabi, Lietuva, esi“. (prieiga per internetą: <http://www.youtube.com>, reikšminiai žodžiai – *kokia nuostabi, Lietuva, esi*).

Išklausius dainą mokinių klausama:

- Apie ką ši daina?
- Ką žinote apie Lietuvą?

Patarimai mokytojui

- Kad mokiniams būtų lengviau skaičiuoti, rekomenduotume kiekvieną kartą išgirdus žodį „Lietuva“, dėti į krūvelę spalvotus pieštukus.
- Galima šiai pamokai iš anksto per dailės ir technologijų pamoką su mokiniais pasigaminti daug mažų trispalvių, kurias dės į krūvelę, skaičiuodami žodį „Lietuva“.
- Rekomenduotume parodyti mokiniams „Neregėtos Lietuvos“ vaizdų ir juos aptarti. Mokiniai bus paskatinti dalytis įspūdžiais, emocijomis. Kartu tai labai puiki priemonė žodynui turtinti (prieiga per internetą: <https://www.youtube.com>, reikšminiai žodžiai – *neregėta Lietuva*).

6 veikla. Klausomės Lietuvos himno

Šia užduotimi siekiama ugdyti mokinių klausymo ir kalbinius gebėjimus, išgirsti reikiamą informaciją ir ją panaudoti atsakant į klausimus, taisyklingai tarti garsus bei mokyti tinkamo elgesio giedant valstybės himną.

Žodžiai, žodžių junginiai: *himnas, Lietuva, Tėvynė, meilė, mano Tėvynė yra.*

Priemonės: *kompiuteris, internetas.*

Mokytojas paleidžia mokiniams klausytis Lietuvos himno įrašą (prieiga per internetą: <https://www.youtube.com>, reikšminiai žodžiai – *Lietuvos himnas*). Jam pasibaigus, kelia klausimus:

- *Apie ką buvo šis himnas?*
- *Kokia jo melodija?*

Kodėl kiekviena šalis turi savo himną?

Aptaria su mokiniais, kaip reikia elgtis, kai giedamas valstybės himnas.

Patarimai mokytojui

- Šio metodo taikymas pamokoje skatina mokinius kalbėti, išsakyti savo nuomonę, kritiškai mąstyti, išlaikyti mokinių mokymosi motyvaciją.
- Iš klausius Lietuvos himną, rekomenduotume mokiniams išdalyti himno žodžius ir dar kartą klausant giedamo himno ir skaitant žodžius, visai klasei kartu giedoti. Tokiu būdu mokiniai tobulins skaitymo gebėjimus bei mokysis taisyklingai tarti garsus.
- Mokiniai gali susikurti savo klasės himną pasitelkdam žodžių korteles.

7 veikla. Sprendžiame kryžiažodį

Šia užduotimi siekiama ugdyti mokinių kalbinius bei rašymo gebėjimus, padėti mokiniams įsiminti žodžio Lietuva bei balsių *ė* ir *e* rašybą.

Žodžiai, žodžių junginiai: *lapas, gilė, ratas, drugelis, varlė, snaigė.*

Priemonės: *kryžiažodis (žr. 231 psl.).*

Mokytojas išdalija kryžiažodžius ir paaiškina mokiniams užduotį. Kartu su mokiniais aptaria balsių *ė*, *e* tarimą ir rašybą.

Patarimai mokytojui

- Rekomenduotume mokiniams šią užduotį atlikti grupėmis. Jei yra nežinomų žodžių, aptarti jų reikšmes, tarimą.

- Mokiniams, kuriems sekasi geriau, galima pasiūlyti sugalvoti sakinių su pateiktais žodžiais, jie gali kurti pasakojimą, pasaką ar fantastinę istoriją, su kuria supažindintų klasės draugus. Jei mokiniai drąsūs, gali ir suvaidinti.
- Kad mokiniai labiau įsimintų žodžio „Lietuva“ rašybą, galima pateikti eilių:

*Kur bėga Šešupė, kur Nemunas teka
Ten mūsų tėvynė brangi Lietuva. (Maironis)*

O, Lietuva, koks mielas kraštas! (P. Vaičaitis)

*Nemunas teka iš lėto
Nemunas teka per Lietuvą! (J. Degutyte)*

8 veikla. Skaitome tekstą ir atliekame teksto suvokimo užduotis

Šia veikla siekiama ugdyti mokinių skaitymo ir teksto suvokimo gebėjimus.

Žodžiai, žodžių junginiai: *ravėti, laistyti, skani kriaušė, kirminėlis, vešlią barzdą, garbino, kunigaikštis Kęstutis.*

Priemonės: *lapas su tekstu ir užduotimis (žr. 231 psl.).*

Mokytojas tekstą garsiai perskaito visai klasei. Kartu su mokiniais aptaria sunkesnius žodžius: ravėti, vešlią, garbino, kunigaikštis. Užduoda klausimų:

- Koks buvo kunigaikščio vardas?
- Ką jis mėgdavo valgyti?
- Iš kur atjodavo kunigaikštis?

Mokytojas paprašo atlikti užduotį ir įrašyti žodžius, kurie išbiro (žr. 233 psl.).

Patarimai mokytojui

- Tekstą gali skaityti lėlė, kuri, perskaičiusi vieną sakinį, klausia mokinių, kas galėjo vykti toliau. Tokiu būdu mokiniai yra ne tik skatinami kalbėti, bet ir lavinama jų vaizduotė. Taip pat galima kiekvieną skaitomą sakinį rašyti lentoje.
- Dirbdami grupėmis mokiniai gali pratęsti pasaką.
- Pasaką tęsti galima pasitelkus lėlę.
- Mokiniai, pradedantys kalbos vartotojai, gali iliustruoti pasaką ir jau tada papasakoti savo piešinį.
- Mokiniais, kurie lankėsi Trakuose, galima pasiūlyti papasakoti savo įspūdžius apie šį miestą. Mokytojas gali būti parinkęs nuotraukų su Trakų vaizdais, kuriuos visi kartu aptartų.
- Galima rašyti laišką, piešti laišką-piešinį kunigaikščiui Kęstučiui.
- Jei matote, kad kai kuriems mokiniams užduotis yra per sunki, pasiūlykite jiems naudotis tekstu.

9 veikla. Prisimename Lietuvos šventes

Šia užduotimi siekiama ugdyti mokinių komunikacinius gebėjimus ir aptarti pagrindines Lietuvos šventes.

Žodžiai, žodžių junginiai: *valstybė, nepriklausomybė, karalius, Lietuvos Valstybės atkūrimo diena, šv. Kalėdos, šv. Velykos, Joninės*

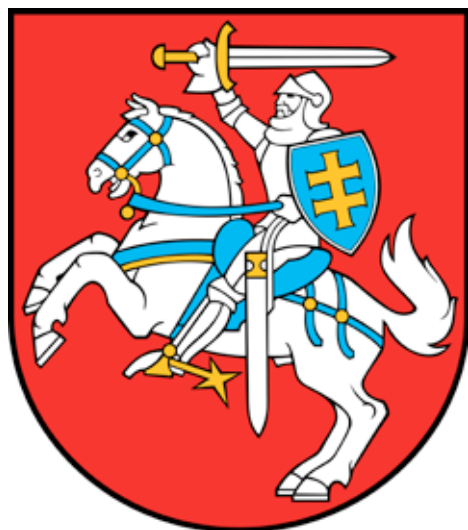
Priemonės: *kompiuteris, multimedija, popieriaus lapai, flomasteriai, pieštukai, internetas.*

Mokytojas parodo mokiniams filmuką apie mokinių sukurtus sveikinimus Lietuvai (prieiga per internetą: <https://www.youtube.com>, reikšminiai žodžiai – Vasario 16-osios sveikinimai). Kartu su mokiniais aptaria pagrindines Lietuvos šventes. Aptarus šventes, mokytojas pasiūlo mokiniams sukurti savo sveikinimą Lietuvai (ar savo gimtajam miestui).

Patarimai mokytojui

- Aptariant pagrindines Lietuvos šventes rekomenduotume mokytojui turėti nuotraukų, laikraščių ar žurnalų iškarpy. Mokiniai gali spėti, kokia šventė yra švenčiama.
- Mokiniai savo sukurtus sveikinimus Lietuvai gali pristatyti mokytojui, klasės draugams. Rekomenduotume mokinių paklausti, kodėl pasirinko būtent tokį sveikinimą. Taip kartu būtų lavinamas ir mokinių mąstymas, jie būtų skatinami kalbėti.
- Būtų labai gražu, jei šie sveikinimai Lietuvai būtų sukabinti klasėje. Mokiniai galėtų pasidžiaugti ir kitų klasės draugų darbais, perskaityti jų sveikinimus.

TRAKAI

KLAIPĖDA

KAUNAS

VILNIUS

NIDA

MIESTAS

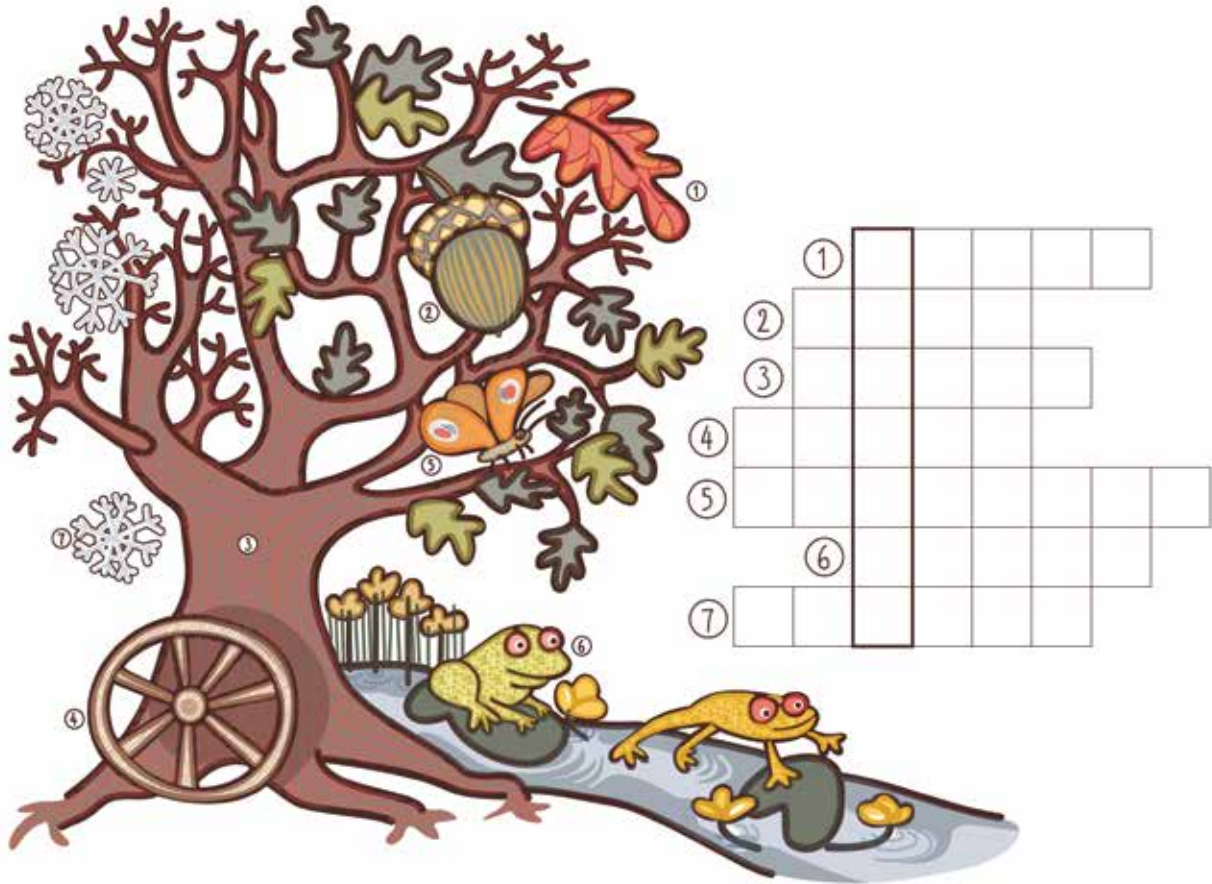
KAIMAS

**LIETUVOS
VĖLIAVA**

**LIETUVOS
HERBAS**

Į kryžiažodį įrašyk paveikslėlių pavadinimus (LAPAS, GILĖ, MEDIS, RATAS, DRUGELIS, VARLĖ, SNAIGĖ).

Perkaitęs šią pasakos ištrauką vienas ar kartu su klasės draugais pratęsk ją.

Didysis Lietuvos kunigaikštis Kęstutis labai mėgo skaniausias Kriaušelių kriaušes – galėdavo dieną naktį jas ravėti, laistyti bei valgyti. Atjodavo iš Trakų, nusiskindavo skaniausių kriaušę, nusivalydavo į savo vešlią barzdą ir patenkintas kramtydavo. Valgydavo net su kirminėliais, nes senovės lietuviai garbino viską, kas gyva, ir niekuo nesišlykštėjo... o sultys Kęstučiui net per barzdą varvėdavo!

Pagal V. V. Landsbergį

Įrašyk iškritusius žodžius:

Skani prinoko

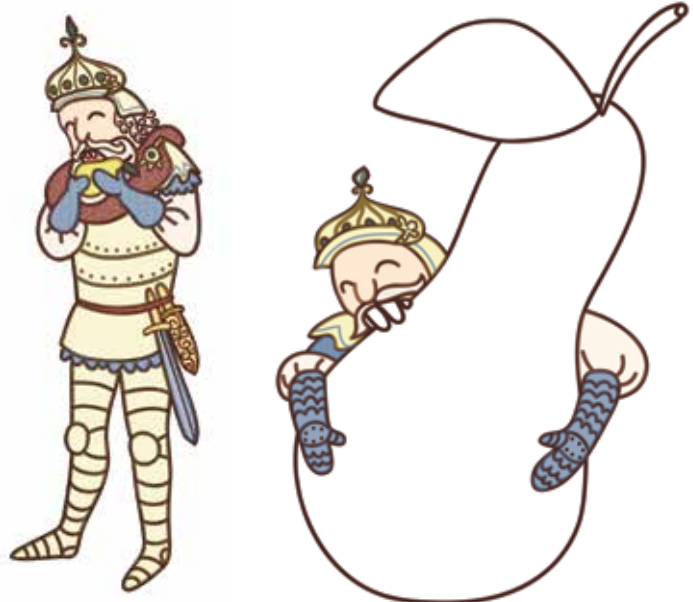
Kęstutis barzdą.....

Kriaušė jau

Ji sultinga ir

..... nori kriaušės.

Sultys varva per

Literatūra ir šaltiniai

- Bėk, Pilypai, iš kanapių: Lietuvių liaudies skaičiuotės. 1989. Sudarė B. Kazlauskienė. Vilnius: Vyturys.
- Bisset, D. 2010. *Aukštyn kojom*. Vilnius: Nieko rimto.
- Bleyhl, W. 2008. *Užsienio kalbos pradinėje mokykloje pagrindai ir praktiniai pavyzdžiai*. Vilnius: Kronta.
- Carroll, T., O'Connor, A. 2009. *All about bilingualism*. *Nursery World*, Vol. 109, Issue 4168, 17–22.
- Dvikalbis ugdymas: naujų galimybių atvėrimas*. 2006. [Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija; sudarytojai V. Toleikis, D. Kolesnikova]. Vilnius: Kronta.
- Erlickas, J. 1992. *Žalias pareiškimas*. Vilnius: Vyturys.
- Francis, N. 2008. *Exceptional bilingualism*. *International Journal of Bilingualism*, Vol. 12, No. 3, 173–193.
- Išlyginamųjų klasių ir išlyginamųjų mobiliųjų grupių lietuvių kalbos mokytojams*. 2006. [Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija; parengė Virginija Stumbrienė]. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
- Kazlauskienė, A., Gaučaitė, R., Pocevičienė, R., Masiliauskienė, E., Vilutienė, R., Norutienė, L. 2014. *Pradinių klasių mokinių kūrybiškumo ugdymas sprendžiant praktines problemas*. Vilnius: Eugrimas.
- Krakauskaitė, V. 1994. *Lakšutė: Muzikos vadovėlis I klasei*. Kaunas: Šviesa.
- Krakauskaitė, V. 1995. *Lakšutė: Muzikos vadovėlis II klasei*. Kaunas: Šviesa.
- Kret, E. 2001. *Mokykimės kitaip*. Kaunas: Šviesa.
- Lietuvių liaudies rateliai, žaidimai, šokiai*. 1998. Sudarė A. Kirvaitienė. Vilnius: Lietuvos liaudies kultūros centras.
- Landsbergis, V. V. 1999. *Obuolių pasakos*. Vilnius: Vaga.
- Lopšinės ir žaidinimai*. 1992. Sudarė J. Šemetaitė. Vilnius.
- Po savo stogu visaip patogu / 5640 patarlių ir priežodžių*. 1999. Sudarė V. Lipskienė. Vilnius: Žuvėdra.
- Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos*. 2008. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
- Skripkienė, R. 2005. *Sakytinės komunikacijos gebėjimų lietuvių (negimtąja) kalba ugdymas pradinėse klasėse: daktaro disertacija: socialiniai mokslai, edukologija (07S)*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla.
- Widlok, B., Petravić, A., Org, H., Romcea, R. 2010. *Nürnbergo rekomendacijos ankstyvajam užsienio kalbos mokymui*. [žiūrėta 2014 m. rugsėjo 5 d.] Prieiga per internetą: http://www.goethe.de/lhr/pro/nempfehlungen/nuernberger-empfehlungen_lit.pdf.

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO
IR MOKSLO MINISTERIJA

patarimai
MOKYTOJUI

Metodinė priemonė, skirta lietuvių kalbos
1-2 klasėse mokantiems pedagogams,
dirbantiems mokyklose, ugdymo programas
vykdančiose tautinės mažumos kalba

Tiražas 1500 egz.

Išleido UGDYMO PLĖTOTĖS CENTRAS
Katkaus g. 44, LT-09217 Vilnius
info@upc.smm.lt, www.upc.smm.lt

Spausdino UAB „Araneum“
J. Jasinskio g. 16 G, LT-03163 Vilnius
pardavimai@araneum.lt, www.araneum.lt

ISBN 978-609-95724-1-3

9 786099 572413